

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009-2015

Lokalna Grupa Działania „Owocowy Szlak”

Styczeń 2009

(tekst jednolity po zmianach przyjętych dn. 18.11.2009, 29.06.2010, 31.01.2011, 07.03.2011)

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
I. Charakterystyka lokalnej grupy działania (LGD) jako jednostki odpowiedzialnej za realizację lokalnej strategii rozwoju (LSR)	5
Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i numer w tym rejestrze	5
Opis procesu budowania partnerstwa	5
Charakterystyka członków LGD i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD	7
Struktura rady lub innego organu LGD, do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia nr 1698/2005 („organ decyzyjny”)	8
Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego LGD	10
Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego	14
Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji	14
II. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności	15
Wykaz gmin wchodzących w skład LGD	15
Uwarunkowania przestrzenne i geograficzne	15
<i>Położenie</i>	15
<i>Ukształtowanie powierzchni</i>	16
Uwarunkowania przyrodnicze i środowiskowe	17
<i>Klimat</i>	17
<i>Gleby</i>	17
<i>Bogactwa naturalne</i>	17
<i>Lesistość</i>	17
<i>Zasoby wodne</i>	18
<i>Obszary chronione</i>	18
<i>Zanieczyszczenia środowiska</i>	20
Uwarunkowania historyczne i kulturowe	20
<i>Dziedzictwo kultury materialnej</i>	20
<i>Dziedzictwo kultury duchowej, tradycje</i>	21
<i>Tradycyjne rzemiosło i działalność artystyczna</i>	21
<i>Produkty lokalne</i>	22
<i>Historia obszaru</i>	22
Ocena społeczno-gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego	23
Spółczesność i infrastruktura społeczna	23
<i>Demografia</i>	23

<i>Wykształcenie</i>	24
<i>Rynek pracy</i>	24
<i>Aktywność mieszkańców</i>	25
<i>Edukacja</i>	27
<i>Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej</i>	27
Gospodarka	28
<i>Rolnictwo</i>	28
<i>Pozarolnicza działalność gospodarcza</i>	29
<i>Turystyka</i>	30
Infrastruktura	31
<i>Komunikacja</i>	31
<i>Zaopatrzenie w wodę i odbiór ścieków</i>	32
<i>Gospodarka odpadami</i>	32
<i>Odnawialne źródła energii i gaz przewodowy</i>	32
Spójność obszaru	33
Specyfika obszaru	34
III. Analiza SWOT	35
Wnioski z analizy SWOT	38
IV. Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych przedsięwzięć służących osiągnięciu poszczególnych celów szczegółowych, w ramach których będą realizowane operacje	39
Wizja rozwoju obszaru LGD	39
Cele LSR	40
Przedsięwzięcia realizujące cele szczegółowe LSR	45
V. Określenie misji LGD	60
VI. Wykazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR	60
VII. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR	61
VIII. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR	62
IX. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania „Wdrażanie LSR”, kryteriów, na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR, oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów	62
X. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji	69
XI. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR	71
XII. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR	72

XIII. Zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji) własnej	74
XIV. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR	75
XV. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR	81
XVI. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich	82
XVII. Informacja o dołączanych do LSR załącznikach	83

Wstęp

Od wielu lat cele polityk europejskich, przede wszystkim Wspólnej Polityki Rolnej oraz Polityki spójności, skierowane są na pobudzenie potencjałów rozwojowych obszarów wiejskich oraz sprawienie, by wieś była atrakcyjna do zamieszkania i inwestowania. Podejście Leader umożliwia małym społecznościom lokalnym realizację stosunkowo niewielkich, ale z ich punktu widzenia niesłychanie ważnych projektów. Mają one uzupełniać starania władz lokalnych i regionalnych o zapewnienie jak najlepszych warunków życia w regionie.

Podstawowym atrybutem podejścia Leader jest jego oddolny charakter. Zaangażowanie w Lokalnej Grupie Działania przedstawicieli różnych sektorów umożliwia dyskusję nad możliwymi działaniami na rzecz rozwoju danego obszaru. Ważne, by działania te były przemyślane, zhierarchizowane i odpowiednio skomponowane w czasie. Funkcją swoistego „przewodnika” dla Lokalnej Grupy Działania stanowi Lokalna Strategia Rozwoju.

Sporządzenie Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru działania Lokalnej Grupy Działania „Owocowy Szlak” wynika zarówno z uregulowań prawnych zawartych w *ustawie o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich* (warunek formalny ubiegania się o środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w ramach osi 4), jak i przekonania, że dobrze opracowana strategia pozwala na lepsze zarządzanie posiadanymi zasobami i efektywniejszą realizację zamierzeń.

Podstawową zasadą w tworzeniu Lokalnej Strategii Rozwoju była zasada partnerstwa. Przejawia się to zarówno w składzie Stowarzyszenia (partnerstwo trójsektorowe), procesie opracowania dokumentu (zaangażowanie szerokiego kręgu społeczności lokalnych w konsultacje) oraz zaplanowanym procesie wdrażania (zintegrowany charakter przedsięwzięć, przewidziany proces aktualizacji dokumentu, działania z zakresu informacji i promocji). Takie podejście pozwoliło wypracować przedsięwzięcia, które będą wspierały działania samorządów lokalnych wynikające z przypisanych im kompetencji ustawowych. Model taki pozwala również na wypracowanie dokumentu, z którym identyfikuje się społeczność lokalna. Na każdym etapie prac nad strategią LGD była wspierana przez ekspertów zewnętrznych, których podstawowymi zadaniami było czuwanie nad zagadnieniami metodologicznymi, przeprowadzenie procesu konsultacji społecznych oraz redakcja ostatecznego tekstu. LSR zawiera wszystkie elementy wymagane wytycznymi Instytucji Zarządzającej Programem Rozwoju Obszarów wiejskich na lata 2007-2013 oraz wytycznymi Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w tym zakresie.

W trakcie prac wykorzystano istniejące opracowania strategiczne i planistyczne odnoszące się do obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju. W ten sposób zapewniono spójność postanowień tych dokumentów z opracowaną Strategią. Głównym źródłem danych do opisu sytuacji społeczno-gospodarczej był Bank Danych Regionalnych.

I. Charakterystyka lokalnej grupy działania (LGD) jako jednostki odpowiedzialnej za realizację lokalnej strategii rozwoju (LSR)

Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i numer w tym rejestrze

W wyniku realizacji projektu w ramach Schematu I *Pilotażowego programu Leader+* powstało *Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Opolskiej Lokalna Grupa Działania* wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego **w dniu 11.05.2006r. pod numerem 0000256648.**

W dniu 10.06.2008r. Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia przyjęło nazwę „**Owocowy Szlak**”, przyjęło nowy statut oraz zmieniło obszar działania. Obecnie LGD działa **w oparciu o art. 15 ustawy z 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFROW.** Zmiany zostały zatwierdzone przez Krajowy Rejestr Sądowy w dniu **10.09.2008r.**

Opis procesu budowania partnerstwa

Z inicjatywy samorządu miasta Opole Lubelskie przystąpiono do I Schematu „Pilotażowego programu Leader+” w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”. Projekt pod nazwą „Inicjowanie współpracy lokalnych środowisk na rzecz rozwoju obszarów wiejskich gminy Opole Lubelskie” miał na celu doprowadzenie do powstania Lokalnej Grupy Działania.

19.12.2005r. w siedzibie Urzędu Miejskiego w Opolu Lubelskim odbyło się pierwsze spotkanie, na które zaproszeni zostali sołtysi, przedstawiciele przedsiębiorców oraz instytucji pracujących na rzecz obszarów wiejskich na terenie gminy.

W okresie od 28.12.2005r. do 9.03.2006r. odbyły się:

- 4 spotkania informacyjne z mieszkańcami w miejscowościach Trzebieszka, Wandalin, Kluczkowice i Pusznio Godowskie (zaprezentowanie zasad podejścia Leader oraz korzyści i szans wynikających z realizacji projektu, a w efekcie utworzenia LGD);
- 3 spotkania informacyjno-szkoleniowe dla rolników w Trzebieszce, Wandalinie i Kluczkowicach (podniesienie wśród rolników świadomości w zakresie przedsiębiorczości, agroturystyki, grup producentów rolnych);
- dwudniowe seminarium „Nasza szansa na rozwój” (podniesienie wiedzy na temat agroturystyki i prowadzenia gospodarstw ekologicznych, wizyta studyjna w gospodarstwie agroturystycznym);
- 4 spotkania informacyjne w Opolu Lubelskim (budowanie LGD oraz tworzenie ZSRROW);
- 4 spotkania dla kobiet w Opolu Lubelskim, Trzebieszce, Wandalinie i Pusznio Godowskim (wsparcie rozwoju kapitału społecznego na obszarach wiejskich w kontekście budowania LGD).

W spotkaniach w sumie uczestniczyło ponad 300 mieszkańców gminy.

W wyniku przeprowadzonych działań wykrystalizowała się grupa osób zainteresowanych aktywnym uczestnictwem w strukturach LGD. Powstał również „Bank pomysłów” wskazujący zamiary społeczności lokalnych mających na celu podniesienie jakości życia na terenie gminy.

W dniu 13.02.2006r. w Opolu Lubelskim przeprowadzono zadanie „Wsparcie procesu tworzenia LGD i opracowania ZSROW”, w którym udział wzięło 15 osób. O realizacji zadania zostali poinformowani sołtysi sołectw gminy Opole Lubelskie, przedstawiciele samorządu, społeczności wiejskiej ze szczególnym uwzględnieniem kobiet, młodzieży i pokolenia seniorów, instytucji pracujących na rzecz obszarów wiejskich na terenie gminy.

03.03.2006r. w Opolu Lubelskim sfinalizowano proces założenia LGD. Na spotkaniu ukonstytuowała się grupa Komitetu Założycielskiego Lokalnej Grupy Działania, przygotowano dokumenty rejestracyjne, wybrano członków zarządu oraz komisji rewizyjnej. Spotkanie stało się okazją do przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu ZSROW.

Tab. 1. Komitet Założycielski Stowarzyszenia Rozwoju Ziemi Opolskiej – Lokalna Grupa Działania

Lp.	Imię i nazwisko	Reprezentowany sektor
1.	Joanna Materek	społeczny
2.	Jan Schodowski	gospodarczy
3.	Anna Dziechciarz	społeczny
4.	Krystyna Małogłowska	społeczny
5.	Halina Wójtowicz	gospodarczy
6.	Stanisław Madejek	społeczny
7.	Stanisław Szczucki	społeczny
8.	Witold Maciąg	gospodarczy
9.	Iwona Misiakiewicz-Babska	społeczny
10.	Dorota Sikorska	społeczny
11.	Józef Stochmal	społeczny
12.	Krystyna Nowomiejska	społeczny
13.	Dariusz Wróbel	publiczny
14.	Piotr Niezgoda	społeczny
15.	Marian Dziechciarz	gospodarczy

W wyniku podjętych dalszych działań powstało Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Opolskiej – Lokalna Grupa Działania zarejestrowane w dniu 11.05.2006r. w Sądzie Rejonowym w Lublinie. Stowarzyszenie zrzeszało następujących partnerów:

- sektor publiczny: jednostka samorządu terytorialnego – gmina Opole Lubelskie;
- sektor społeczny : Liga Obrony Kraju w Opolu Lubelskim, Towarzystwo Przyjaciół Miasta Opole Lubelskie, Ochotnicza Straż Pożarna w Pusznie Godowskim, Ochotnicza Straż Pożarna w Trzebiesz, Rada Sołecka wsi Trzebiesz, Rada Sołecka wsi Wrzelowiec;
- sektor gospodarczy: Związek Zawodowy Pracowników Spółdzielczości „Sch” w Opolu Lubelskim.

W Zarządzie stowarzyszenia zasiedli przedstawiciele organizacji pozarządowych, związków zawodowych, władz lokalnych i przedstawiciele sołectw gminy Opole Lubelskie. W skład Zarządu weszli:

- Anna Dziechciarz – Towarzystwo Przyjaciół Miasta Opola Lubelskiego;
- Halina Wojtowicz – Związek Zawodowy Pracowników Spółdzielczości „Sch” w Opolu Lubelskim;
- Krystyna Małogłowska - Liga Obrony Kraju;
- Stanisław Madejek – OSP Pusznio Godowskie;
- Dariusz Wróbel – gmina Opole Lubelskie;
- Stanisław Szczucki – Rada Sołecka wsi Trzebieszka;
- Iwona Misiaczkiewicz-Babska – OSP Trzebieszka.

Równoległe z działaniami kształtującymi LGD jako organizację toczył się proces opracowania „Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich”. Jej projekt zaprezentowano podczas spotkania w Opolu Lubelskim w dniu 3.05.2006r.

Jesienią 2007r. przeprowadzona została kampania polegająca na zbieraniu informacji o potrzebach poszczególnych miejscowości położonych na terenie LGD. Wnioski te zostały wykorzystane do opracowania „Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich”.

4.12.2007r. odbyło się spotkanie przedstawicieli wszystkich samorządów gminnych z terenu powiatu opolskiego poświęcone inicjatywie Leader. Wójtowie i burmistrzowie zadeklarowali chęć poszerzenia działającej LGD tak, by obejmowała ona obszar całego powiatu.

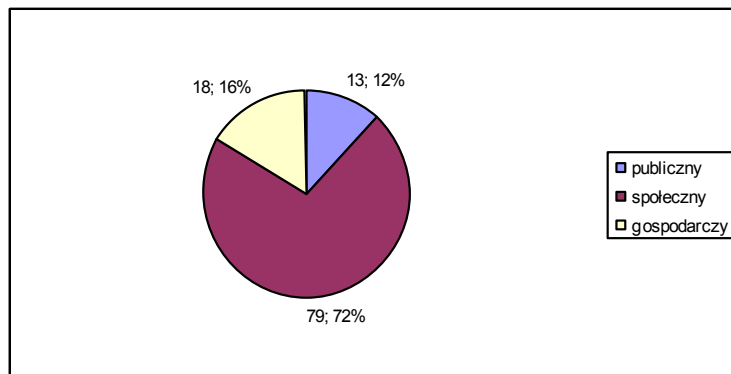
4.01.2008r. przedstawiciele gmin: Poniatowa, Chodel, Łaziska, Józefów n/Wisłą, Karczmiska, Wilków przy udziale przedstawiciela gminy Opole Lubelskie, pełniącego funkcję członka Zarządu Stowarzyszenia, podpisały ze Stowarzyszeniem Rozwoju Ziemi Opolskiej – Lokalną Grupą Działania reprezentowanym przez prezesa Stowarzyszenia, deklaracje rozszerzenia o obszar działania obejmujący teren wymienionych gmin. W deklaracji zawarto chęć współpracy w zakresie opracowywania Lokalnej Strategii Rozwoju. Opracowano harmonogram działania określając liczbę oraz częstotliwość organizacji spotkań z mieszkańcami obszarów wiejskich gmin w celu przeprowadzenia konsultacji społecznych i budowania Lokalnej Strategii Rozwoju.

Wszystkie jednostki samorządu terytorialnego, które przystąpiły do LGD, aktywnie włączyły się w proces jej rozszerzenia docierając z informacją o spotkaniach do organizacji pozarządowych, rolników, przedsiębiorców i innych liderów lokalnych działających na terenie danej gminy. Dzięki tym działaniom liczba członków Stowarzyszenia zwiększyła się do 110.

Charakterystyka członków LGD i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD

W skład Lokalnej Grupy Działania „Owocowy Szlak” wchodzi 110 członków¹, w tym jednostki samorządu terytorialnego (7), inne jednostki publiczne (6), przedstawiciele sektora gospodarczego (18), organizacje pozarządowe i inne organizacje sektora społecznego oraz osoby fizyczne (79).

Wykres 1. Struktura partnerów LGD wg sektorów

Podstawowym zadaniem, jakie stoi przed LGD „Owocowy Szlak” jest aktywizacja mieszkańców obszaru, na którym będzie realizowana niniejsza Strategia, aby zaangażować ich w realizację poszczególnych przedsięwzięć mających na celu rozwój lokalny. Aby skutecznie wywiązywać się z tego zadania, konieczne jest stałe powiększanie grupy osób, które współpracują przy realizacji operacji poprzez włączanie ich do Stowarzyszenia jako członków. W tym celu władze LGD będą identyfikować osoby i organizacje, których działalność w wysokim stopniu przyczynia się do realizacji celów LGD. Następnie władze będą występować do tych osób i organizacji z propozycją przyłączenia się do partnerstwa. W celu zachowania właściwej reprezentacji poszczególnych sektorów LGD będzie dążyło do zwiększenia liczby osób reprezentujących sektor gospodarczy. Sposób przyjmowania kandydata w poczet członków LGD określa Statut. Kandydat na członka składa deklarację członkowską² Zarządowi. Zarząd, po sprawdzeniu czy kandydat spełnia warunki określone statutem (paragraf 11 Statutu) podejmuje uchwałę zwykłą większością głosów o przyjęciu nowego członka. Oprócz działań na rzecz rozszerzenia LGD władze będą równocześnie dążyły do jak największej integracji członków LGD. Będzie się to odbywać poprzez organizację spotkań, częste dyskusje nad programem działania, wynikami wdrażania LSR i propozycjami usprawnienia realizacji poszczególnych przedsięwzięć i operacji. Działaniom integracyjnym służyć będzie wspólne opracowywanie projektów w których LGD będzie beneficjentem.

Struktura Rady, lub innego organu LGD, do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia nr 1698/2005 (organ decyzyjny)

Organem decyzyjnym LGD „Owocowy Szlak” jest Rada składająca się z 17 osób. Członkowie Rady nie mogą być zatrudnieni w Biurze LGD. Nie mogą również piastować funkcji w Zarządzie oraz Komisji

¹ Wykaz partnerów zawiera Załącznik nr 1 LSR

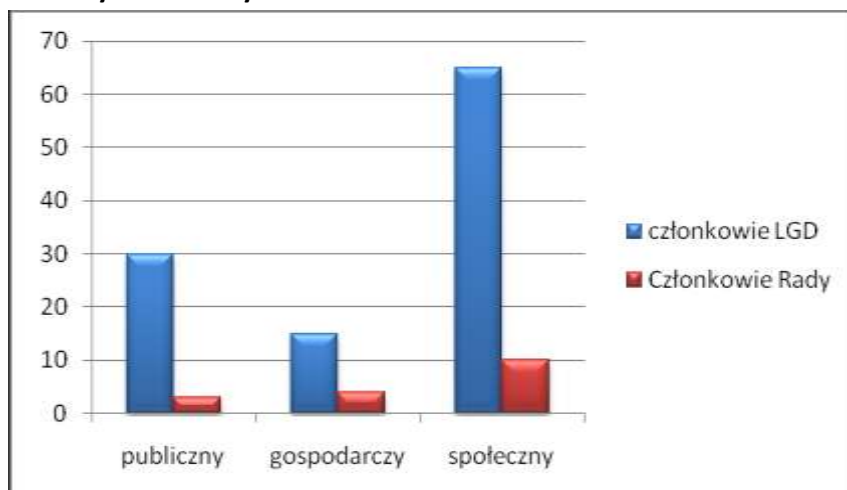
² Wzór deklaracji członkowskiej określa Załącznik nr 2 LSR

Rewizyjnej. W przypadku zaistnienia okoliczności mogących wpływać na obiektywność oceny operacji stosuje się procedurę wyłączenia Członka Rady z procesu oceny, opisaną w rozdziale „Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego LGD” (Zachowanie bezstronności)

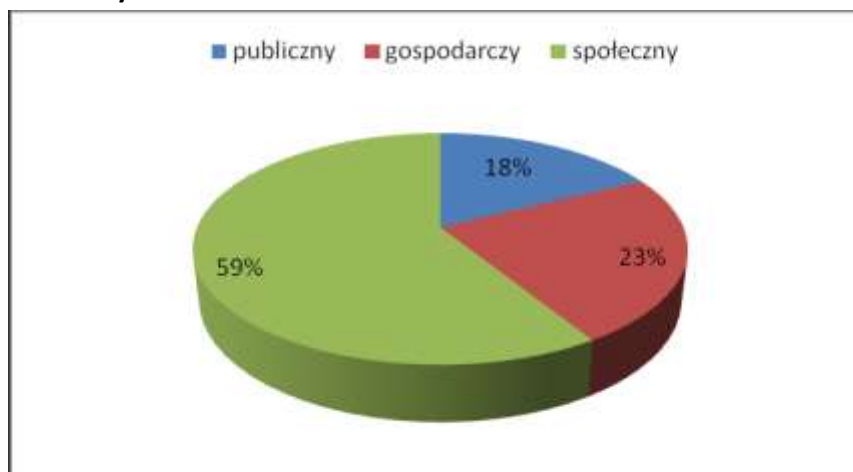
Tab. 2. Skład Rady Stowarzyszenia LGD „Owocowy Szlak”

Imię i nazwisko	Reprezentowana instytucja/ przedsiębiorstwo/ osoba fizyczna	Reprezentowany sektor	Reprezentowana gmina
Joanna Suchowolak	osoba fizyczna	społeczny	Józefów n/Wisłą
Małgorzata Wojciechowska	Gminna Biblioteka i Dom Kultury w Łaziskach	publiczny	Łaziska
Anna Magdalena Brodacz	Koło Gospodyń Wiejskich w Trzcińcu	społeczny	Chodel
Ewa Nowaczek	Gminna Biblioteka Publiczna	publiczny	Karczmiska
Gabriela Teresińska-Pruchniak	osoba fizyczna	społeczny	Opole Lubelskie
Janusz Smykła	rolnik	społeczny	Wilków
Krzysztof Zubrzycki	osoba fizyczna	społeczny	Poniatowa
Zbigniew Szafran	Ośrodek Doradztwa Rolniczego	publiczny	Opole Lubelskie
Joanna Zaręba Kotowska	ADGAZ Sp. J.	gospodarczy	Józefów n/Wisłą
Bożena Banaś	Biuro Rachunkowe	gospodarczy	Poniatowa
Zbigniew Zagozdon	ZPOiW „Niwa”	gospodarczy	Łaziska
Irena Rzedzicka	rolnik	społeczny	Chodel
Paweł Grzeszczak	Rolniczy Ośrodek Rozwoju	gospodarczy	Opole Lubelskie
Jacek Bojarski	osoba fizyczna	społeczny	Karczmiska
Jadwiga Kustra	Towarzystwo Wspierania Rodzin	społeczny	Poniatowa
Grzegorz Konarski	osoba fizyczna	społeczny	Opole Lubelskie
Anna Kasperska	osoba fizyczna	społeczny	Opole Lubelskie

Wykres 2. Reprezentatywność Rady

Wykres 3. Struktura Rady

Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego LGD

Władze LGD

Podstawową zasadą funkcjonowania władz LGD „Owocowy Szlak” jest zakaz jednoczesnego pełnienia funkcji w Radzie, Zarządzie i Komisji Rewizyjnej. Ponadto Członek Rady, Zarządu oraz Komisji Rewizyjnej nie może być zatrudniony w Biurze LGD.

Najwyższą władzą LGD „Owocowy Szlak” jest **Walne Zebranie Członków**. Do jego kompetencji należy podejmowanie głównych decyzji związanych z funkcjonowaniem Stowarzyszenia, w tym uchwalanie kierunków działania Stowarzyszenia, wybór i odwołanie członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady, uchwalanie regulaminów funkcjonowania poszczególnych władz stowarzyszenia. Pełny zakres kompetencji Walnego Zebrania Członków określa Statut Stowarzyszenia LGD „Owocowy Szlak”, a sposób funkcjonowania określa *Regulamin Obrad Walnego Zebrania Członków Lokalnej Grupy*

Działania „Owocowy Szlak” stanowiącym załącznik do Wniosku o wybór lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju.

Całością działalności Stowarzyszenia kieruje **Zarząd** składający się od 5 do 9 osób. Kompetencje Zarządu określa Statut Stowarzyszenia LGD „Owocowy Szlak”, natomiast sposób działania uregulowany jest w *Regulaminie działania Zarządu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Owocowy Szlak”*, stanowiącym załącznik do Wniosku o wybór lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju.

Do kompetencji **Komisji Rewizyjnej** należy kontrola finansów Stowarzyszenia oraz kontrola Zarządu pod kątem celowości i legalności jego działania. Szczegółowe kompetencje Komisji Rewizyjnej określa Statut, a sposób działania *Regulamin działania Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Owocowy Szlak”*, stanowiącym załącznik do Wniosku o wybór lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju.

Organem odpowiedzialnym za ocenę operacji jest **Rada**.

Wybór i odwołanie Członków Rady

Członkowie Rady wybierani są przez Walne Zebranie Członków, spośród wszystkich Członków LGD, bezwzględną większością głosów przy obecności co najmniej połowy składu, na okres 5 lat. Decyzja o wyborze oraz odwołaniu Członków Rady podejmowana jest uchwałą Walnego Zebrania Członków.

Podstawę do odwołania Członka Rady stanowią:

- 1) trzy nieusprawiedliwione nieobecności na posiedzeniu Rady;
- 2) rażące naruszenie Regulaminu Rady, w tym naruszenie zasady poufności i bezstronności;
- 3) skazanie prawomocnym wyrokiem sądowym.

W przypadku stwierdzenia zaistnienia którejś z w/w okoliczności Rada kieruje wniosek do Walnego Zebrania Członków z wnioskiem o wykluczenie osoby, której dotyczą zarzuty, ze składu Rady. Do czasu podjęcia decyzji przez Walne Zebranie Członków osoba, której dotyczy postępowanie jest zawieszona w prawach i obowiązkach Członka Rady.

Uzupełnienie składu Rady

W przypadku rezygnacji Członka Rady z prac w Radzie, odwołania bądź śmierci skład Rady jest uzupełniany. W tym celu w ciągu 21 dni kalendarzowych od daty uzyskania przez Zarząd wiedzy o nastąpieniu któregoś z w/w zdarzeń, Zarząd zwołuje Walne Zebranie Członków zgodnie z trybem przewidzianym w statucie. Uzupełnienie składu następuje zgodnie z trybem przewidzianym dla powołania Członka Rady

Funkcjonowanie Rady

Rada działa w oparciu o *Regulamin działania Rady Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Owocowy Szlak”* przyjmowany przez Walne Zebranie Członków przed pierwszym posiedzeniem Rady. Regulamin działania Rady stanowi załącznik do Wniosku o wybór lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju.

Rada zbiera się na posiedzeniach zwoływanych w zależności od potrzeb (ilości wniosków złożonych w odpowiedzi na ogłoszony konkurs), lecz nie rzadziej niż raz na kwartał. Posiedzenie zwołuje Przewodniczący Rady. Członkowie Rady otrzymują zawiadomienie co najmniej 3 dni przed posiedzeniem Rady. W zawiadomieniu określa się termin, miejsce i proponowany porządek obrad posiedzenia. Zawiadomienie może mieć formę telefoniczną, mailową lub pisemną.

Zadaniem Rady jest ocena złożonych wniosków o dofinansowanie operacji zgodnie z przyjętymi kryteriami wyboru. Kryteria wyboru określone są w kartach oceny operacji, stanowiących załączniki do Regulaminu działania Rady.

Sposób oceny wniosków przez Członków Rady zawarty jest w Rozdziale VIII. *Określenie procedury zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt. 21 ustawy, kryteriów, na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR, oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmian tych kryteriów.*

Zachowanie bezstronności (procedura wyłączenia Członka Rady od udziału z procedury wyboru w razie zaistnienia okoliczności, które mogą wywołać wątpliwości co do jego bezstronności)

Wszyscy Członkowie Rady zobowiązani są do zachowania bezstronności w procesie oceny. W tym celu składają odpowiednie zobowiązanie, którego wzór stanowi załącznik nr 1 do Regulaminu działania Rady (Deklaracja poufności i bezstronności).

W przypadku, gdy oceniany wniosek został złożony przez:

- Członka Rady, lub
- instytucję, z którą Członka Rady łączy stosunek pracy, lub
- osobę bezpośrednio spokrewnioną z Członkiem Rady

Członek Rady, którego dotyczy któryś z powyższych przypadków zgłasza ten fakt Przewodniczącemu posiedzenia przed posiedzeniem. W związku z tym Członek Rady nie bierze udziału w ocenie i głosowaniach dotyczących tego wniosku, a fakt ten zostaje odnotowany w protokole.

Każdy Członek Rady ma obowiązek powiadomić Przewodniczącego posiedzenia o możliwości naruszenia zasady bezstronności przez innego Członka Rady, o ile posiada uzasadnione podstawy do stwierdzenia takiego zagrożenia, a Członek Rady, którego dotyczy to zagrożenie sam nie zgłosił tego faktu Przewodniczącemu posiedzenia. W takim przypadku Członek Rady powiadamiający o możliwości naruszenia zasady bezstronności powinien wykazać realność takiego zagrożenia tak, by Rada mogła przegłosować decyzję o wyłączeniu Członka Rady z oceny danego wniosku.

Wyłączenie Członka Rady z procesu oceny następuje również podczas powtórnej oceny operacji w wyniku uznania zasadności odwołania od decyzji Rady.

Obsługa LGD

Obsługę LGD zapewnia Biuro LGD mieszczące się w Opolu Lubelskim, ul. Lubelska 4, kod pocztowy 24-300. Biuro działa na podstawie Regulaminu działania Biura stowarzyszenia LGD „Owocowy Szlak”, stanowiącego załącznik do Wniosku o wybór lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju. Załącznikiem do Regulaminu są opisy stanowisk pracy.

Nabór pracowników

Pracownicy Biura zatrudniani są przez Prezesa Zarządu LGD po spełnieniu wymagań określonych w opisach stanowisk, stanowiących załącznik do Regulaminu organizacyjnego Biura LGD. Regulamin jest załączony do wniosku o wybór lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju. Pracownikiem Biura nie mogą być członkowie Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej LGD „Owocowy Szlak”.

Rekrutacja pracowników odbywa się w drodze konkursu. Informacja o prowadzonym naborze na stanowiska pracownicze do Biura zamieszczana jest na stronach internetowych LGD oraz Członków LGD, tablicach ogłoszeń w urzędach gmin będących Członkami LGD.

Ogłoszenie zawiera:

- termin składania podań;
- wymagane dokumenty;
- informacje o adresach strony Biura, na których zamieszczone są opisy stanowisk określające wymagania dla kandydatów.

Termin składania podań nie może być krótszy niż 2 tygodnie i nie może przekraczać 5 tygodni.

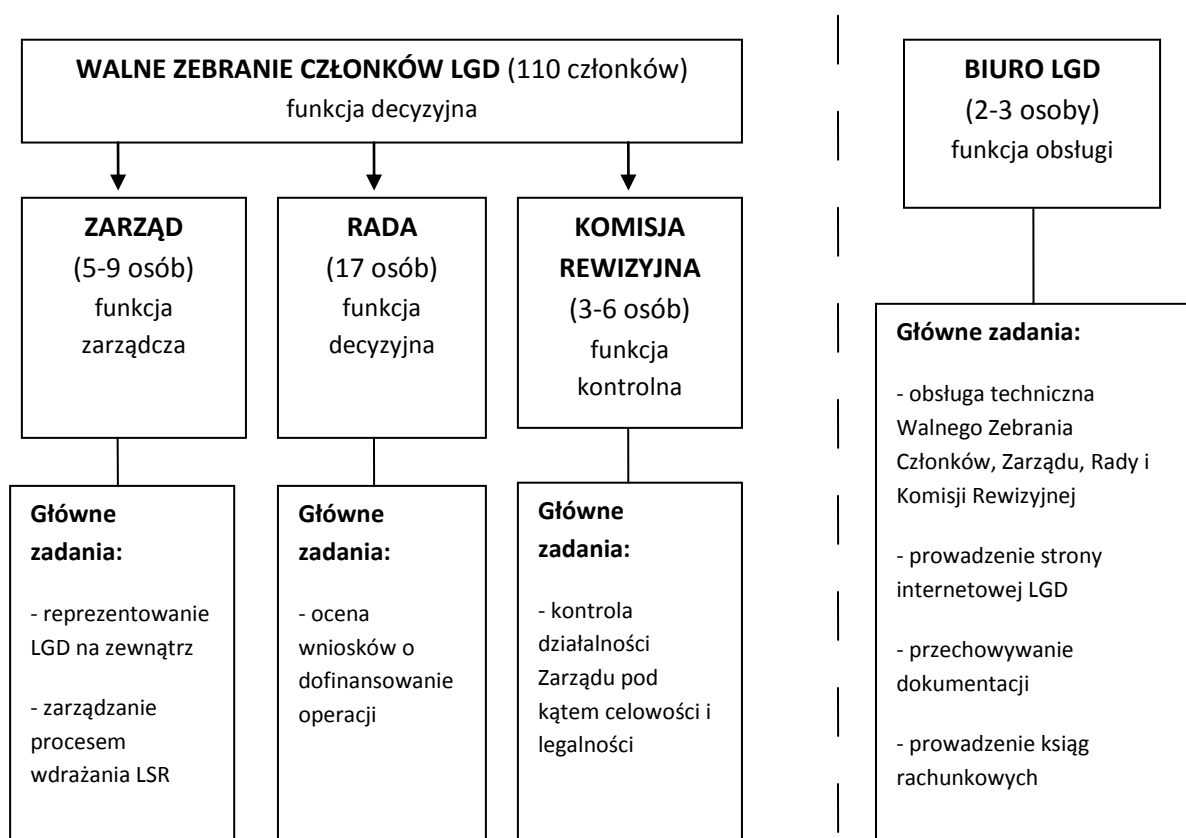
Wyboru kandydatów dokonuje komisja powołana przez Zarząd. W skład Komisji wchodzi jeden przedstawiciel Rady i dwóch przedstawicieli Zarządu.

Komisja ocenia zgodność ofert kandydatów z wymaganiami zawartymi w opisach stanowisk. Osoby spełniające wymagania dla danego stanowiska są zapraszane na rozmowę kwalifikacyjną. Na rozmowę są zapraszane w pierwszej kolejności osoby spełniające wszystkie wymagania niezbędne i dodatkowe. W przypadku braku takich osób zapraszane są osoby spełniające wszystkie wymagania niezbędne i część dodatkowych. W przypadku braku takich osób zapraszani są kandydaci spełniające niezbędne wymogi. Podczas rozmowy kwalifikacyjnej członkowie Komisji oceniają odpowiedzi kandydatów i przyznają punkty 0-10. Maksymalna liczba punktów jaką może uzyskać kandydat to 30. Ofertę pracy otrzymuje osoba, która otrzymała najwyższą liczbę punktów, nie niższą jednak niż 15. W przypadku, gdy żadna z osób nie otrzymała wymaganych 15 punktów konkurs na stanowisko pozostaje nierozstrzygnięty. W takiej sytuacji Zarząd LGD może podjąć decyzję o powtórzeniu naboru na stanowisko.

Z postępowania konkursowego sporządza się protokół z podaniem liczby złożonych ofert, liczby ofert spełniających wymagania zawarte w opisie stanowiska, liczbie osób które podczas rozmowy kwalifikacyjnej otrzymały ponad 15 pkt oraz uzasadnienie wyboru osoby na stanowisko pracy.

Dokumenty osób, którym nie zaproponowano pracy, zwraca się kandydatom.

Rys. 1. Schemat podziału kompetencji w ramach LGD „Owocowy Szlak”

Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego

Wszystkie osoby wchodzące w skład Rady są zameldowane na terenie LGD od co najmniej 3 lat. Potwierdzoną wiedzą z zakresu rozwoju obszarów wiejskich legitymuje się 9 członków Rady. Odbyli oni szkolenia i kursy zapoznające z celami Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 oraz osi Leader, kursy przygotowujące do pozyskiwania funduszy strukturalnych i środków z PROW, szkolenia z zakresu zarządzania projektami współfinansowanymi z Unii Europejskiej. 3 osoby posiadają doświadczenie w pisaniu wniosków dla rolników o dofinansowanie inwestycji w ramach SAPARD i PROW.

3 osoby mają doświadczenie w realizacji projektów z zakresu rozwoju obszarów wiejskich (SAPARD, SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006”). Językiem angielskim w stopniu umożliwiającym sprawną komunikację włada 1 osoba.

Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji

Wśród partnerów LGD największe doświadczenie w realizacji projektów związanych z rozwojem obszarów wiejskich ma gmina Opole Lubelskie (4 projekty). Z Sektorowego Programu Operacyjnego Restrukturyzacja Sektora Żywnościowego i Rozwój Obszarów Wiejskich zrealizowany został projekt

„Inicjowanie współpracy lokalnych środowisk na rzecz rozwoju obszarów wiejskich gminy Opole Lubelskie”, którego efektem było zawiązanie Lokalnej Grupy Działania. Oprócz tego z w/w programu trzy gminy zrealizowały 5 projektów w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”.

Dwie gminy korzystały ze wsparcia w ramach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich. Zrealizowano 4 zadania, które dotyczyły poprawy infrastruktury edukacyjnej.

II. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności

Wykaz gmin wchodzących w skład LGD

Lokalna Grupa Działania „Owocowy Szlak” obejmuje swym zasięgiem gminy powiatu opolskiego: gminy miejsko-wiejskie Opole Lubelskie i Poniatowa oraz gminy wiejskie Chodel, Józefów nad Wisłą, Karczmiska, Łaziska, Wilków.

Tab. 3. Obszar LGD – podstawowe informacje

Gmina	Powierzchnia		Liczba ludności ³		Liczba sołectw
	km ²	% powierzchni obszaru LGD	Osoby	% ludności obszaru LGD	
Chodel	108	13,3	6819	10,7	25
Józefów	142	17,5	7104	11,1	34
Karczmiska	95	11,7	6265	9,8	17
Łaziska	109	13,5	5339	8,3	22
Opole Lubelskie	193	23,8	18070	28,3	43
Poniatowa	85	10,5	15348	24	20
Wilków	78	9,6	4968	7,8	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS

Uwarunkowania przestrzenne i geograficzne

Położenie

Obszar LGD położony jest w zachodniej części województwa Lubelskiego. Od północy graniczy z powiatem puławskim (gminy Janowiec, Kazimierz Dolny, Wąwolnica), od wschodu z powiatem lubelskim (gminy Wojciechów, Bełżyce, Borzechów), od południa z powiatem kraśnickim (gminy Anapol, Dzierzkowice, Urzędów). Zachodnią granicę stanowi Wisła, oddzielająca obszar działania LGD, a jednocześnie powiat opolski, od gmin województw mazowieckiego (Chotcza, Solec) i świętokrzyskiego (Tartów).

³ Zdecydowana większość danych pochodzi z Banku Danych Regionalnych GUS. Jeśli dana pochodzi z innego źródła została opatrzona odpowiednim przypisem.

W sumie obszar działania LGD zajmuje 810 km², co stanowi 3,2% powierzchni województwa lubelskiego.

Rys. 2. Umiejscowienie LGD na tle województwa lubelskiego

Ukształtowanie powierzchni

Prawie cały obszar działania LGD leży w obrębie Wyżyny Lubelskiej. Wyróżnia się tu trzy subregiony: Równinę Bełżycką, Kotlinę Chodelską oraz Wzniesienia Urzędowskie. Równina Bełżycka jest to lekko pofałdowana równina, pocięta bardzo głębokimi, malowniczymi wąwozami lessowymi i dolinami rzecznyymi o łagodnych zboczach. Urozmaicenie rzeźby występuje na granicy Równiny Bełżyckiej i Kotliny Chodelskiej. Granica ta jest ostrą krawędzią o starych założeniach tektonicznych, przebiegającą od Wisły w rejonie miejscowości Podgórz w kierunku Rogowa.

Z ostrą formą krawędzi Równiny Bełżyckiej kontrastuje Kotlina Chodelska, przebiegająca przez środkową część obszaru. Stanowi ona niemal zupełnie płaską, otwartą przestrzeń. Osady pokrywające węglanowe podłoże Kotliny są efektem działalności dwóch rzek: Chodelki i Wisły.

Południowa część obszaru objętego LGD obejmuje wycinek Wzniesień Urzędowskich i ma charakter wyraźnie wyżynny. Rzeźbę charakteryzują występujące kontrasty pomiędzy wyniesionymi wierzchołkami a dnami dolin, różnica poziomów sięga 70 m. Na skutek działalności człowieka zaktzywizowała się erozja wodna powierzchniowa i wąwozowa. Jej efektem jest miejscami gęsta sieć wąwozów oraz liczne wąwozy drogowe (głębocznice), spotykane głównie w obrębie stoków wierzchołków.

Zachodnia część obszaru należy do odrębnej jednostki fizjograficznej – Małopolskiego Przełomu Wisły. Na znacznym odcinku jest to bardzo wąska (około 1 km), stromościenna dolina rzeczna z płaskim dnem. Fragment prawego zbocza doliny Wisły pomiędzy Józefowem a Piotrawinem stanowi jeden z największych i najbardziej wartościowych pod względem naukowo-dydaktycznym górnokredowych profili geologicznych w Europie. Wisła Środkowa zachowała cechy rzeki dzikiej i

mimo podejmowanych prób regulacji Wisły Środkową można uznać za ostatnią nie ujarzmioną wielką rzekę Europy.

Uwarunkowania przyrodnicze i środowiskowe

Klimat

Pod względem klimatycznym obszar działania LGD należy do dzielnicy klimatycznej lubelskiej („Atlas Klimatyczny Województwa Lubelskiego”, W. i A. Zinkiewicz). Cechuje się ona klimatem umiarkowanie kontynentalnym. Przeważa tu typ pogody antycyklonalnej tj. najbardziej korzystnej dla człowieka. Obszar ten charakteryzuje się jedną z największych ilości dni z optymalną dla człowieka temperaturą powietrza – około 42 dni i najdłuższym okresem lata – około 100 dni. Średnia temperatura roku wynosi 7,8⁰C. Ważny z punktu widzenia rolnictwa okres bez przymrozków wynosi 248 dni, a okres wegetacyjny 220 dni. Przeważają wiatry zachodnie i południowo – zachodnie. Średnia suma opadów wynosi tu około 540 mm, z czego około 360 mm przypada na półrocze letnie.

Gleby

Analizowany obszar charakteryzuje duża mozaikowość pokrywy glebowej. Wynika ona z miejscowej budowy geologicznej i morfologii terenu. Największe obszary zajmują gleby napiaskowe. Przeważają gleby dobre i średniej jakości, podścielone piaskami i glinami lekkimi, z których największą ilość zakwalifikowana jest do II – IV klasy bonitacyjnej. Grunty najlepsze jakościowo (I-III) zajmują ok. 34,5% użytków rolnych. Grunty średniej jakości (kl. IV) stanowią ok. 41,8 %, zaś słabe jakościowo (kl.V-VI) 23,6%⁴.

Do podstawowych problemów gleb należą: podatność na erozję, zakwaszenie (50% gleb wymaga wapnowania) i wyczerpanie ze składników mineralnych (fosfor – 44% gleb, potas – 43% gleb, magnez – 24% gleb)⁵.

Bogactwa naturalne

Na obszarze LGD występują niewielkie zasoby złóż naturalnych. Są to złoża kruszywa naturalnego oraz złoża surowców węglanowych (na terenie gmin Józefów i Karczmiska), złoża wapieni i margli (gmina Józefów), piasku i surowców ilastych (gminy Józefów, Karczmiska). W dolinie Wyżnicy występują złoża torfu.

Wydobycie złóż naturalnych wiąże się z uzyskaniem koncesji, a eksploatacja torfu jest ściśle uwarunkowana ochroną przyrody.

Lesistość

Powierzchnia lasów na terenie działania LGD w 2005r. wyniosła 81 048 ha, co przekłada się na wskaźnik lesistości 21,12%. Jest to wskaźnik zbliżony do średniej wojewódzkiej (22%). Najbardziej rozpowszechnione są bory świeże z sosnowymi i sosnowo-dębowymi drzewostanami; występują na siedliskach najuboższych, suchych i spiaszczonych. Mniej rozprzestrzenione są lasy grabowo-dębowe

⁴ Obliczenia na podstawie danych z gmin

⁵ Dane na podstawie informacji zebranych z Urzędów Gmin

związane z siedliskami lasów mieszanych świeżych. Lasy pełnią głównie funkcję ekologiczną, a ponadto turystyczną i gospodarczą.

Zasoby wodne

Sieć wodna obszaru jest zróżnicowana. Południowa część, obejmująca dorzecze Wyżnicy, charakteryzuje się małą gęstością rzeczną, zaś centralna i północna, wchodzące w skład zlewni rzeki Chodelki, wyróżnia się najgęściejszą siecią rzeczną w obrębie całej Wyżyny Lubelskiej. Ogółem w granicach obszaru wyodrębniono 20 cieków wód naturalnie płynących o łącznej długości ok. 236 km⁶. Największą rzeką obszaru jest Chodelka, mająca 43 km długości (z czego 40 km przepływa przez obszar LGD). Szerokość doliny Chodelki nie jest jednakowa, dochodzi nieraz do kilku kilometrów. W wielu miejscach na dnie doliny występują stawy pochodzenia antropogenicznego. Wisła, pomimo swego peryferyjnego położenia w stosunku do analizowanego obszaru, odgrywa największą rolę ze względu na swoje rozmiary i przepływ. Stanowi jednocześnie najważniejszy element sieci hydrograficznej integrując położone nad jej brzegami gminy oraz tworząc podstawę do budowania ciekawej oferty turystycznej. Niestety z uwagi na odprowadzanie bezpośrednio do jej wód znacznych ilości ścieków, na całym obszarze prowadzi wody klasy IV (zły stan sanitarny). Podobnie wygląda sytuacja z jej dopływami, jedynie rzeka Chodelka prowadzi wody o zadowalającej III klasie czystości.

Wody powierzchniowe uzupełniają stawy i zbiorniki wodne:

- zalew w Chodlu o pow. 7 ha, otoczony lasami sosnowymi
- Staw Młyński (kąpielisko) w Kluczkowicach (pow. 12 ha)
- staw Bartkowy Ług w Opolu Lubelskim (pow. 24 ha)
- kompleks sportowo-rekreacyjny w Poniatowej (kilka zbiorników wodnych o łącznej powierzchni ok. 14 ha)

Głównym i najbardziej zasobnym zbiornikiem wód podziemnych powiatu jest poziom kredowy. Zasilanie tych wód następuje przez infiltrację opadów atmosferycznych w podłoże. Ze względu na przepuszczalność skał wody te są szczególnie narażone na zanieczyszczenia powierzchniowe.

Obszary chronione

Obszary chronione zajmują 35 309,1 ha stanowiąc 43,5% terenu działania LGD. Jest to wskaźnik znacznie wyższy od średniej wojewódzkiej (23%) i krajowej (33%). Obszary te funkcjonują jako obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody i użytki ekologiczne.

Wrzelowiecki Park Krajobrazowy położony jest na pograniczu trzech jednostek fizjograficznych: Doliny Wisły, Wzniesień Urzędowskich i Kotliny Chodelskiej. Położony w 100% na obszarze LGD rozciąga się na obszarze 50 km² (powierzchnia z otuliną to 186 km²) w środkowej i południowo-zachodniej części obszaru. Park posiada urozmaiconą rzeźbę terenu - stroma krawędź doliny Wisły, liczne wąwozy lessowe, suche doliny, zagłębienia bezodpływowe, pola wydymowe i równiny. Główne wąwozy mają po kilka kilometrów długości i dochodzącą do 25 m głębokość. Tworzą silnie rozgałęzione systemy dolin. Przyrodniczą i krajobrazową oś parku stanowi dolina Potoku Wrzelowieckiego, uchodząca do doliny Wisły. Jej zbocze na odcinku od Józefowa do Piotrawina stanowi fragment jednego z najpiękniejszych w Europie profili geologicznych, odsłaniających utwory

⁶⁶ Dane od urzędów gmin

górną kredy. W ujściowym odcinku Potoku Wrzelowieckiego oraz w dolinie Wisły występują zespoły wydmy osiągających 10-15 m wysokości. Towarzyszą im podmokłe, wypełnione torfem niecki o średnicy od 200-400 m. Na terenie parku rosną rzadkie gatunki roślin: wawrzynek wilczełyko, lilia złotogłów, parzydło leśne, bluszcz pospolity, barwinek, tojad mołdawski oraz tojad dziubkowaty.

Kazimierski Park Krajobrazowy obejmuje obszar o powierzchni 17 km² użytków rolnych, leśnych i malowniczych wąwozów położonych w północno-zachodniej części LGD. Występują tu różnorodne formy ukształtowania terenu, powstałe na skutek kolejnych zlodowaceń i procesów erozyjnych. Na terenie parku można spotkać: wisienkę karłowatą, wiciokrzew przewiercień, ligustr pospolity, wawrzynek wilczełyko, miłek wiosenny, ostnica włosowata, gorczyczka krzyżowa, wężymord stepowy a także rzadkie turzyce, storczyki i paprocie. W 1992 r. utworzono tu Strefę Ochrony Źródłiskowej Rzeki Jaworzanki. To jedna z niewielu tego typu atrakcji istniejących w kraju. Na obszarze parku położone są dwa rezerваты: „Krowia Wyspa” i „Szarpa Dobrska”.

Rezerwat „Krowia Wyspa” jest rezerwatem częściowym typu faunistycznego. Obejmuje wyspę położoną w nurcie Wisły w granicach Małopolskiego Przełomu Wisły – obszar 0,62 km². Ochroną objęte są stanowiska lęgowe wielu gatunków ptaków wodno-błotnych. Wyspa ujęta została na liście terenów o szczególnym znaczeniu dla ptaków wodnych i błotnych w Polsce.

Rezerwat "Szarpa Dobrska", położony w północno-zachodniej części LGD obejmuje 0,39 km² nieużytków rolnych i pastwisk. Rezerwat słynie z wąwozów, będących jednymi z najgłębszych tego typu form w Polsce. Ich głębokość dochodzi do 40 metrów. Ochroną objęte są naturalne odsłonięcia skał oraz ciepłolubne murawy kserotermiczne – stanowiące rzadkość nie tylko na Wyżynie Lubelskiej ale i w kraju - z rzadkimi gatunkami roślin.

Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu o powierzchni 233 km² (z czego 217 km² położonych jest na terenie LGD) , obejmuje głównie tereny równinne Kotliny Chodelskiej. Tutejszą przyrodę wyróżniają wilgotne tereny łąkowe i torfowiskowe ze stanowiskami rzadkich gatunków roślin, stawy rybne stanowiące ostoje ptaków, a także lasy ze stanowiskami niezwykle rzadkich ptaków - bielików i bocianów czarnych.

Fragment **Kraśnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu** o powierzchni 61 km² obejmuje dolinę rzeki Wyżnicy na terenie gminy Józefów. Cechują go mało przeobrażone przez człowieka środowisko naturalne, malownicze wzniesienia i wąwozy, lasy grądowe oraz fragmenty muraw kserotermicznych z roślinnością stepową.

Małopolski Przełom Wisły włączony do obszarów NATURA 2000 obejmuje powierzchnię 6418,8 ha. Północna część ostoi położona jest w granicach Kazimierskiego Parku Krajobrazowego. Ostoja obejmuje fragment naturalnego koryta Wisły o długości około 36 km, z licznymi odnogami, wyspami i piaszczystymi łachami. Brzegi rzeki i trasę zalewową zajmują głównie zarośla wikliny, przekształcone łągi wierzbowo-topolowe, łąki kośne i pastwiska. Gniazdują tu m.in. płaskonos, tracz nurogęś, derkacz, batalion, rycyk, remiz, dziwonia.

Na obszarze LGD występują 23 **pomniki przyrody**. Najcenniejszym pomnikiem jest dąb "Władek z Zagrzęby" w Karczmiskach. Liczący ponad 670 lat, pamięta czasy Władysława Łokietka, dlatego otrzymał imię królewskie „Władysław”. Jego obwód wynosi 825 cm.

Ustanowiony w gminie Opole Lubelskie **użytek ekologiczny „Emilcin”** o pow. 9,62 ha obejmuje podmokłe łąki z licznymi zagłębieniami i oczkami wodnymi. Zróżnicowane biotopy są podstawą wykształcenia wielu zbiorowisk roślinnych: szuwarowych, wysokich turzyc, podmokłych łąk i pastwisk, bagiennych i wodnych. Na podmokłych łąkach występują rzadkie gatunki ptaków (m.in. dziwonia, podróżniczek, dudek).

Na terenie LGD szczególne wartości przyrodnicze związane są z dolinami rzecznyymi, stanowiącymi zasadnicze osie ekologiczne tworzonych lokalnych systemów ochrony. Części obszaru LGD zostały zaliczone do europejskich i krajowych systemów przyrodniczych (NATURA 2000, ECONET PL, CORINE, EECONET).

Zanieczyszczenia środowiska

Na terenie działania LGD występuje szereg zagrożeń dla środowiska. Najpoważniejszymi są zanieczyszczenia wód wynikające z dysproporcji w rozwoju sieci wodociągowej i systemów kanalizacyjnych, a także zanieczyszczenia gleb związane z prowadzoną, często nieumiejętnie, gospodarką rolną. Stan czystości rzek to głównie IV klasa czystości. Poważnym zagrożeniem jest składowanie śmieci w miejscach do tego nie przeznaczonych („dzikie wysypiska”). Zachodzące procesy gnilne powodują skażenia gleby, zanieczyszczenia i ścieki spływają bezpośrednio do wód gruntowych.

Zanieczyszczenia powietrza związane są głównie z tzw. niską emisją, czyli efektem spalania głównie węgla w lokalnych kotłowniach.

Uwarunkowania historyczne i kulturowe

Dziedzictwo kultury materialnej

Zasoby zabytkowe z okresu nowożytnego obejmują przede wszystkim zabytki architektury rezydencjonalnej, folwarcznej, sakralnej, techniki i użyteczności publicznej oraz urbanistyki i ruralistyki. W rejestrze zabytków znajduje się wiele obiektów zlokalizowanych na terenie działania LGD⁷.

- 12 kościołów
- 24 kapliczki i 11 figur i krzyży
- 6 pałaców (w 2 mieszczą się obiekty szkolne, 2 stanowią własność prywatną)
- dwory w Kraczewicach (siedziba „Domu Muzyki”), Karczmiskach (siedziba biblioteki i przedszkola) i Ratoszynie
- 6 młynów w dolinie rzeki Chodelki

Na uwagę zasługuje zabytkowy układ urbanistyczny dawnego miasta Józefowa, lokowanego na prawie magdeburskim w 1687r, które utraciło prawa miejskie po powstaniu styczniowym. Do ciekawych układów urbanistycznych zalicza się również centrum Opola Lubelskiego (tzw. układ otwarty) oraz Chodla.

⁷ Dane z urzędów gmin

Niezwykle interesującym i rzadko spotykanym elementem dziedzictwa kulturowego są stanowiska archeologiczne. Na terenie gminy Józefów zlokalizowano 120 stanowisk archeologicznych. Aż 48 z nich stanowi świadectwo pradziejowego i wczesnośredniowiecznego osadnictwa. Dowodem średniowiecznego osadnictwa na terenie gminy Karczmiska jest grodzisko położone w dolinie rzeki Chodelki, w rejonie wsi Chodlik. Ogromny ośrodek osadniczy w Chodliku, należący do plemienia Lędzian, istniał w VII i VIII wieku. Obecnie jest to drugie co do wielkości i najlepiej zachowane grodzisko w Polsce.

Niestandardowym zabytkiem, wpisanym do rejestru zabytków województwa lubelskiego w 2001r., jest wąskotorowa Nałęczowska Kolej Dojazdowa, która przez wiele lat była jednym z ważnych czynników kształtujących życie i świadomość społeczeństwa na tych terenach. Jej istnienie miało wpływ na lokalizację i przekształcenia wielu pobliskich inwestycji. Pod koniec lat 70-tych XXw. kolejka zaczęła tracić swoje znaczenie. Dzięki zachowanej infrastrukturze technicznej stanowi atrakcję dla licznych grup i wycieczek, zwłaszcza młodzieżowych. Kolejka wpisała się w krajobraz typowo polskiego regionu o wybitnych walorach widokowych, przy czym każde z zachowanych odgałęzień prezentuje inne cechy tego krajobrazu.

Na analizowanym terenie znajduje się wiele kapliczek przydrożnych i krzyży, nie tylko wiekowych, ale również współczesnych zasługujących na uwagę. Upamiętniają one m.in. tragiczne wydarzenia (np. epidemie, miejsca zabójstw, wypadków) lub były wznoszone przez fundatorów zgodnie z miejscową tradycją. Stanowią one nie tylko przejaw kultu religijnego, ale również służą podtrzymaniu miejscowych tradycji i są elementem tożsamości wsi.

Dziedzictwo kultury duchowej, tradycje

Na krajobraz kulturowy, oprócz obiektów materialnych, składa się również aktywność mieszkańców gminy. Obok funkcjonujących w każdym ośrodku gminnym ośrodków kultury działają ludowe zespoły śpiewacze, orkiestry, kino. Wydawane są dwa miesięczniki, po jednym : dwumiesięcznik, kwartalnik i rocznik oraz czasopisma promujące lokalną aktywność, kulturę i tradycję. Szczególną rolę w kultywowaniu i popularyzacji lokalnych tradycji odgrywa zespół obrzędowy Kalina, który działa w Pusznie Godowskim od blisko 70 lat. Członkowie zespołu kultywują autentyczne tradycje, zwyczaje i obrzędy puszniewskiej społeczności – „Dożynki”, „Herody”, „Gody Puszniewskie”, „Jasełka”. Na repertuar składają się także pieśni i przysłówki ludowe. Organizowane spotkania z dziećmi i młodzieżą połączone z pokazem zwyczajów Pusznian sprzed lat (produkcja nici Inianej, wyrabianie masła, dawne zabawy dla dzieci, pieśni towarzyszące zajęciom domowym) służą edukacji regionalnej młodych pokoleń. Kolejną wizytówką jest zespół folklorystyczny „Powiślaki”, skupiający dzieci i młodzież wokół tańca i ludowych obrzędów. Ciekawym ośrodkiem jest wieś Piotrawin, najstarszy na Lubelszczyźnie ośrodek kultu św. Stanisława. Wieś nie przechodziła przesiedleń, zatem są tu kontynuowane dawne zwyczaje i obrzędy ludowe, część z nich zachowało się w pamięci mieszkańców.

Tradycyjne rzemiosło i działalność artystyczna

W Opolu Lubelskim od XIII w. funkcjonował zakon Pijarów, który założył pierwszą w Polsce szkołę rzemieślniczą. Miało to niewątpliwie wpływ na rozwój handlu i rzemiosła pobliskich okolic. Tradycyjne rzemiosło, niestety zanika. Coraz mniej osób zajmuje się tym rodzajem działalności, choć cieszy fakt, że młodzi ludzie podejmują trud zachowania ginących zawodów. Rzemiosło i

rękodzielnictwo, reprezentowane jest na terenie LGD przez kowalstwo artystyczne (3 osoby gm. Karczmiska), piekarstwo, haft, malarstwo, rzeźby, plecionkarstwo, ciesiołka, stolarstwo.

Produkty lokalne

Charakterystyczną potrawą w północnej części LGD są „pierogi z bobru”, czyli pierogi z nadzieniem z bobu zapiekane na oleju rzepakowym. Ciekawym daniem regionalnym jest tzw. buraczak (placek z buraka cukrowego), tradycją są przetwory z owoców i warzyw.

Długie tradycje produktów wytwarzanych z rogoży kultywowane są w okolicach Opola Lubelskiego.

Historia obszaru

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie LGD sięgają czasów przedpiastowskich. Przebiegał tędy szlak handlowy z północy na Ruś. Późniejszy rozwój tego obszaru związany był z handlem i przeprawą przez Wisłę. Miejscowości położone w zachodniej części LGD były ważnymi ośrodkami, które otrzymywały od królów różne przywileje. Właścicielem Piotrawina był pierwszy polski święty – biskup Stanisław. Z jego osobą związanych jest kilka legend, a datowany na XVw. kościół w Piotrawinie jest nadal ważnym ośrodkiem kultu św. Stanisława.

Dynamiczny rozwój tych terenów w XVIw. został przerwany przez wojny szwedzkie.

Po III rozbiórce Polski ziemie te znalazły się pod panowaniem Austrii, a od 1815r. pod berłem cara Rosji. Mieszkańcy czynnie uczestniczyli w powstaniach narodowych (nieopodał wsi Chruślina rozegrały się dwie bitwy powstania styczniowego, w tym jedna zwycięska), co powodowało utratę praw miejskich przez Chodel, Józefów i Opole. Upamiętnieniem tych wydarzeń i ludzi są pomniki i obeliski poświęcone powstańcom i ich przywódcom, a także legenda o ukrytych przez powstańców skrzyniach ze złotem, przejętym od wojska rosyjskiego.

Od poł. XIX za sprawą Wesselów i Kleniewskich nastąpił dynamiczny rozwój tych terenów. W zachodniej części LGD przyczynił się do tego rozwój handlu na Wiśle. Jan Kleniewski zmienił ekstensywną, tradycyjną gospodarkę rolną wprowadzając uprawy roślin przemysłowych (burak cukrowy, chmiel), zaś jego potomek Witold Kleniewski założył w 1913r. największą w Polsce szkółkę drzew owocowych. Tradycje sadownicze zapoczątkowane były w 1902r., kiedy to w Józefowie Konstanty Przewłocki i Konstanty Buczyński założyli największy w Polsce sad (60 000 drzew).

Obszar LGD Owocowy Szlak to teren bitew rosyjsko-austriackich podczas I wojny św. Po działaniach wojennych pozostały cmentarze i mogiły żołnierskie.

W okresie międzywojennym teren ten należał do obszaru rządowego programu tworzenia Centralnego Okręgu Przemysłowego. W Poniatowej otwarto „Zakłady Tele i Radiotechniczne – Filia nr 2”. Niestety, rozpoczęcie produkcji w fabryce zbiegło się z początkiem II wojny światowej i okupacji niemieckiej.

Czasy II wojny św. na terenie LGD są związane z działalnością Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich. Upamiętniają ją pomniki, obeliski, cmentarze i mogiły. Podczas II wojny św. w Rozalinie zlokalizowany był obóz żołnierski. W miejscowości Chodlik w 1942r. Niemcy zamordowali 11 mężczyzn. Wydarzenie to upamiętnia obelisk. W 1943r. miała miejsce akcja odbicia przez BCh więźniów z transportu na Majdanek.

Spółeczeństwo i infrastruktura społeczna

Demografia

Na koniec 2006r. na obszarze działania LGD **zameldowanych było** 63 913 osób, a faktycznie zamieszkiwało 62 956 osób, co stanowiło 2,9% mieszkańców Lubelszczyzny. Kobiety stanowiły 51,3%, a ludność wiejska 70,2%. Gminy zrzeszone w LGD charakteryzują się słabym zaludnieniem. Średnia gęstość zaludnienia to 78 osób na km², podczas gdy średnia wojewódzka (jedna z najniższych kraju) to 86 osób na 1 km².

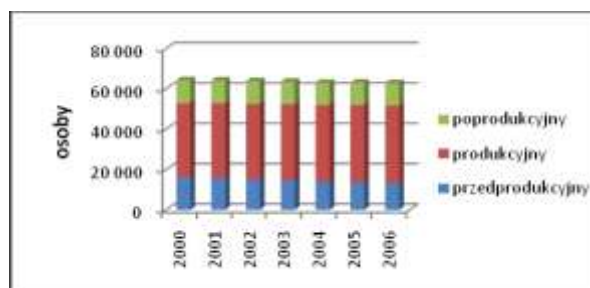
W liczbie ludności notowany jest stały spadek (w latach 2000-2006 2,5%). Jest to zjawisko powszechne w kraju i regionie, należy jednak zauważyć, że dynamika tego zjawiska na terenie działania LGD jest wyższa niż średnio w województwie (w analogicznym okresie liczba ludności w regionie spadła o 1,5%). Na liczbę ludności wpływ ma **przyrost naturalny**, który od 2000r. był ujemny i wahał się w granicach (-208)–(-54) osoby.

Drugim elementem wpływającym na liczbę ludności jest saldo migracji. W okresie 2000-2006 na terenie działalności LGD zanotowano przewagę **wymeldowań na pobyt stały nad liczbą zameldowań**. Jest to trend zgodny z obserwowanym w województwie, który może świadczyć o niskiej atrakcyjności obszaru LGD do zamieszkania. Dużą część emigrantów stanowią ludzie młodzi, którzy nie widzą możliwości realizowania swoich aspiracji na terenie LGD.

W strukturze wiekowej ludności zdecydowanie dominuje grupa osób w wieku produkcyjnym, stanowiąc 61,1% ogółu mieszkańców. Od 2002r. udział tej grupy wzrósł o 2,6 pkt proc (1906 osób). W tym samym okresie nieznacznie, bo o 0,1 pkt proc. zwiększył się udział osób w wieku poprodukcyjnym, natomiast ciągle spada liczba dzieci i młodzieży. Udział tej grupy wiekowej spadł od 2002r. o 2,7 pkt proc.

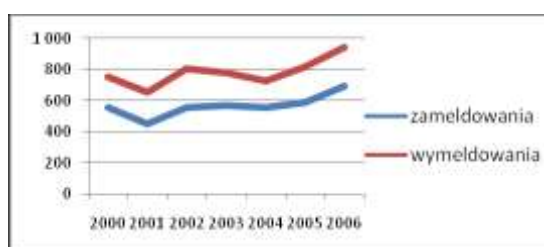
Tym samym wskaźnik obciążenia demograficznego, mierzony liczbą ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, wyniósł w roku 2006 63,8 wykazując korzystną

Wykres 5. Liczba i struktura wiekowa mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku

Wykres 4. Migracje ludności na terenie działania LGD

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS

tendencję spadkową. Jednak na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało 83,5 osoby w wieku poprodukcyjnym (w 2002r. wskaźnik ten wyniósł 73,6 osoby).

Wykształcenie

Poziom wykształcenia mieszkańców nie należy do najwyższych. Wg danych Narodowego Spisu Powszechnego 2002 odsetek osób z wykształceniem wyższym wynosi 4,6%, podczas gdy w województwie ten wskaźnik osiąga wartość 7,3%. Wykształceniem podstawowym legitymuje się 30,6% ludności, zaś największy odsetek stanowią osoby z wykształceniem średnim (ogólnokształcącym i zawodowym) – 32,4%. Najkorzystniejsza struktura wykształcenia jest w grupach wiekowych 25-29 oraz 30-34 lat.

Rynek pracy

Na koniec roku 2006 **liczba pracujących** na terenie działania LGD wynosiła 18 927 osób (łącznie z pracującymi w indywidualnych gospodarstwach rolnych). Oznacza to, że pracuje tylko 49% osób w wieku produkcyjnym.

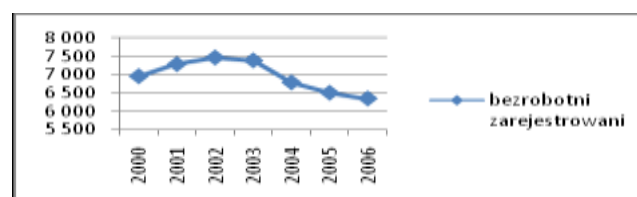
Sektorowa struktura pracujących jest niekorzystna. Ponad 69% pracujących to rolnicy. Ok. 9% pracujących znajduje zatrudnienie w przemyśle (w województwie w przemyśle pracuje 31,26%). Udział usług nierynkowych (14%) przewyższa dwukrotnie zatrudnienie w usługach rynkowych (7,2%), co oznacza, że pracodawcami są głównie instytucje publiczne (urzędy i podległe jednostki, szkoły, itp.). Dla porównania średnio w województwie w usługach nierynkowych pracuje 21,11% a w rynkowych 16,67% (w kraju ponad 26%).

Sektory przemysłu oraz usług rynkowych nie stanowią alternatywy dla osób odchodzących z rolnictwa. Dlatego **poziom bezrobocie**, mimo powolnego spadku, utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie. Należy jednocześnie pamiętać, że w rolniczych regionach liczba osób faktycznie pozostających bez pracy jest powiększana przez tzw. bezrobocie ukryte.

W 2006 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Opolu Lubelskim zarejestrowanych było 6 344 bezrobotnych, co przełożyło się na 22,1% stopę bezrobocia. Wśród bezrobotnych większość stanowią mężczyźni (52,3%). Wyjątek stanowi grupa do 25 roku życia gdzie

przeważają bezrobotne kobiety. 1/3 bezrobotnych pozostaje bez pracy powyżej 24 miesięcy, przy czym w tej grupie przeważają kobiety. Niepokojący jest fakt, że 37% bezrobotnych to osoby bez jakiegokolwiek stażu pracy. Wśród nich również przeważają kobiety. 77,3% bezrobotnych to osoby w tzw. wieku mobilnym (do 44 roku życia) czyli te, które powinny być najbardziej aktywne na rynku pracy. Największą grupę bezrobotnych tworzą osoby z wykształceniem zawodowym oraz policealnym i średnim zawodowym, najmniejszą z wykształceniem wyższym.

Wykres 6. Bezrobocie rejestrowane w latach 2000-2006

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Aktywność mieszkańców

Zaangażowanie mieszkańców w sprawy publiczne przejawia się między innymi w działalności organizacji pozarządowych, uczestnictwie w kulturze, frekwencji wyborczej oraz chęci do współpracy.

Zauważalny jest wzrost zainteresowania udziałem w zorganizowanych **zajęciach sportowych**. W 2006r. w funkcjonujących 25 klubach ćwiczyło łącznie 1445 osób. Zdecydowaną większość (75%) stanowią chłopcy; biorąc pod uwagę wiek ćwiczą głównie osoby poniżej 18 roku życia (również 75%).

Ważnym elementem zachowania kultury jest działalność **domów kultury**. Na obszarze działania LGD funkcjonuje ich 7. Prace domów kultury wspierają **światlice** wiejskie będące miejscem spotkań, organizacji imprez kulturalnych i towarzyskich mieszkańców gminy. Część światlic to obiekty remiz OSP.

Ważnym zadaniem działających **bibliotek** jest popularyzowanie zbiorów oraz rozbudzanie i kształtowanie nawyków czytelniczych, czemu służy działalność kulturalno – oświatowa (organizowanie wystaw, lekcji bibliotecznych). Niestety od 2003r. spada liczba czytelników w bibliotekach oraz liczba wypożyczeń. Jest to niewątpliwie związane z większą dostępnością do książek oraz informacji dostępnych w Internecie. Z obserwacji wynika, że najliczniejszą grupą uczestników różnych form edukacji czytelniczej i kulturalno - oświatowej stanowią dzieci i młodzież.

W 2006r. funkcjonujące 2 **kina** odwiedziło 10 144 widzów, przy czym wyższą liczbę zanotowano tylko w 2001r. W 2005r. w placówkach kultury odbyło się łącznie 357 imprez w których udział wzięło prawie 77,5 tys. osób. Na obszarze działania LGD funkcjonują 52 zespoły artystyczne skupiając 813 członków oraz 11 klubów z 386 członkami⁸.

Tab. 4. Placówki kultury i najważniejsze wydarzenia kulturalne

Gmina	Ośrodki kultury	Inne instytucje kultury	Zespoły ludowe. Kluby, koła gospodyń wiejskich	Imprezy
Chodel	Gminny Ośrodek Kultury w Chodlu	Gminna Biblioteka Publiczna w Chodlu	Klub Sportowy „Sygnał” Koło Gospodyń Wiejskich w : Trzcińcu, Osinach, Borowie, Ratoszynie, Granicach, Siewalce,	Maliniaki Masowe Biegi Przełajowe w ramach Grand Prix Polski Południowo Wschodniej, Turniej Wiedzy o Gminie.
Józefów	Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Józefowie	Gminna Biblioteka Publiczna z 3 filiami Światlice (18)	Koło Gospodyń Wiejskich	Święto kwitnących sadów, Święto Młodości
Karczmiska	Gminny Ośrodek Kultury w Karczmiskach	Gminna Biblioteka Publiczna z 3 filiami sale zebrania w OSP	Kapela i Ludowy Zespół Śpiewaczy „Karczmiaki” Zespół Teatralny przy GOK w Karczmiskach Koło Gospodyń Wiejskich	Majówka Archeologiczna (Grodzisko w Chodliku)

⁸ Dane z urzędów gmin

Łaziska	Gminna Biblioteka i Dom Kultury w Łaziskach	Świetlica socjoterapeutyczna	Dziecięcy Zespół Tańca Towarzyskiego „Wisetka”	Festyn folklorystyczny „Sobótka”
Opole Lubelskie	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Opolu Lubelskim	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cech Rzemiosł ▪ Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna ▪ Towarzystwo Przyjaciół Miasta Opola Lubelskiego ▪ Miejskie Kino „Opolanka ▪ Opolska Szkoła Tańca ▪ Świetlica wiejska w Kluczkowicach 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zespół Wokalno-nstrumentalny „Wrzelowiacy” ▪ Zespół Śpiewaczy „Niedzowianki” ▪ Zespół Obrzędowy „Kalina”, ▪ Dziecięcy Zespół Tańca Ludowego „Powiśluki” ▪ Zespół Pieśni i Tańca „Kluczkowice” ▪ Zespół Cygański „Romani Ciercheń” 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jarmark Opolski ▪ Dożynki Gminne ▪ Herody ▪ Turniej Tańca Towarzyskiego ▪ Powiatowy Przegląd Teatrów Dziecięcych i Młodzieżowych ▪ Festiwal Piosenki Dziecięcej ▪ Opolska Gala Tańca ▪ Biesiada Filmowa ▪ Sportowy weekend rodzinny
Poniatowa	Centrum Kultury, Promocji i Turystyki w Poniatowej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kino – Teatr „Czyn” ▪ Klub Kultury w Kraczewicach ▪ Dom Muzyki w Kraczewicach ▪ Ognisko Pracy Pozaszkolnej ▪ Klub Tańca GRAWITAN ▪ Dom Muzyki w Kraczewicach ▪ Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna (Filie w Kraczewicach, Kowalach i Niezabitowie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zespół Śpiewaczy „Kowalanki” ▪ Kapela Ludowa Ośrodka Kultury w Poniatowej ▪ Zespół Śpiewaczy „Nadzieja” ▪ „Szczygiełki” i „Scholares Minores pro Musica Antiqua” – zespoły dziecięce i młodzieżowe ▪ Zespół muzyczny „Cum Musica” ▪ Chór „Szczygiełki” ▪ Kameralna Orkiestra Smyczkowa ▪ Zespół mandolinowy „O sole mio” ▪ Zespół „Carduelis” 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szczodroki ▪ Festyny majowe ▪ Cykl „Biesiady Kulturalne” ▪ Kwietniowe Muzykowanie ▪ Dni Poniatowej ▪ Festyn Rodzinny ▪ Pożegnanie Lata ▪ Przegląd Małych Form Teatralnych ▪ Festyn o godność osoby niepełnosprawnej
Wilków	Dom Kultury	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gminna Biblioteka Publiczna ▪ Świetlice wiejskie (6) 	Koła Gospodyń Wiejskich (3)	

Źródło: dane z urzędów gmin

Aktywność mieszkańców przejawia się w pracach **organizacji pozarządowych**. Działają tu stowarzyszenia i fundacje działające na rzecz rozwoju danej miejscowości, gminy czy powiatu (15), zdrowia i osób niepełnosprawnych (7), kultury (9), edukacji (6) i gospodarki (2). W formie stowarzyszeń działają 2 organizacje kombatanckie oraz jeden klub sportowy. Działalność społeczną prowadzi również 81 oddziałów Ochotniczej Straży Pożarnej⁹.

Frekwencja wyborcza kształtuje się nieco poniżej średniej wojewódzkiej (wybory samorządowe 2006 – 14,39%, wybory do Sejmu i Senatu 2007 – 43,11%)¹⁰.

Edukacja

Do 6 działających przedszkoli uczęszcza 580 dzieci, przy czym liczba ta z roku na rok maleje.

Na terenie objętym działalnością LGD funkcjonuje 39 szkół podstawowych (dla 37 organem prowadzącym jest gmina, w 2 przypadkach organizacje społeczne). Od 2000r. systematycznie spada liczba dzieci w wieku szkolnym, co znajduje swoje odzwierciedlenie w redukcji liczby oddziałów oraz szkół.

Po ukończeniu szkoły podstawowej młodzież kontynuuje naukę w gimnazjum, których na analizowanym terenie funkcjonuje 10. Na przestrzeni ostatnich lat zwiększa się zainteresowanie nauką w szkołach dających zawód (zasadnicze szkoły zawodowe i technika). Ciągłe jednak największe obciążenie mają licea profilowane i ogólnokształcące, gdzie na 1 oddział przypada blisko 30 uczniów. Najmniej liczne są oddziały w szkołach podstawowych – średnio 16 uczniów w klasie. 82% szkół podstawowych i 80% gimnazjów posiada sale komputerowe. Na 1 komputer przypada odpowiednio 12 i 13 uczniów co jest wskaźnikiem zbliżonym do średniej wojewódzkiej. Wśród szkół ponadgimnazjalnych najlepiej pod tym względem wyposażone są licea profilowane i licea ogólnokształcące (8 uczniów na 1 komputer), najgorzej zasadnicze szkoły zawodowe, które nie posiadają sal komputerowych. Generalnie stan infrastruktury edukacyjnej można uznać za wystarczający. W kilku szkołach należy uzupełnić infrastrukturę sportową oraz sprzęt dydaktyczny. Wszystkie szkoły wymagają bieżących remontów.

Poziom szkolnictwa wyższego reprezentują Wyższa Inżynierska Szkoła Przedsiębiorczości w Poniatowej oraz zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie (Opole Lubelskie)

Infrastruktura ochrony zdrowia i opieki społecznej

W zakresie ochrony zdrowia usługi świadczą: szpitale, 20 zakładów opieki zdrowotnej, 19 aptek i 3 punkty apteczne. W Opolu Lubelskim funkcjonuje 15 poradni specjalistycznych, jednak w wielu gminach brakuje praktyk lekarskich i dentystycznych, co wpływa na utrudniony dostęp do porad na obszarach wiejskich.

⁹ Dane z urzędów gmin

¹⁰ Dane zaczerpnięte ze strony internetowej PKW

Rolnictwo

Obszar objęty działaniem LGD jest terenem typowo rolniczym. W strukturze użytkowania gruntów przeważają użytki rolne (67%), choć od 2000r. zauważa się systematyczne zwiększanie się powierzchni lasów i gruntów leśnych (21%) oraz pozostałych gruntów kosztem użytków rolnych (12%).

Ponad połowę użytków rolnych stanowią grunty orne, jednakże na uwagę zasługuje wysoki odsetek sadów. Jest to związane ze specjalizacją tego obszaru w produkcji owoców: jabłek, malin, porzeczek, wiśni, truskawek. Uprawiane są także brzoskwinie, leszczyna i chmiel (35% krajowej produkcji suszu chmielowego pochodzi z terenu gminy Wilków). Największą powierzchnią sadów w stosunku do powierzchni ogółem (pomiędzy 27 a 46%) dysponują gminy położone nad Wisłą oraz Opole Lubelskie.

Według Powszechnego Spisu Rolnego 2002 na terenie objętym działalnością LGD funkcjonowało 13 016 gospodarstw, w tym zdecydowaną większość (13 010) stanowiły gospodarstwa indywidualne. Charakteryzują się one dużym rozdrobnieniem. Najwięcej jest gospodarstw w przedziale 2-5 ha (4287) i do 1 ha (2920). W przedziale 15-50ha funkcjonują 183 gospodarstwa. Większych gospodarstw brak.

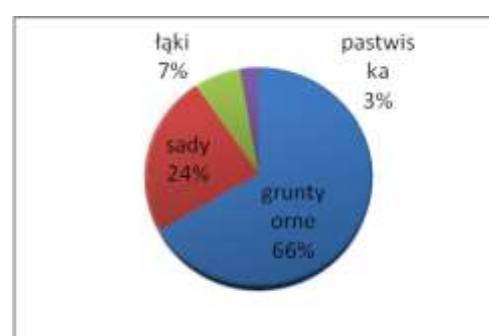
Gospodarstwa indywidualne to w większości gospodarstwa rodzinne nie dające produkcji towarowej a dochodowość ich jest bardzo niska. Znaczna ich część prowadzi działalność wyłącznie dla zaspokojenia potrzeb konsumpcyjnych domowników¹¹.

Poza specjalizacją w kierunku owoców rolnictwo LGD charakteryzują tradycyjne kierunki gospodarowania. Podstawą gospodarki rolnej są uprawy zbożowe (głównie mieszanki zbożowe i pszenica) oraz ziemniaki i warzywa gruntowe. W hodowli przeważają zdecydowanie kury (210 tys. szt.), trzoda chlewna (25,2 tys. szt.) oraz bydło (6,8 tys. szt.)

Ciągle jeszcze, mimo korzystnych warunków glebowych i klimatycznych, małym zainteresowaniem cieszy się rolnictwo ekologiczne. W 2006r. funkcjonowało w sumie 9 gospodarstw ekologicznie certyfikowanych, 9 było w fazie przestawiania na produkcję ekologiczną.

Wśród barier hamujących zmiany w rolnictwie wymienić można niski poziom akumulacji kapitału w gospodarstwach, przejawiający się m.in. niezadowalającym poziomem wyposażenia w środki mechanizacji. Sieć skupu owoców oraz liczbę lecznic weterynaryjnych można uznać za wystarczającą. Doradztwo zapewniają dwa punkty doradztwa rolniczego w Opolu i Łaziskach. W każdej gminie

Wykres 7. Użytki rolne w 2005r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS

¹¹ Nie dotyczy to wyspecjalizowanych gospodarstw sadowniczych.

prowadzi dyżury Powiatowy Zespół Doradztwa ODR. Brakuje natomiast systemu obsługi rolnictwa (firmy czy spółdzielnie wynajmujące maszyny). Poważnym problemem jest również wykształcenie osób prowadzących gospodarstwa. Ponad 52% gospodarstw prowadzonych jest przez osoby bez wykształcenia rolniczego, 34,8% właścicieli gospodarstw posiada przebyty kurs rolniczy, tylko 1,3% właścicieli gospodarstw legitymuje się wyższym wykształceniem rolniczym.

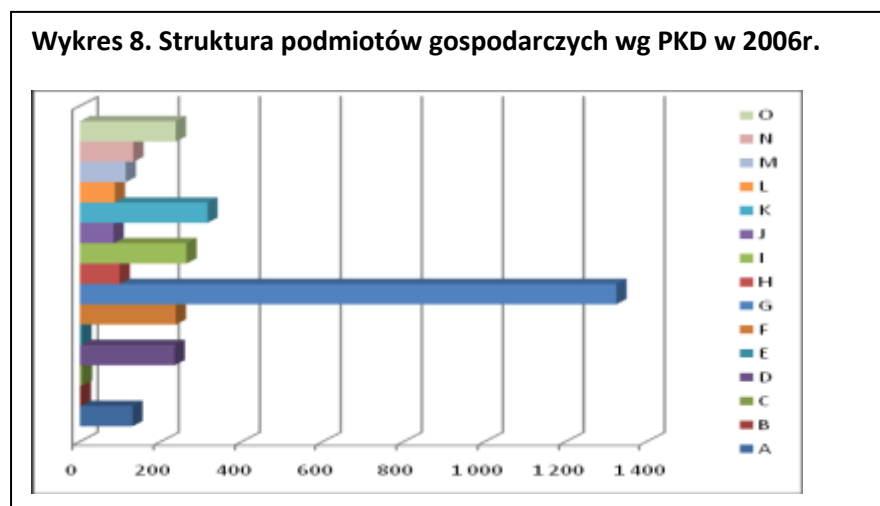
Powiązania w łańcuchach producent – konsument są jeszcze słabe, chociaż w ostatnich latach widać spore zainteresowanie łączeniem się gospodarstw w grupy producenckie. W chwili obecnej na terenie działania LGD funkcjonuje 5 takich grup. Ze względu na specyfikę obszaru przeważają grupy związane z produkcją i przetwórstwem owoców miękkich. Oprócz tego działają 3 organizacje chmielarskie. Na bazie rolnictwa rozwija się sektor przetwórstwa owocowo – warzywnego i rolno – spożywczy.

Obszar działania LGD charakteryzują bardzo dobre warunki do wypoczynku. Dobrym sposobem na zwiększenie dochodów gospodarstw rolnych jest różnicowanie ich działalności, w tym prowadzenie agroturystyki. Niestety, zainteresowanie tym typem dodatkowej działalności jest stosunkowo niewielkie (17)

Pozarolnicza działalność gospodarcza

Obszar działania LGD charakteryzują bardzo dobre warunki do wypoczynku. Dobrym sposobem na zwiększenie dochodów gospodarstw rolnych jest różnicowanie ich działalności, w tym prowadzenie agroturystyki. Niestety, zainteresowanie tym typem dodatkowej działalności jest stosunkowo niewielkie (17).

W 2006r. w rejestrze REGON zarejestrowane były 3 264 podmioty z terenu działania LGD. 49,3% z nich to firmy zarejestrowane w miastach (Opole Lubelskie i Poniatowa). Dynamika powstawania firm jest dość niska. W latach 2000-2006 liczba firm zarejestrowanych zwiększyła się o 370, tj. 2,7%.

Na 1000 mieszkańców przypada 51 podmiotów, podczas gdy średnio w województwie 68, a w kraju aż 95 podmiotów. W dominującej sekcji *handel i naprawy* (G) działa 1325 firm (głównie branża spożywcza i przemysłowa, artykuły gospodarstwa domowego i do produkcji rolnej). Oprócz tego duże udziały mają: obsługa nieruchomości (K – 315 firm), transport i gospodarka magazynowa (I – 263

firmy) i budownictwo (F- 237 firm). Ogółem w grupie usług rynkowych działają 2084 podmioty, w usługach nierynkowych zarejestrowanych jest 568 podmiotów. 95% podmiotów stanowią firmy zatrudniające do 9 pracowników. Oprócz tego funkcjonuje 139 firm małych (10-49), 23 średnie (50-249) oraz 3 duże (pow. 250).

Turystyka

Walory przyrodnicze i kulturowe obszaru nie są wykorzystywane w wystarczającym stopniu do rozwoju sektora turystycznego, który może być jedną z form wzmocnienia lokalnej gospodarki. W sekcji „Hotele i restauracje” działa 98 podmiotów, natomiast gospodarstw agroturystycznych funkcjonuje 17.

W 2006r. na terenie działania LGD funkcjonowały 3 obiekty zbiorowego zakwaterowania (1 hotel, 1 inny obiekt hotelowy oraz 1 szkolne schronisko młodzieżowe) w sumie dysponujące 136 miejscami, w tym 111 całorocznymi. Z noclegów skorzystało 3 583 turystów, w tym 137 zagranicznych. Pobyty turystów są krótkie, statystyczny turysta korzysta z jednego noclegu, przy czym turyści zagraniczni pozostają na 2-3 dni.

Istniejące szlaki turystyczne nie są wykorzystywane w optymalnym stopniu ze względu na znaczące braki w infrastrukturze noclegowej i gastronomicznej. Przez teren działania LGD planowany jest przebieg wojewódzkiej ścieżki rowerowej z Kazimierza do Kraśnika, ale już dziś wyznaczonych jest:

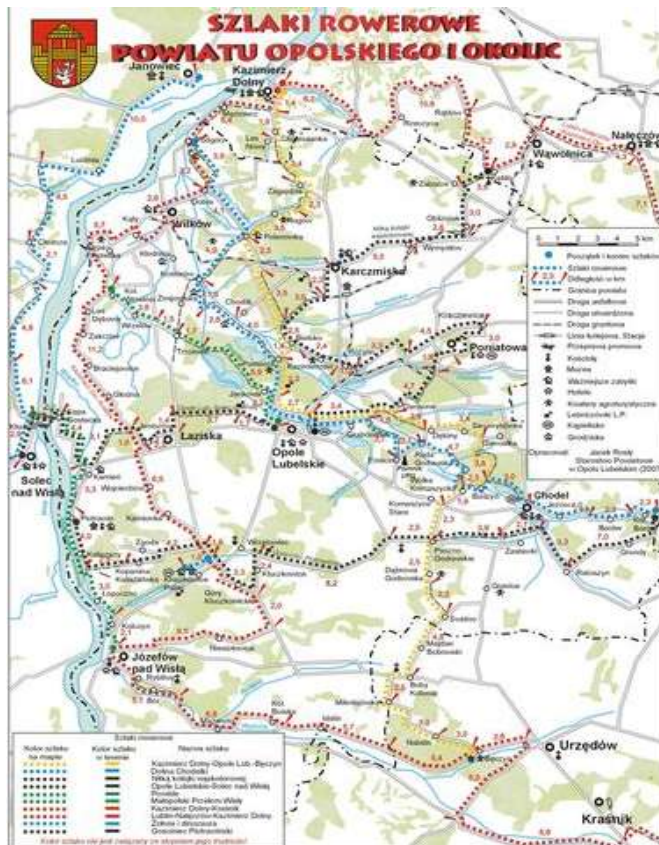
- 8 szlaków rowerowych o łącznej długości ponad 350km, przebiegających południkowo i równoleżnikowo, pozwalających na zwiedzenie najciekawszych miejsc obszaru LGD;
- 5 ścieżek przyrodniczych i dydaktycznych prowadzących po najcenniejszych przyrodniczo obszarach ;
- nadwiślański szlak pieszy biegnący z Annapola do Dębłina;
- szlak spacerowy po Wrzelowieckim Parku Krajobrazowym.

Szlaki te łączą się ze sobą oplatając obszar LGD swoistą „pajęczyną”.

Ze względu na swoje walory przyrodnicze i ukształtowanie terenu jest to teren predestynowany do rozwijania turystyki aktywnej (rowerowej, jeździeckiej).

Jedną z podstawowych atrakcji turystycznych może być Nałęczowska Kolej Dojazdowa. Na dzień dzisiejszy utrzymany jest tylko ruch turystyczny na trasie Karczmiska – Nałęczów Wąski, Karczmiska – Rozalin – Poniatowa, Karczmiska – Opolo Lubelskie. Użytkownikiem jest Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim. Utrzymanie istniejących torowisk, mostów, wiaduktów – budynków, oraz ciągłego ruchu turystycznego wymaga ponoszenia nakładów finansowych, których ciągle brak. Szczególnym produktem turystycznym może stać się Emilcin – miejsce lądowania w 1978 r. niezidentyfikowanego obiektu latającego (w 25. rocznicę wydarzeń Fundacja Nautilus wybudowała pomnik UFO).

Rys. 3. Szlaki rowerowe

Źródło: www.powiatopolski.pl

Infrastruktura

Komunikacja

Przez obszar działania LGD przebiega pięć dróg wojewódzkich. Najważniejsza droga nr 747, przebiegająca w kierunku równoleżnikowym przez Łaziska i Opole Lubelskie, stanowi dogodny połączenie z Lublinem. Droga ta będzie w najbliższych latach poddana modernizacji, łącznie z wybudowaniem mostu na Wiśle w miejscowości Kamień, zatem w najbliższych latach obszar działania LGD będzie posiadał wysokiej jakości połączenie zarówno z Lublinem jak i województwem mazowieckim i centralną Polską. Przy okazji modernizacji drogi wybudowane zostaną obwodnice: Łazisk i Opola Lubelskiego. Projekt znajduje się na liście indykatywnej PO Rozwój Polski Wschodniej. W układzie południkowym przez analizowany obszar przebiega droga wojewódzka 824, zapewniająca komunikację na północ z Kazimierzem Dolnym i Puławami, a na południe, wzdłuż Wisły, z Annopolem (gdzie łączy się z drogą krajową nr 74 do przejścia granicznego w Zosinie). Dla tych dróg węzeł stanowi Opole Lubelskie. Wschodnia część analizowanego obszaru posiada połączenie z Kraśnikiem drogą wojewódzką nr 833.

Główne powiązania z sąsiednimi obszarami zapewniają drogi powiatowe, natomiast obsługę wewnętrzną obszaru stanowią drogi gminne. Gęstość dróg powiatowych i gminnych jest

porównywalna ze średnimi wskaźnikami dla województwa, co zapewnia dostępność do wszystkich miejscowości. Wiele do życzenia pozostawia ich jakość. Wśród dróg gminnych spory odsetek stanowią drogi gruntowe. Większość dróg wymaga remontów.

Tabela 5. Drogi na terenie działania LGD

	Długość ogółem (w km)	o nawierzchni twardej (% ogółem)	o nawierzchni twardej ulepszonej (% ogółem)	o nawierzchni gruntowej (% ogółem)
wojewódzkie	123,8	123,8	bd	0
powiatowe	774,9	45,8	45,8	8,4
gminne	625,2	28	26,4	45,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS, danych Urzędów Gmin i Starostwa Powiatowego

Od Nałęczowa przez Karczmiska do Opoła Lubelskiego i Poniatowej biegnie zabytkowa kolejka wąskotorowa. Użytkowe wykorzystanie ogranicza się do sezonowego ruchu turystycznego.

Zaopatrzenie w wodę i odbiór ścieków

Zaopatrywanie w wodę odbywa się głównie za pomocą wodociągu. Woda pobierana jest z 45 ujęć wody¹². Długość czynnej sieci rozdzielczej od 2000r. wzrosła o 93,3 km i wyniosła w 2006r. 655,4 km. Umożliwia to dostarczanie wody do 11 976 budynków zamieszkałych przez 50 522 osoby. Z wodociągu korzysta 95,9% mieszkańców miast i 73,6% mieszkańców wsi (w sumie w 151 miejscowościach).

O wiele mniej korzystna sytuacja występuje jeśli chodzi o **odbiór ścieków**. Zbiorną siecią kanalizacyjną objętych jest jedynie 8 miejscowości. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 2006r. wyniosła 66 km i od 2000r. wzrosła zaledwie o 15,5 km. Z sieci kanalizacyjnej w miastach korzysta 84,9% mieszkańców, na obszarach wiejskich 6,4%.

Wytworzone ścieki są oczyszczane w 7 komunalnych oczyszczalniach biologicznych. Obecnie istnieje potrzeba wybudowania jednej nowej oczyszczalni i modernizacji jednej już istniejącej.

Gospodarka odpadami

Na terenie działania LGD gospodarka odpadami odbywa się głównie poprzez składowanie. W 2006r. wytworzono 12 tys. ton odpadów, z czego 11,9 tys. ton zostało poddanych odzyskowi. W chwili obecnej trwają intensywne prace w ramach związku gminnego PRO-EKOB którego celem jest wybudowanie Zakładu Zagospodarowania odpadów w Beżycach dla obszaru LGD i sąsiednich gmin. Gminy Opole, Poniatowa, Józefów i Wilków prowadzą selektywną zbiórkę odpadów.

Odnawialne źródła energii i gaz przewodowy

Na terenie LGD funkcjonuje jedna elektrownia wodna, w trakcie powstawania są dwie elektrownie wiatrowe. We wszystkich przypadkach właścicielami są prywatni inwestorzy.

Z sieci gazowej w 2006r. korzystało 8 311 gospodarstw domowych, głównie w miastach.

¹² Dane z urzędów gmin

Spójność obszaru

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu obszaru LGD „Owocowy Szlak”, zawierającej informacje o uwarunkowaniach przestrzennych, ekologicznych i kulturowych można stwierdzić, że tereny objęte LSR cechuje wysoki stopień spójności rozpatrywanej w ujęciu geograficzno-przyrodniczym i historyczno-kulturowym.

Spójność przestrzenna

Obszar działania LGD stanowi spójną pod względem administracyjnym strukturę przestrzenną. Obejmuje swoim zasięgiem 7 graniczących ze sobą gmin należących do powiatu opolskiego. Obszar charakteryzuje się rozwiniętą siecią wewnętrznych powiązań komunikacyjnych, umożliwiającą sprawne poruszanie się pomiędzy poszczególnymi miejscowościami.

Spójność geograficzna i przyrodnicza

Morfologicznie obszar objęty LSR obejmuje dwa makroregiony – Wyżynę Lubelską oraz Małopolski Przełom Wisły, przy czym ten ostatni obejmuje stosunkowo niewielką część obszaru. Cały obszar charakteryzuje się bardzo urozmaiconą rzeźbą, sprzyjającą rozwojowi turystyki.

Zdecydowanym elementem spajającym obszar jest sieć obszarów chronionych, ciągnących się od północy (Kazimierski Park Krajobrazowy) przez środkową część obszaru (Chodelski Obszar Chronionego Krajobrazu) po krańce południowe (Wrzelowiecki Park Krajobrazowy, Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu). Obszary te łączą się z wyznaczonym w dolinie Wisły obszarem NATURA 2000 – Małopolskim Przełomem Wisły. Na spójność przyrodniczą obszaru wpływa ułożenie głównych rzek: Wisły, łączącej trzy położone nad nią gminy oraz Chodelki, przebiegającej równoleżnikowo przez obszar LGD.

Spójność historyczna i kulturowa

Od początków osadnictwa, aż po dzień dzisiejszy dominującą formą gospodarowania w analizowanym obszarze jest rolnictwo. Są to tereny, na których nie rozwinął się duży przemysł, wokół którego budowany byłby potencjał gospodarczy obszaru. Specyfikę natomiast stanowi rozwinięte na dużym obszarze LGD sadownictwo oraz przetwórstwo owocowo-warzywne. Obszar LGD to teren wielu wydarzeń historycznych związanych z walkami wyzwoleńczymi. Wiele miejsc i pomników upamiętnia walki powstania styczniowego oraz bitew rosyjsko-austriackich podczas I wojny światowej. Mieszkańcy obszaru uczestniczyli również czynnie w działaniach partyzanckich podczas II wojny św.

Jednolitość kulturowa terenów LGD przejawia się także w kultywowaniu podobnych tradycji, zwyczajów oraz obrzędów podczas licznie organizowanych imprez kulturalnych i ludowych, takich jak dożynki, odpusty i festyny. Działają tu liczne ludowe zespoły taneczne i wokalne dzieci i dorosłych.

Mieszkańcy obszaru wykazują szczególną dbałość o zachowanie tradycji i wartości kulturowych regionu poprzez uczestnictwo i organizację wielu cyklicznych imprez, podczas których prezentowane są lokalne potrawy i rzemiosło. Dowodem specyfiki obszaru LGD oraz silnej więzi z lokalną małą

ojczyzną jest długoletnia działalność zespołów muzyki dawnej z Poniatowej, Domu Muzyki w Kraczewicach oraz działających w sposób nieformalny zespołów śpiewaczych.

Specyfika obszaru

Poprawa jakości życia mieszkańców LGD „Owocowy Szlak” powinna opierać się o wewnętrzny potencjał tego regionu: wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze, bogate dziedzictwo kulturowe, duży potencjał ludzki, dobre warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego i długie tradycje sadownicze i przetwórcze.

Dzięki **zasobom przyrodniczym** obszar działania LGD jest wspaniałym terenem do rozwijania turystyki. Malownicze wąwozy i doliny rzek są wymarzonym terenem wycieczek pieszych i rowerowych. Sprzyja temu rozwinięta i kompleksowa sieć ścieżek rowerowych, przyrodniczych i szlaków pieszych. Potencjał ten nie jest jeszcze w pełni wykorzystany, głównie z powodu niewystarczającej infrastruktury noclegowej, gastronomicznej. Również mała infrastruktura turystyczna wymaga uzupełnienia tak, by szlaki rowerowe i piesze były bardziej przyjazne dla turystów. Ze względu na niewystarczającą promocję gmin LGD „Owocowy Szlak”, walory tego regionu pozostają dla wielu osób nieznane. Mimo tych niedogodności obszar LGD jest chętnie odwiedzany przez turystów, w tym zagranicznych. Zainteresowanie mieszkańców i organizacji zakładaniem gospodarstw agroturystycznych, wytyczaniem szlaków turystycznych i kultywowaniem tradycji daje podstawy do rozwijania tej ważnej dla obszaru gałęzi gospodarki.

Drugą specyficzną cechą obszaru LGD są **tradycje i specjalizacja w zakresie produkcji i przetwórstwa owoców i warzyw**. Tradycje te sięgają początków XXw. kiedy to w zachodniej części LGD założona została największa szkółka drzew owocowych i największy w Polsce sad. Dziś sektor przetwórstwa owocowo-warzywnego rozwija się dynamicznie. Rolnicy z terenu LGD mają znaczący udział w produkcji krajowej chmielu, malin, truskawek. Działa 12 zakładów zajmujących się przetwórstwem owoców i warzyw, a w najbliższym czasie planowane są dalsze inwestycje w tym zakresie. Atrakcyjność tego obszaru podnosi również **bogate dziedzictwo kulturowe**, zarówno zabytki, miejsca pamięci, jak i niematerialne jego przejawy w postaci kultywowania tradycji i zachowywania identyfikacji z obszarem LGD. Ochroną konserwatorską objęto 62 obiekty. Charakterystycznymi obiektami dziedzictwa kulturowego są grodziska średniowieczne, świadczące o długiej historii osadnictwa na tym terenie. O ciągle żywych tradycjach świadczy prężna działalność 24 instytucji kultury, wielu zespołów muzycznych o charakterze ludowym, zespołów śpiewaczych, kół gospodyń wiejskich. Istnienie **niespotykanych na innych terenach atrakcji turystycznych** (kolejka wąskotorowa, miejsce lądowania UFO) przyczynią się do stworzenia kompleksowego atrakcyjnego produktu turystycznego. Wykreowana marka obszaru LGD jako zagłębia owocowego może stanowić inspirację dla tworzenia lokalnych produktów i pamiątek. Już teraz w wielu miejscowościach odbywają się cykliczne imprezy nawiązujące do tradycji sadowniczych, a działające gospodarstwa agroturystyczne odznaczają się swoją specyfiką. W ten sposób tradycje gospodarstw sadowniczych mogą wesprzeć rozwój funkcji turystycznej obszaru. Z kolei niepowtarzalne uroki Małopolskiego Przełomu Wisły i bogactwo obszarów chronionych, odpowiednio wypromowane i zagospodarowane infrastrukturą będą magnesem dla turystów poszukujących wypoczynku na łonie natury i sielskiego klimatu dawnej wsi polskiej.

III. Analiza SWOT

Analiza SWOT to metoda identyfikacji słabych i silnych stron organizacji lub obszaru, oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed nimi. Określa ona cztery kategorie czynników:

- niezależne pozytywne, czyli szanse – zjawiska i tendencje w otoczeniu, które, jeśli je odpowiednio wykorzystamy, staną się impulsem rozwoju oraz osłabią zagrożenia;
- niezależne negatywne, czyli zagrożenia – wszystkie czynniki zewnętrzne, które są postrzegane jako bariery. Hamują one rozwój obszaru mimo podejmowanych działań na rzecz jego rozwoju, nie pozwalając na pełne wykorzystanie szans i mocnych stron;
- zależne pozytywne – mocne strony, czyli atuty obszaru. Są to walory obszaru, które w pozytywny sposób wyróżniają go spośród konkurencji;
- zależne negatywne – słabe strony obszaru. Wynikają z ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji. Mogą one dotyczyć całego obszaru, jak i jego części. Duża ilość słabych stron może spowodować brak możliwości kreowania rozwoju na danym obszarze.

Ogólne wytyczne wynikające z analizy SWOT są bardzo proste, ale niestety trudne do realizacji: opierać się na mocnych stronach; niwelować słabe strony; unikać zagrożeń; wykorzystywać szanse. Merytoryczną podstawę analizy SWOT na obszarze działania LGD Owocowy Szlak stanowi diagnoza stanu środowiska przyrodniczego, kulturowego i gospodarczego. Określone na tej podstawie czynniki potwierdzone zostały w konsultacjach społecznych.

Słabe i mocne strony tkwią nie tylko w analizowanych dziedzinach strategicznych, lecz także w relacjach między nimi. Ich identyfikacja pozwala na sprecyzowanie także tych zjawisk społeczno-gospodarczych i przyrodniczych, które utrzymują społeczeństwo i gospodarkę w stagnacji lub wspomagają zmiany negatywne. Słabe strony mogą mieć wpływ na pogarszanie się sytuacji w regule zintegrowanego rozwoju, a nawet wywołać realne lub potencjalne zagrożenia, zwłaszcza wówczas, gdy działają w układzie zespolonym. W mechanizm zagrożeń mogą być wplątane także niektóre zjawiska oceniane jako potencjały rozwojowe lub mocne strony. Następuje to zwłaszcza wtedy, gdy ich działanie zostaje uruchomione w sposób niekontrolowany. Zjawiska i procesy oceniane jako mocne strony są w istocie potencjałami rozwojowymi, czyli szansami rozwojowymi dla badanego obszaru. W warunkach stagnacji gospodarczej, potencjały (szanse) niemal na pewno nie uruchomią się samoczynnie, lecz wymagać będą sił aktywizujących ich działanie (przedsięwzięć organizacyjnych i inwestycyjnych). Łączne aktywizowanie wielu potencjałów może przynosić efekty mnożnikowe, czyli wielokrotnić możliwości aktywizacji potencjałów i zdolność ich pozytywnego oddziaływania na całokształt życia społeczno-gospodarczego i przyrody obszaru działania LGD Owocowy Szlak, dla którego przykładowym działaniem takiego rodzaju może być połączenie potencjału produkcyjnego gospodarstw rolnych z możliwościami obsługi agroturystycznej.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Położenie w niewielkiej odległości od Kazimierza Dolnego i Nałęczowa – ośrodków o wysokiej atrakcyjności turystycznej w skali regionu i kraju ✓ Udział w organizacjach ponadlokalnych w tym LOT „W Krainie Lessowych Wąwozów” ✓ Wysokiej jakości zasoby przyrodnicze (potwierdzone wyznaczeniem obszarów chronionych) oraz czyste, mało przekształcone środowisko sprzyjające rozwojowi turystyki i produkcji wysokiej jakości żywności ✓ Specjalizacja w kierunku uprawy i przetwórstwa owoców (gospodarstwa rolne, grupy producenckie, przetwórnice, skupy owoców) ✓ Duże zasoby pracy, możliwość zatrudnienia po stosunkowo niskich kosztach pracowników do pielęgnowania plantacji i przetwórstwa owoców ✓ Wielowiekowe dziedzictwo kulturowe (stanowiska archeologiczne, liczne zabytki, specyficzna architektura, tradycyjne produkty i zawody, działalność zespołów i grup kultywujących tradycje ludowe) ✓ Rozpoznawalne w regionie atrakcje turystyczne i „marki” (piknik archeologiczny w Chodliku, „Jarmark Opolski”, zespoły „Szczygiełki”, „Powiśleki” i „Scholares Minores pro Musica Antiqua” z Poniatowej) ✓ Tradycje cyklicznych imprez (jarmarki, festiwal filmowy) ✓ Istniejące szlaki turystyczne ✓ Unikalne produkty, wyroby rzemieślnictwo i rękodzielnictwo ✓ Edukacja podstawowa i gimnazjalna na dobrym poziomie (zabezpieczone warunki lokalowe i wysoko wykwalifikowana kadra) ✓ Duża liczba działających organizacji pozarządowych ✓ Dostępność komunikacyjna (przebieg drogi 	<ul style="list-style-type: none"> ! Zanieczyszczenia rzek spowodowane niedorozwojem systemu sanitacji i gospodarką sadowniczą ! Niska świadomość ekologiczna mieszkańców ! Duży odpływ mieszkańców (w tym emigracja zarobkowa) ! Zła sytuacja na rynku pracy (wysokie bezrobocie, w tym ukryte, brak alternatywnych miejsc pracy poza rolnictwem, sezonowość zatrudnienia, niekorzystna struktura sektorowa zatrudnienia) ! Niekorzystna sytuacja wielu gospodarstw rolnych (drobne, słabe finansowo) ! Słabo rozwinięte usługi dla ludności i obsługi gospodarstw rolnych (monofunkcyjność obszarów wiejskich) ! Słabo rozwinięty sektor pozarolniczy, w tym zbyt mała liczba przedsiębiorstw przetwórstwa owocowo-warzywnego ! Niewystarczająca sieć wspomagania biznesu i rolnictwa ! Niepełne wykorzystanie potencjału związanego z produkcją owoców (zbyt mała liczba zakładów przetwórczych, mała liczba produktów lokalnych opartych na tradycjach sadowniczych) ! Znaczące braki w infrastrukturze turystycznej (baza noclegowa, gastronomiczna, mała infrastruktura turystyczna jak oznakowanie, mapy, ławki, parkingi, itp.) ! Duże zróżnicowanie jakości oferty turystycznej w poszczególnych gminach oraz brak spójności w zakresie promocji ! Niewielka aktywność większości mieszkańców, mała liczba oddolnych inicjatyw, roszczeniowa postawa, niski poziom integracji i współpracy ! Słaby poziom wykształcenia mieszkańców, szczególnie starszych ! Brak odpowiedniej sieci, a także

<p>wojewódzkiej 747 i sieć dróg lokalnych)</p> <p>✓ Wysoki poziom zwodociągowania</p>	<p>niedoinwestowanie istniejących obiektów, które mogą stanowić „centra życia” i aktywizacji mieszkańców wsi (kluby, świetlice, obiekty sportowe, domy kultury, biblioteki, place zabaw)</p> <p>! Zły stan techniczny wielu zabytków i obiektów kultury</p> <p>! Brak obiektów do organizacji imprez masowych oraz niewielka ilość całorocznych obiektów sportowych</p> <p>! Zła jakość wielu dróg lokalnych wpływająca na jakość obsługi ruchu turystycznego i przedsiębiorstw</p> <p>! Niski standard życia mieszkańców wsi wywołany ograniczonym dostępem do podstawowej infrastruktury (kanalizacyjnej, gazowej, telekomunikacyjnej, ochrony zdrowia i opieki społecznej)</p> <p>! Słabo rozwinięta promocja turystyki aktywnej i agroturystyki</p>
<p>SZANSE</p>	<p>ZAGROŻENIA</p>
<p>✓ Lepsze skomunikowanie z centrum Polski i Lublinem przez drogę 747</p> <p>✓ Rozwój sektora turystyki, w tym turystyki „blisko natury”</p> <p>✓ Zwiększający się popyt na żywność wysokiej jakości, w tym żywności ekologicznej</p> <p>✓ Wykorzystanie zasobów przyrodniczych, kulturowych oraz historii do tworzenia spójnej i kompleksowej oferty turystycznej opartej o lokalne atrakcje</p> <p>✓ Wykorzystanie możliwości związanych z rozwojem technologii informacyjno-komunikacyjnych (np. e-learning, e-handel)</p> <p>✓ Maksymalne wykorzystanie możliwości zewnętrznego finansowania (środki budżetu państwa, UE, innych państw)</p> <p>✓ Wykorzystanie doświadczeń w zakresie kreowania</p>	<p>! Zbiurokratyzowany system prawny i podatkowy hamujący realizację różnych działań (np. powstawanie przedsiębiorstw, rozwijanie produkcji surowców rolnych poprzez ustanawianie limitów)</p> <p>! Utrzymywanie się niekorzystnych trendów demograficznych i migracyjnych</p> <p>! Wzrost patologii i osłabianie tożsamości kulturowej wywołany liberalizacją obyczajów, brakiem możliwości zagospodarowania czasu wolnego młodzieży (brak odpowiedniej infrastruktury)</p> <p>! Zła sytuacja gospodarcza kraju i regionu; marginalizacja województwa lubelskiego</p> <p>! Brak przemian strukturalnych na wsi</p> <p>! Niewykorzystanie możliwości zewnętrznego dofinansowania</p> <p>! „zalanie” rynku przez tanie i słabej jakości produkty</p>

<p>rozwoju innych jednostek i organizacji, w tym zagranicznych</p>	<p>z państw wschodnich</p> <p>! Brak wspólnego i skoordynowanego działania różnych partnerów na rzecz rozwoju obszaru LGD</p> <p>! Zmiany klimatyczne</p> <p>! Dalsze ubożenie ludności i uzależnienie od pomocy zewnętrznej</p> <p>! Konkurencja z już uznanymi ośrodkami turystycznymi (Kazimierz Dolny, Nałęczów) w „walce” o turystę</p>
--	--

Wnioski z analizy SWOT

Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje na potencjał obszaru LGD do dalszej specjalizacji w kierunku produkcji i przetwórstwa owoców i warzyw. Większa specjalizacja gospodarstw pozwoli na zwiększenie ich wydajności i efektywności. Potrzeba jednak jednoczesnych działań rozwijających sferę usług na rzecz rolnictwa i mieszkańców.

Drugą sferą, która może wpłynąć na zmianę struktury gospodarowania, jest turystyka. Zasoby przyrodnicze oraz kulturowe stanowią bardzo dobrą podstawę do rozwijania produktu turystycznego. Sprzyjają temu działania podejmowane przez władze lokalne w zakresie inwestycji w ochronę środowiska, a także już istniejąca infrastruktura turystyczna (w szczególności szlaki rowerowe).

Oprócz zagadnień związanych ze zmianą gospodarki należy zwrócić uwagę na zagadnienia społeczne. Z analizy wynika, że na odpływ mieszkańców wpływają zarówno warunki ekonomiczne (brak odpowiednich miejsc pracy) jak i niedostatki infrastruktury społecznej. Z tego względu należy zwiększyć dostępność do obiektów spełniających funkcje integracyjne, kulturalne i edukacyjne.

IV. Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych przedsięwzięć służących osiągnięciu poszczególnych celów szczegółowych, w ramach których będą realizowane operacje

Wizja rozwoju obszaru LGD

Diagnoza sytuacji oraz przeprowadzone dyskusje i konsultacje społeczne pozwoliły na określenie wizji rozwoju obszaru LGD.

Analiza potencjałów rozwojowych wskazuje na możliwości rozwoju kilku funkcji obszarów wiejskich, których wykorzystanie Lokalna Grupa Działania Owocowy Szlak winna spożytkować z jednej strony jako mechanizmy integrujące lokalną społeczność, z drugiej zaś jako „lokomotywy rozwoju”. Należą do nich w szczególności funkcje:

- rolnicza i sadownicza;
- przedsiębiorczości i otoczenia biznesu;
- kulturalna;
- rekreacyjna i turystyczna;
- edukacyjna.

LGD Owocowy Szlak to rozpoznawalny w kraju ośrodek produkcji i przetwórstwa owoców i warzyw, posiadający rozbudowaną ofertę turystyczną opartą o wspaniałe dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe, gdzie poprawa jakości życia i atrakcyjności zamieszkania następuje poprzez wspólne działania mieszkańców i organizacji.

Aby tak określona wizja mogła być zrealizowana działania LGD Owocowy Szlak będą się koncentrowały przede wszystkim na wielostronnym wspieraniu sektora związanego z przetwórstwem owoców, rozwijaniu turystyki oraz zapewnieniu jak najlepszych warunków do zamieszkania i samorealizacji w celu zapobiegania odpływowi ludności i przyciąganiu osób aktywnych i wykształconych. Te podstawowe kierunki wynikają z przeprowadzonej diagnozy, analizy SWOT, a jednocześnie są zgodne z oczekiwaniami mieszkańców LGD Owocowy Szlak.

LGD Owocowy Szlak jest przede wszystkim obszarem o długich tradycjach kulturowo-historycznych, rolniczych i wysokich walorach przyrodniczych. Niekorzystne warunki historyczne i geopolityczne, stosunkowo niska gęstość zaludnienia oraz rozdrobniona własność ziemi stanowiły poważną przeszkodę dla dynamicznych form rozwoju gospodarczego. Jednocześnie te same czynniki, które powodowały zahamowania cywilizacyjne, pozwoliły uchronić przed dewastacją środowisko naturalne tego obszaru oraz poszukiwać w rolnictwie innych rozwiązań od powszechnie stosowanych, co sprawia, że LGD Owocowy Szlak wnosi do Unii Europejskiej wartości takie jak: czyste powietrze, nieskażona przyroda, zdrowa żywność, doskonale rozwinięte sadownictwo i uprawa warzyw oraz doskonałe warunki do rekreacji i wypoczynku. Ważne jest, aby w epoce przejściowej, w której równolegle występują różne modele rozwoju, nie dokonać wyboru, który

naruszyłby naturalne ludzkie prawa oraz zasady zintegrowanego rozwoju. Stąd też cele ogólne określone w niniejszej Strategii nawiązują do trzech elementów trwałego i zrównoważonego rozwoju: gospodarki, przyrody i człowieka.

Cele LSR

Cel ogólny 1. Różnicowanie działalności gospodarczej prowadzonej na obszarze LGD oraz poprawa funkcjonowania gospodarstw rolnych

Obecnie obszar LGD jest zdominowany przez funkcję rolną. Z oczywistych względów nie dotyczy to jedynie dwóch ośrodków miejskich – Opola Lubelskiego i Poniatowej. Liczba oraz wielkość funkcjonujących przedsiębiorstw nie stanowi alternatywy dla osób, które chciałyby porzucić niewydajne gospodarstwa rolne. Z kolei rolnicy zdecydowani nadal utrzymywać się z pracy na roli nie wykorzystują możliwości dodatkowego zarobkowania (prowadzenie gospodarstwa agroturystycznego, obsługa innych rolników w zakresie naprawy maszyn, prowadzenia działalności rzemieślniczej czy pamiątkarskiej). Zaktywizowanie mieszkańców wiąże się zarówno z dofinansowaniem rozpoczęcia działalności, jak też umożliwieniem dostępu do szkoleń, informacji i doradztwa. Pierwszym bowiem krokiem do zróżnicowania funkcji obszarów wiejskich jest zachęcenie mieszkańców do podejmowania nowych wyzwań i ryzyka. Na obszarze LGD Owocowy Szlak bardzo duże szanse na dynamiczny rozwój ma turystyka. Wymaga to budowy kompleksowego produktu turystycznego, na który składa się baza noclegowa, gastronomiczna, usługi (wypożyczalnia rowerów, punkty informacji turystycznej), rzadko spotykane atrakcje turystyczne (np. kolejka wąskotorowa), promocja tego obszaru. Oprócz wymienionych czynników o atrakcyjności turystycznej obszaru w coraz większej mierze decyduje specyficzny klimat duchowy miejsca (tradycyjna polska gościnność, możliwość wysłuchania lokalnych podań i legend, przebywania w miejscach związanych z wydarzeniami historycznymi, poznania dawnego sposobu życia mieszkańców, możliwość zapoznania się i wypróbowania tradycyjnych produktów, zakupu charakterystycznych pamiątek). Z tego względu istnieje bardzo wyraźna interakcja pomiędzy zachowaniem i pielęgnacją dziedzictwa kulturowego a rozwojem turystyki jako gałęzi gospodarki lokalnej.

Cel szczegółowy 1.1. Rozwijanie sektora turystycznego z wykorzystaniem lokalnych zasobów

Jak oceniają eksperci turystyka jest i nadal będzie dziedziną o bardzo wysokiej dynamice rozwoju. Jest to sektor usług, którego rozwój przy stosunkowo małych nakładach i w dość krótkim czasie wpływa na zmianę niekorzystnej struktury gospodarczej. Wykazane w analizie SWOT mocne strony LGD Owocowy Szlak, w szczególności ogromny potencjał związany z produkcją owoców, niepowtarzalnymi walorami przyrodniczymi oraz historycznymi, a także dogodne położenie komunikacyjne, wskazują na duże możliwości rozwoju turystyki. Jednak podstawową barierą w tym zakresie jest brak kompleksowej oferty turystycznej. Przykładem jest chociażby gęsto uformowana sieć ścieżek rowerowych i przyrodniczych, która wymaga uzupełnienia o małą infrastrukturę towarzyszącą i usługi (wypożyczalnia rowerów, miejsca noclegowe, mapy ścieżek, itp.).

Działania podejmowane w ramach LSR na rzecz rozwijania sektora turystyki będą dotyczyć:

- zagospodarowania zbiorników i cieków wodnych, będących głównymi atrakcjami turystycznymi obszaru
- rozwijania „turystyki blisko natury” (agroturystyki, turystyki wiejskiej i przyrodniczej)

- prowadzenia działań promocyjnych
- rozszerzania oferty atrakcji turystycznych i wydarzeń
- rozwijania działalności usługowej mikroprzedsiębiorstw w sektorze turystyki

Cel szczegółowy 1.2. Rozwijanie przedsiębiorczości na terenach wiejskich

Monofunkcyjność obszarów wiejskich i niska opłacalność produkcji rolnej w większości z nich powoduje, że wielu rolników boryka się z problemami finansowymi. Z drugiej strony odczuwalny jest brak odpowiednich usług prowadzonych na rzecz rozwijających się gospodarstw. Podejmowanie dodatkowej działalności przez rolników spowoduje zwiększenie ich dochodów, a umożliwienie zakładania nowych firm umożliwi odejście z sektora rolnego tym właścicielom gospodarstw, którzy nie wiążą swej przyszłości z pracą w rolnictwie, ale nie mogą znaleźć pracy w już istniejących przedsiębiorstwach. Ze względu na fakt, iż obecnie obszar LGD nie jest w wystarczającym stopniu nasycony usługami związanymi z obsługą rolnictwa, preferencje będą mieli przedsiębiorcy oraz rolnicy podejmujący działalność w tym zakresie.

Działania służące osiągnięciu tego celu będą polegać na:

- wspieraniu rolników w rozpoczęciu i/lub rozwijaniu dodatkowej działalności, przede wszystkim związanej z branżą turystyczną (agroturystyka, pamiątkarstwo) oraz przetwórstwem owoców i warzyw
- wspieraniu mikroprzedsiębiorców prowadzących działalność usługową
- zapewnieniu szkoleń i doradztwa z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej
- promocji gospodarstw agroturystycznych.

Cel ogólny 2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz aktywizacja mieszkańców

Na postrzeganie jakości życia mieszkańców w dużej mierze wpływa poczucie przywiązania do „małej ojczyzny”. Obecnie o atrakcyjności obszaru do zamieszkania nie decydują jedynie względy ekonomiczne (możliwość znalezienia pracy), ale też możliwości samorealizacji i rozwoju osobowościowego. Rozwój obszaru zależy jednocześnie od zgromadzonego kapitału społecznego, kształtowanego przez chęć współpracy, dążenie do integracji, aktywność w inicjowaniu przedsięwzięć. Obszary wiejskie ciągle charakteryzują się stosunkowo wysokim przywiązaniem do tradycji i cechą tę należy pielęgnować.

Pielęgnowanie tożsamości kulturowej i zachęcanie do współpracy daje wymierne korzyści. Mieszkańcy, którzy czują się związani z miejscem zamieszkania, rzadziej podejmują decyzje o emigracji, przeciwnie, ich lokalny patriotyzm pobudza ich do działania na rzecz rozwoju miejsca, w którym żyją. Zintegrowana wspólnota zapobiega szerzeniu się patologii (mieszkańcy nawzajem piętnują zachowania niezgodne z przyjętymi normami, ale jednocześnie chcą pomagać w sytuacjach problemowych). Zaufanie do siebie przekłada się na wspólne inicjatywy gospodarcze (grupy producenckie, współpraca klastrowa firm) oraz społeczne (pomoc sąsiedzka), czyniąc życie łatwiejszym i spokojniejszym.

Niezwykle istotne dla budowania kapitału społecznego jest udostępnienie mieszkańcom przestrzeni publicznej, gdzie mogliby się spotykać, wymieniać poglądy, wspólnie realizować pomysły. Temu

celowi służą świetlice, wiejskie kluby, remizy strażackie, domy kultury, biblioteki i szkoły, które powinny stać się centrami aktywizacji mieszkańców.

Cel szczegółowy 2.1. Zwiększenie dostępności do obiektów umożliwiających integrację mieszkańców

Na przestrzeni ostatnich lat zauważalny jest trend atomizacji życia mieszkańców wsi. Powoduje to niszczenie kapitału społecznego, prowadzi do zachowań aspołecznych. Aby zahamować i odwrócić ten proces konieczne jest stworzenie miejsc, gdzie ludność może się spotykać. W wielu miejscowościach na terenie LGD funkcjonują świetlice, domy kultury czy remizy, jednak stan techniczny oraz wyposażenie większości z nich nie pozwala na stworzenie atrakcyjnej oferty „serca miejscowości”. Młodzi ludzie odczuwają brak miejsc do uprawiania sportu; mała liczba obiektów i urządzeń sportowych i rekreacyjnych wpływa także na niższą atrakcyjność obszaru dla turystów. Z tego względu bardzo ważnym zadaniem, głównie instytucji publicznych, jest zapewnienie w miarę możliwości równomiernego i szerokiego dostępu do tego typu obiektów.

Dla osiągnięcia tego celu wspierane będą działania polegające na:

- modernizacji i wyposażeniu infrastruktury sportowej
- tworzeniu i organizowaniu przestrzeni rekreacyjnych
- organizacji imprez o charakterze sportowym
- modernizacji i wyposażeniu obiektów pełniących funkcje „centrów życia wsi (świetlice, remizy)
- wsparciu oddolnych inicjatyw z zakresu edukacji

Cel szczegółowy 2.2. Zachowanie materialnych i duchowych elementów dziedzictwa kultury

Dziedzictwo kulturowe to ważny czynnik budowania lokalnego patriotyzmu, przywiązania do wartości i małej ojczyzny. Obecnie w coraz większym stopniu jest to również element kreowania atrakcyjności turystycznej. Szczególnej ochronie powinien podlegać wygląd wsi, a więc ich tradycyjny układ, architektura tak, by zachować ich swoisty „klimat”. Niestety wiele obiektów świadczących o historii obszaru LGD jest w niezadawalającym stanie technicznym. Wiele obiektów jest znanych tylko lokalnej społeczności, niewiele osób spoza danej miejscowości wie o istnieniu bądź historii pomników, kapliczek i krzyży. Również dziedzictwo niematerialne należy w większym stopniu pokazywać na zewnątrz, choć przede wszystkim stanowi ono spoiwo społeczności LGD.

Działania podejmowane w LSR na rzecz osiągnięcia tego celu będą dotyczyć:

- zachowania i renowacji obiektów zabytkowych
- porządkowania przestrzeni publicznych (centrów wsi)
- zachowania i promocji (oznakowanie, foldery, ulotki) obiektów ważnych dla zachowania tożsamości kulturowej i historycznej (kapliczki, krzyże, pomniki)
- tworzenia lub rozwijania miejsc ukazujących historię obszaru.

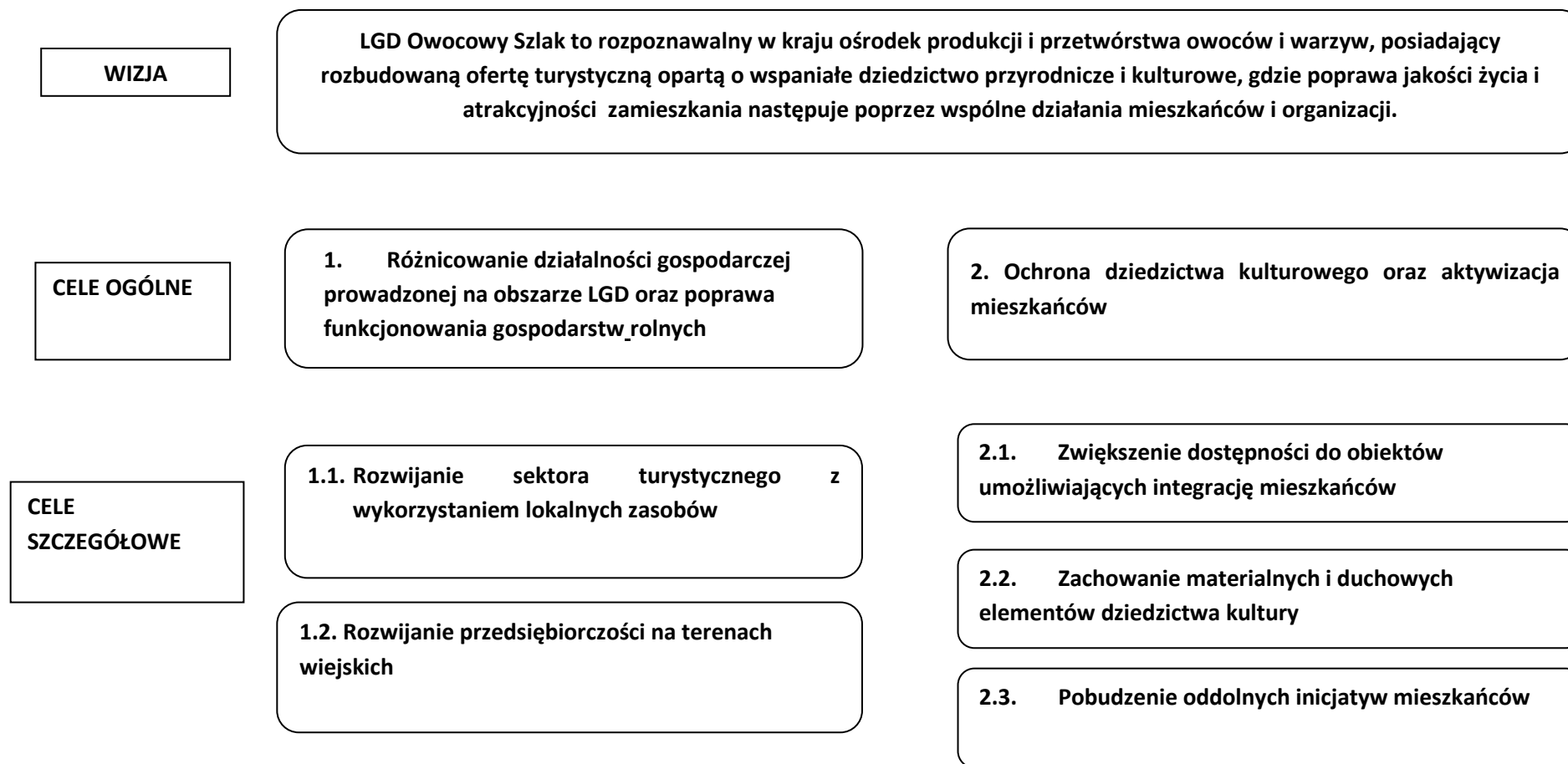
Cel szczegółowy 2.3. Pobudzenie oddolnych inicjatyw i większa integracja mieszkańców

Podstawowym celem podejścia LEADER jest podnoszenie jakości życia mieszkańców wsi. Działania na rzecz podnoszenia standardu życia podejmowane przez władze są jednakże niewystarczające. Wynika to z zakresu kompetencji samorządów lokalnych, skupionych głównie wokół zapewnienia dostępu do odpowiedniej infrastruktury. Dla zapewnienia dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego konieczne jest wyzwolenie wśród mieszkańców poczucia współodpowiedzialności za losy swojej „małej ojczyzny”. Bardziej zintegrowane społeczeństwo oznacza możliwości rozwiązania wspólnymi siłami większej liczby problemów. Mieszkańcy, którzy angażują się w sprawy publiczne i działania na rzecz innych mieszkańców stanowią gwarancję demokratycznych zachowań i postaw obywatelskich. Z tego względu wszelkie przejawy aktywności mieszkańców powinny być wspierane.

Aby osiągnąć ten cel wsparcie będzie skierowane na:

- organizację imprez promujących folklor i budujących w mieszkańcach poczucie przynależności do obszaru LGD
- wspieranie zespołów i organizacji nieformalnych, kultywujących tradycje
- inicjatywy w zakresie promowania lokalnych produktów i tradycyjnych zawodów
- organizację imprez integrujących mieszkańców.

Rys. 4. Układ celów LSR

Wyznaczone cele ogólne i szczegółowe będą osiągnięte w wyniku realizacji poniżej zaproponowanych przedsięwzięć. Ich kompleksowość (zaangażowanie różnych grup podmiotów oraz szeroki wachlarz operacji) powoduje, że w praktyce jedno przedsięwzięcie może przyczyniać się do osiągnięcia kilku celów.

Przedsięwzięcie 1. W sieci atrakcji turystycznych

Cele realizowane przez przedsięwzięcie

Cel ogólny 1. Różnicowanie działalności gospodarczej prowadzonej na obszarze LGD oraz poprawa funkcjonowania gospodarstw rolnych

Wskaźniki oddziaływania:

- wzrost liczby zarejestrowanych przedsiębiorstw lub poszerzających swoją działalność o 3 % w stosunku do roku 2008 na terenie LGD
- wzrost liczby turystów na terenie LGD o 5 % w stosunku do roku 2008
- spadek stopy bezrobocia na terenie LGD o 1 % w stosunku do roku 2008

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

Dane GUS, dane JST z terenu LGD, Powiatowy Urząd Pracy w Opolu Lubelskim, dane własne, ankiety, dane z ośrodków turystycznych

Cel szczegółowy 1.1. Rozwijanie sektora turystycznego z wykorzystaniem lokalnych zasobów

Wskaźniki rezultatu:

- wzrost liczby nowych/udoskonalonych usług turystycznych o 5 % w stosunku do roku 2008
- wzrost liczby osób posiadających wiedzę na temat produktów turystycznych charakterystycznych dla obszaru LGD o 10 % w stosunku do roku 2010

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

Dane GUS, dane JST z terenu LGD, Powiatowy Urząd Pracy w Opolu Lubelskim, dane własne, ankiety

Cel szczegółowy 1.2. Rozwijanie przedsiębiorczości na terenach wiejskich

Wskaźniki rezultatu:

- liczba utworzonych miejsc pracy w wyniku zrealizowanych operacji o min. 4 miejsca pracy
- wzrost ilości przedsiębiorstw opierających swoją działalność na zasobach lokalnych w wyniku zrealizowanych operacji o 2 % w stosunku do roku 2008

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

Dane GUS, dane JST z terenu LGD, Powiatowy Urząd Pracy w Opolu Lubelskim, ankiety, dane własne

Uzasadnienie przedsięwzięcia

Wsparcie w ramach tego przedsięwzięcia będzie kierowane na uzupełnianie koniecznych elementów infrastruktury publicznej wpływającej na „przyjazność” dolinom rzek oraz zbiorników wodnych dla turystów. Obecnie brak odpowiedniego zagospodarowania infrastrukturą noclegową, gastronomiczną, możliwością wypożyczenia sprzętu do sportów wodnych sprawia, że zbiorniki wodne

nie stanowią atrakcyjnej, kompleksowej oferty do wypoczynku. W tym przedsięwzięciu bardzo ważnym zadaniem jest zachęcenie inwestorów oraz rolników do tworzenia „bazy obsługi” tych produktów turystycznych LGD. W wyniku realizacji przedsięwzięcia obszar LGD ma stać się terenem kojarzonym z uprawianiem turystyki bisko natury. Rolniczy charakter obszaru i bardzo ciekawe otoczenie sprzyjają rozwojowi agroturystyki, jednak ciągle jest to potencjał niewykorzystany. Niewielu rolników widzi w agroturystyce możliwość dla zwiększenia konkurencyjności i dochodowości swojego gospodarstwa. Wspierane będą etapy promowania agroturystyki oraz przygotowania informacyjnego zainteresowanych rolników, jak również etap wdrożenia powstałych pomysłów. Na obszarze LGD istnieje kilka bardzo ważnych atrakcji, które mogą stanowić poważny magnes przyciągający turystów. Należą do nich Nałęczowska Kolej Dojazdowa, grodziska średniowieczne, w tym najbardziej znane w Chodliku, miejsce lądowania UFO w Emilcinie, gęsta sieć ścieżek rowerowych i przyrodniczych. Informacja o tych atrakcjach jest fragmentaryczna. Brakuje systemu informowania turystów o ciekawych miejscach leżących w różnych zakątkach obszaru LGD. Celem całego przedsięwzięcia jest zachęcenie większej liczby turystów do odwiedzania tych atrakcji.

Preferowane rodzaje operacji

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej Ilość operacji - 3	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw Ilość operacji - 4	Małe projekty Ilość operacji - 8	Projekty współpracy Ilość operacji - 1
Tworzenie lub rozwijanie kwater agroturystycznych	Tworzenie punktów gastronomii (restauracje, kawiarnie, jadłodajnie)	Budowa bądź modernizacja chodników, ścieżek rowerowych i pieszych, parkingów	Zrealizowanie projektu dotyczącego turystyki wspólnie z organizacjami spoza obszaru LGD
Tworzenie wypożyczalni sprzętu (kajaków, rowerów, rowerów wodnych, itp.)	Utworzenie bądź poszerzenie działalności sklepów spożywczych	Uzupełnienie małej infrastruktury (ławki, tablice informacyjne, kosze na śmieci)	
Realizacja przedsięwzięć służących aktywizacji akwenów wodnych	Realizacja przedsięwzięć służących aktywizacji akwenów wodnych	Wybudowanie moło	
Utworzenie lub modernizacja kwater agroturystycznych		Organizacja stanic wędkarskich	
Uruchamianie	Przejażdżki kolejką	Organizacja „zielonych szkół”	

działalności w zakresie wyrobu pamiątek		i obozów ornitologicznych	
	Tworzenie infrastruktury noclegowej i gastronomicznej	Wydanie folderu promocyjno – informacyjnego dot. Gospodarstw agroturystycznych	
		Organizacja szkoleń i wizyt studyjnych do funkcjonujących gospodarstw dla rolników zainteresowanych prowadzeniem takiej działalności	
		Wydanie folderów i broszur promujących atrakcje turystyczne obszaru LGD	
		Utworzenie lub doposażenie Centrów Informacji Turystycznej	
		Oznakowanie najważniejszych atrakcji turystycznych i szlaków rowerowych	
		Organizacja imprez promujących atrakcje turystyczne	
		Utworzenie bazy danych informacji turystycznych, oraz strony internetowej zawierającej informacje z zakresu turystyki, połączonej ze stroną internetową LGD	
		Organizacja konkursu na nową atrakcję turystyczną	
		Projekty mające na celu promocje potraw z obszaru	

		LGD	
		Projekty wykorzystujące lokalne zasoby	

Wskaźniki produktu:

- do końca 2015r. ok. 5 gospodarstw rozpocznie lub rozwinie swoją działalność agroturystyczną
- do końca 2015r. powstanie/zostanie zmodernizowanych/wyposażonych 5 obiektów turystycznych
- do końca 2015r. zostaną wydane 3 foldery promujące atrakcje turystyczne regionu

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

Dokumentacja w siedzibie LGD

Grupy beneficjentów:

- Jednostki samorządu terytorialnego,
- Instytucje kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,
- Kościół lub inny związek wyznaniowy,
- Organizacje pozarządowe mające statut organizacji pożytku publicznego,
- Osoby fizyczne,
- Osoby prawne
- Jednostki organizacyjne związków wyznaniowych i kościołów
- Mikroprzedsiębiorcy
- Osoby fizyczne objęte ubezpieczeniem społecznym rolników
- Instytucje publiczne zarządzające obszarami chronionymi
- LGD

Przedsięwzięcie 2. Na owocowo warzywnym szlaku

Cele realizowane przez przedsięwzięcie

Cel ogólny 1. Różnicowanie działalności gospodarczej prowadzonej na obszarze LGD oraz poprawa funkcjonowania gospodarstw rolnych

Wskaźniki oddziaływania:

- wzrost liczby zarejestrowanych przedsiębiorstw lub poszerzających swoją działalność o 3 % w stosunku do roku 2008 na terenie LGD
- wzrost liczby turystów na terenie LGD o 5 % w stosunku do roku 2008
- spadek stopy bezrobocia na terenie LGD o 1 % w stosunku do roku 2008

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

Dane GUS, dane JST z terenu LGD, Powiatowy Urząd Pracy w Opolu Lubelskim, dane własne, ankiety

Cel szczegółowy 1.2. Rozwijanie przedsiębiorczości na terenach wiejskich

Wskaźniki rezultatu:

- liczba utworzonych miejsc pracy w wyniku zrealizowanych operacji o min. 4 miejsca pracy

- wzrost ilości przedsiębiorstw opierających swoją działalność na zasobach lokalnych w wyniku zrealizowanych operacji o 2 % w stosunku do roku 2008

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

dane jst z terenu LGD, dane własne, ankiety, ewidencja działalności gospodarczej,

Uzasadnienie przedsięwzięcia

Celem przedsięwzięcia jest wsparcie możliwie dużej liczby rolników chcących zróżnicować swoje źródła przychodów. Wsparcie uzyskają przede wszystkim te operacje, które sprzyjają rozwojowi turystyki i obsłudze gospodarstw rolnych w ich codziennym funkcjonowaniu. W ramach Przedsięwzięcia wsparcie uzyskają również operacje, dzięki którym poprawi się kooperacja pomiędzy gospodarstwami a także przygotowane zostaną podstawy do wykorzystania możliwości modernizacji gospodarstwa w ramach I osi PROW.

Preferowane rodzaje operacji

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej Ilość operacji - 2	Małe projekty Ilość operacji - 6	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw - 2
Prowadzenie działalności rzemieślniczej (naprawa sprzętu)	Szkolenia z zakresu podatków, rachunkowości, wykorzystania technik informacyjno-komunikacyjnych dla osób chcących prowadzić dodatkową działalność	Prowadzenie działalności związanej z turystyką
Rozwój działalności w zakresie przetwórstwa owoców i warzyw	Warsztaty dla osób chcących wytwarzać pamiątki	Prowadzenie innych działalności gospodarczych
	Szkolenia i doradztwo z zakresu nowych form gospodarowania (sadownictwo, rolnictwo ekologiczne)	Prowadzenie działalności związanej z przetwórstwem rolnym
	Akcje informacyjne dotyczące zakładania grup producenckich	
	Utworzenie klubów rolnika	

Wskaźniki produktu:

- do końca 2015r. ok. 2 gospodarstwa będą prowadziły dodatkową działalność
- do końca 2015r. 2 gospodarstwa zrealizują inwestycję w zakresie przetwórstwa lub uprawy owoców i warzyw

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

Dokumentacja w siedzibie LGD

Grupy beneficjentów:

- Jednostki samorządu terytorialnego,
- Instytucje kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,
- Kościół lub inny związek wyznaniowy,
- Organizacje pozarządowe mające statut organizacji pożytku publicznego,
- Osoby fizyczne,
- Organizacje pozarządowe,
- Osoby prawne,
- Jednostki organizacyjne związków wyznaniowych i kościołów,
- Mikroprzedsiębiorcy
- Osoby fizyczne objęte ubezpieczeniem społecznym rolników
- Instytucje publiczne zarządzające obszarami chronionymi

Przedsięwzięcie 3. Aktywni i przedsiębiorczy

Cele realizowane przez przedsięwzięcie

Cel ogólny 1. Różnicowanie działalności gospodarczej prowadzonej na obszarze LGD oraz poprawa funkcjonowania gospodarstw rolnych

Wskaźniki oddziaływania:

- wzrost liczby zarejestrowanych przedsiębiorstw lub poszerzających swoją działalność o 3 % w stosunku do roku 2008 na terenie LGD
- wzrost liczby turystów na terenie LGD o 5 % w stosunku do roku 2008
- spadek stopy bezrobocia na terenie LGD o 1 % w stosunku do roku 2008

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

budżety gmin – członków LGD, GUS, Powiatowy Urząd Pracy w Opolu Lubelskim

Cel szczegółowy 1.2. Rozwijanie przedsiębiorczości na terenach wiejskich

Wskaźniki rezultatu:

- liczba utworzonych miejsc pracy w wyniku zrealizowanych operacji o min. 4 miejsca pracy
- wzrost ilości przedsiębiorstw opierających swoją działalność na zasobach lokalnych w wyniku zrealizowanych operacji o 2 % w stosunku do roku 2008

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

Dane z jst z terenu LGD, ewidencja działalności gospodarczej, dane własne, ankiety

Uzasadnienie przedsięwzięcia

W ramach przedsięwzięcia będzie się dążyć do zapewnienia dostępu do różnego rodzaju usług dla gospodarstw rolnych oraz ludności. W chwili obecnej w niewystarczającym stopniu rozwinięte są usługi, w szczególności obsługa gospodarstw rolnych. Wsparcie uzyskują osoby, które chcą założyć przedsiębiorstwo oraz obecni mikroprzedsiębiorcy chcący rozszerzyć lub udoskonalić prowadzoną działalność. Powinna być ona przede wszystkim związana z obsługą gospodarstw rolnych oraz rozwojem funkcji turystycznej obszaru LGD.

Preferowane rodzaje operacji

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
Ilość operacji - 6	Ilość operacji - 4
Tworzenie lub rozwijanie skupów owoców i warzyw	Utworzenie lub rozszerzenie działalności sklepów spożywczych
Tworzenie punktów sprzedaży środków ochrony roślin	Tworzenie lub rozwijanie skupów owoców i warzyw
Tworzenie lub rozwijanie działalności zakładów mechaniki pojazdowej	Budowa, rozbudowa lub wyposażenie przetwórci owoców i warzyw
Zakładanie działalności w zakresie usług instalacyjnych, naprawczych	

Wskaźnik produktu:

- do końca 2015r. ok. 3 mikroprzedsiębiorstwa będzie prowadziło dodatkową działalność
- do końca 2015r. ok. 2 rozszerzą swoją działalność w zakresie usług skupu/przetwórstwa owoców i warzyw

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

Dokumentacja w siedzibie LGD, dane własne, ankiety

Grupy beneficjentów:

- Jednostki samorządu terytorialnego,
- Instytucje kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,
- Kościół lub inny związek wyznaniowy,
- Organizacje pozarządowe mające statut organizacji pożytku publicznego,
- Osoby fizyczne,
- Organizacje pozarządowe,
- Osoby prawne,
- Jednostki organizacyjne związków wyznaniowych i kościołów,
- Mikroprzedsiębiorcy
- Osoby fizyczne objęte ubezpieczeniem społecznym rolników
- Instytucje publiczne zarządzające obszarami chronionymi

Przedsięwzięcie 4. Integracja przez edukację, sport i kulturę

Cele realizowane przez przedsięwzięcie:

Cel ogólny 2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz aktywizacja mieszkańców

Wskaźniki oddziaływania

- wzrost odsetka osób wśród mieszkańców LGD które uznają teren LGD za atrakcyjny do życia o 10% w stosunku do roku 2008

- wzrost wydatków gmin na kulturę i dziedzictwo kulturowe o 3 % w stosunku do roku 2008
- wzrost liczby mieszkańców uczestniczących w dobrowolnych organizacjach o 10 % w stosunku do roku 2008

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

GUS, wyniki ankietyzacji mieszkańców, informacje instytucji/organizacji zarządzających zabytkami, dane organizacji pozarządowych i dobrowolnych organizacji, dane własne

Cel szczegółowy 2.1. Zwiększenie dostępności do obiektów umożliwiających integrację mieszkańców

Wskaźniki rezultatu:

- wzrost liczby osób korzystających ze zmodernizowanych/odnowionych/zbudowanych obiektów publicznych lub innych miejsc pełniących ich funkcje o 10 % w stosunku do roku 2008
- wzrost liczby przedsięwzięć kulturalnych i sportowych opartych na lokalnych zasobach o 5 % w stosunku do roku 2009

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

Dane jst z terenu LGD, ankiety organizacji pozarządowych, które otrzymały dofinansowanie w ramach przedsięwzięcia, dane własne

Cel szczegółowy 2.2. Zachowanie materialnych i duchowych elementów dziedzictwa kultury

Wskaźniki rezultatu:

- liczba odnowionych/odrestaurowanych obiektów/elementów zabytkowych min. 4 obiekty/elementy
- liczba przedsięwzięć dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego i tradycji regionu min. 10 przedsięwzięć

Uzasadnienie przedsięwzięcia

W wyniku realizacji przedsięwzięcia powinna nastąpić popularyzacja różnych form uprawiania sportu wśród mieszkańców, zarówno w formie zorganizowanej (kluby sportowe) jak i w formie amatorskiej. Obecnie dostęp do obiektów sportowych jest ograniczony przez niewystarczającą ich liczbę. Realizacja przedsięwzięcia będzie również wpływać na zwiększenie atrakcyjności obszaru LGD dla przybywających turystów. W ramach przedsięwzięcia realizowane będą operacje polegające na budowie nowych lub wyposażeniu już istniejących obiektów o charakterze sportowym lub/i rekreacyjnym oraz organizacji imprez o charakterze sportowym.

Dodatkowo realizacja przedsięwzięcia ma na celu umożliwienie mieszkańcom obszaru LGD dostępu do obiektów publicznych, wielofunkcyjnych, które społeczność lokalna może wykorzystywać do celów kulturalnych, edukacyjnych, społecznych i rozrywkowych. W wielu miejscowościach są obiekty mogące spełniać tego typu funkcje, wymagają jednak najczęściej modernizacji oraz wyposażenia w sprzęt umożliwiający organizowanie różnych zajęć dla miejscowej społeczności. W ramach przedsięwzięcia będzie można uzyskać wsparcie na budowę, modernizację lub wyposażenie obiektów spełniających w/w funkcje.

Ponadto w ramach przedsięwzięcia chronione będą zabytki oraz tradycyjny wygląd wsi. Obszar LGD obfituje w cenne obiekty, które można wykorzystać do promowania kultury i tradycji tego obszaru. Często są one w złym stanie technicznym. W ramach przedsięwzięcia wspierane będą przede

wszystkim operacje dotyczące porządkowania i zachowania tradycyjnego wyglądu centrów wsi. Podniesienie estetyki i funkcjonalności centrów wsi wpływa zarówno na jakość życia mieszkańców jak i odbiór danej miejscowości przez osoby przybywające z zewnątrz. Wsparcie otrzymają również operacje dotyczące ochrony obiektów historycznych.

Preferowane rodzaje operacji

Odnowa i rozwój wsi Ilość operacji - 3	Małe projekty Ilość operacji – 20
Budowa, rozbudowa, remont świetlic wiejskich i klubów wiejskich	Remont i modernizacja świetlic, klubów wiejskich
Wyposażenie świetlic wiejskich i klubów wiejskich	Zakup sprzętu komputerowego do świetlic i klubów wiejskich
Utworzenie centrum sportu i rekreacji	Organizowanie warsztatów wakacyjnych, kótek zainteresowań
Tworzenie otwartych stref rekreacji	Organizacja „klubów wakacyjnych”
Budowa i rozbudowa infrastruktury sportowej	Organizowanie zajęć dla dzieci
Wyposażenie obiektów sportowych	Zagospodarowanie terenu wokół świetlic, klubów wiejskich, itp
Modernizacja i wyposażenie obiektów zabytkowych pełniących funkcje publiczne	Adaptacja budynków użyteczności publicznej do pełnienia nowych funkcji
Porządkowanie i wyposażanie centrów wsi w niezbędną infrastrukturę towarzyszącą	Kółka zainteresowań
Adaptacja budynków użyteczności publicznej oraz budynków zabytkowych pełniących ich funkcje	Budowa lub modernizacja boisk
Renowacja zespołów pałacowo – parkowych i dworsko - parkowych	Wyposażenie obiektów sportowych w potrzebny sprzęt
Zagospodarowanie akwenów wodnych	Organizacja lub modernizacja placów zabaw dla dzieci
Zagospodarowanie terenów wokół akwenów wodnych	Organizacja turniejów i imprez o charakterze sportowym i rekreacyjnym
Budowa parkingów przy akwenach wodnych	remont i modernizacja świetlic, klubów wiejskich
Budowa oznaczeń przy akwenach wodnych i innych miejscach ruchu turystycznego	Zakup sprzętu komputerowego do świetlic i klubów wiejskich
Adaptacja budynków historycznych i zabytkowych do pełnienia funkcji turystycznych	Organizacja warsztatów wakacyjnych, kótek zainteresowań
Adaptacja budynków na funkcje społeczno –	Zagospodarowanie terenu wokół świetlic i klubów wiejskich

kulturalne i cele turystyczne	
Infrastruktura turystyczna	Inwentaryzacja i rewitalizacja pomników i obiektów historycznych
Zagospodarowanie centrum miejscowości zlokalizowanych w pobliżu atrakcji turystycznych	Oznakowanie pomników i obiektów historycznych
Budowa parkingów i przy akwenach wodnych i innych miejscach ruchu turystycznego	Inwentaryzacja, odnawianie i oznakowanie przydrożnych kapliczek, krzyży i miejsc pamięci narodowej
Budowa i rozbudowa infrastruktury sportowej wraz z wyposażeniem	Opracowanie i wydanie folderu prezentującego kapliczki i krzyże
	Utworzenie i modernizacja muzeum, izb pamięci, galerii.

Wskaźniki produktu:

- do końca 2015r. ok. 4000 osób uzyska dostęp do infrastruktury sportowej, rekreacyjnej
- do końca 2015r. ok. 5000 osób weźmie udział w zorganizowanych imprezach o charakterze sportowym i kulturalnym

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

Dokumentacja w siedzibie LGD, dane organizacji sportowych, ankiety, dane z jst, dane szkół

Grupy beneficjentów:

- Jednostki samorządu terytorialnego,
- Instytucje kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,
- Kościół lub inny związek wyznaniowy,
- Organizacje pozarządowe mające statut organizacji pożytku publicznego,
- Osoby fizyczne,
- Organizacje pozarządowe,
- Osoby prawne,
- Jednostki organizacyjne związków wyznaniowych i kościołów,
- Mikroprzedsiębiorcy
- Osoby fizyczne objęte ubezpieczeniem społecznym rolników
- Instytucje publiczne zarządzające obszarami chronionymi

Przedsięwzięcie 5. Zachowajmy naszą tożsamość

Cele realizowane przez przedsięwzięcie:

Cel ogólny 2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz aktywizacja mieszkańców

Wskaźniki oddziaływania

- wzrost odsetka osób wśród mieszkańców LGD które uznają teren LGD za atrakcyjny do życia o 10% w stosunku do roku 2008
- wzrost wydatków gmin na kulturę i dziedzictwo kulturowe o 3 % w stosunku do roku 2008

- wzrost liczby mieszkańców uczestniczących w dobrowolnych organizacjach o 10 % w stosunku do roku 2008

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

GUS, wyniki ankietyzacji mieszkańców, informacje instytucji/organizacji zarządzających zabytkami, dane organizacji pozarządowych i dobrowolnych organizacji, dane własne

Cel szczegółowy 2.2. Zachowanie materialnych i duchowych elementów dziedzictwa kultury

Wskaźniki rezultatu:

- liczba odnowionych/odrestaurowanych obiektów/elementów zabytkowych min. 4 obiekty/elementy
- liczba przedsięwzięć dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego i tradycji regionu min. 10 przedsięwzięć

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

Dane jst z terenu LGD, dane organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, które uzyskały wsparcie w ramach przedsięwzięcia

Uzasadnienie przedsięwzięcia

Wdrożenie Przedsięwzięcia powinno zaowocować zwiększeniem zaangażowania mieszkańców w różne inicjatywy obywatelskie i budowaniem w ten sposób poczucia przynależności do społeczności LGD. Działania tego typu są szczególnie potrzebne w odniesieniu do osób młodych, u których tożsamość regionalna i lokalna dopiero się kształtuje. W ramach przedsięwzięcia wspierane będą operacje, które będą umożliwiać mieszkańcom wspólne spędzanie czasu, kultywowanie lokalnych tradycji oraz rozwijanie osobowości i zainteresowań.

Preferowane rodzaje operacji

Małe projekty	Projekty współpracy – 2
Ilość projektów - 10	
Organizacja przedstawień , imprez prezentujących folklor i wykorzystujących lub prezentujących lokalne wydarzenia historyczne, tradycje, obrzędy	Zrealizowanie projektu współpracy dotyczącego ochrony dziedzictwa kulturowego oraz tradycji z innymi LGD
Organizacja cyklicznych imprez nawiązujących do tradycji sadowniczych obszaru (dożynki, „Maliniaki”, itp.)	
Zakup strojów oraz instrumentów dla kół gospodyń wiejskich, zespołów folklorystycznych, potrzebnych do kultywowania i popularyzacji lokalnych tradycji i dziedzictwa	
Stworzenie opracowań opisujących lokalne legendy, podania, tradycje, opisy ważnych wydarzeń historycznych	

Przygotowanie przedstawień wykorzystujących lub prezentujących lokalne wydarzenia historyczne, tradycje, obrzędy	
Organizacja festiwalu produktów lokalnych – konkurs i rejestracja produktów lokalnych	
Opracowanie kalendarza imprez odbywających się na terenie LGD	
Warsztaty dotyczące popularyzacji ginących tradycyjnych zawodów	
Szkolenia z zakresu ekologii	

Wskaźniki produktu:

- do końca 2015r. zostanie odnowionych ok. 6 obiektów zabytkowych lub historycznych
- do końca 2015r. 3 centra wsi zostaną uporządkowane
- do końca 2015r. zostanie zorganizowanych ok. 20 imprez nawiązujących/przedstawiających tradycje i dziedzictwo obszaru LGD

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

Dokumentacja w siedzibie LGD, ankiety, informacje instytucji zarządzających zabytkami, dane gmin

Grupy beneficjentów:

- Jednostki samorządu terytorialnego,
- Instytucje kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,
- Kościół lub inny związek wyznaniowy,
- Organizacje pozarządowe mające statut organizacji pożytku publicznego,
- Osoby fizyczne,
- Organizacje pozarządowe,
- Osoby prawne,
- Jednostki organizacyjne związków wyznaniowych i kościołów,
- Mikroprzedsiębiorcy
- Osoby fizyczne objęte ubezpieczeniem społecznym rolników
- Instytucje publiczne zarządzające obszarami chronionymi

Przedsięwzięcie 6. Efektywne zarządzanie

Cele realizowane przez przedsięwzięcie:

Cel ogólny 2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz aktywizacja mieszkańców

Wskaźniki oddziaływania

- wzrost odsetka osób wśród mieszkańców LGD które uznają teren LGD za atrakcyjny do życia o 10% w stosunku do roku 2008
- wzrost wydatków gmin na kulturę i dziedzictwo kulturowe o 3 % w stosunku do roku 2008
- wzrost liczby mieszkańców uczestniczących w dobrowolnych organizacjach o 10 % w stosunku do roku 2008

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

GUS, wyniki ankietyzacji mieszkańców, informacje instytucji/organizacji zarządzających zabytkami, dane organizacji pozarządowych i dobrowolnych organizacji

Cel szczegółowy 2.3. Pobudzenie oddolnych inicjatyw i większa integracja mieszkańców

Wskaźniki rezultatu:

- liczba osób objętych działaniami edukacyjnymi i informacyjnymi min. 2000
- liczba zaktywizowanych/zintegrowanych osób min. 500

Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

Dokumentacja w siedzibie LGD, dane własne, ankiety

Uzasadnienie przedsięwzięcia

Efektywne wdrożenie założeń LSR wymaga pogłębiania wiedzy zarówno przez członków LGD i pracowników Biura, jak i członków Rady. Aby móc stwierdzić, czy założone cele są osiągnięte w satysfakcjonującym stopniu należy prowadzić na bieżąco badania i analizy umożliwiające dokonanie tego typu oceny.

Przedsięwzięcia LSR mają zintegrowany charakter, wymagający zaangażowania wielu sektorów. Z tego względu niezwykle ważnym zagadnieniem jest bieżące informowanie społeczeństwa o możliwościach uzyskania dofinansowania, pokazywania dobrych przykładów oraz informowania o wynikach wdrażania LSR. Udział mieszkańców w procesie zarządzania wdrażaniem LSR zapewni transparentność działania LGD, identyfikację mieszkańców ze zrealizowanymi operacjami, efektywną realizację założonych działań, a także przyczyni się do pozytywnego odbioru Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Preferowane rodzaje operacji

Nabywanie umiejętności i aktywizacja
Ilość projektów – 10
Opracowanie badań i analiz dotyczących obszaru objętego LSR
Przeprowadzenie akcji informacyjnych na temat obszaru objętego LSR, działalności LGD „Owocowy Szlak” oraz efektów i postępów wdrażania LSR
Szkolenia dla członków Rady, pracowników Biura, członków LGD
Szkolenia dla mieszkańców terenu LGD
Udział w imprezach promujących region i wpływających na integrację mieszkańców

Wskaźniki produktu:

- do końca 2015r. zorganizowanych zostanie ok. 3 szkoleń dla członków Rady, członków LGD, pracowników Biura
- do końca 2015r. zostanie zorganizowanych ok. 5 akcji informacyjnych
- do końca 2015r. zostanie wykonanych ok. 3 badań/analiz na temat obszaru objętego LSR

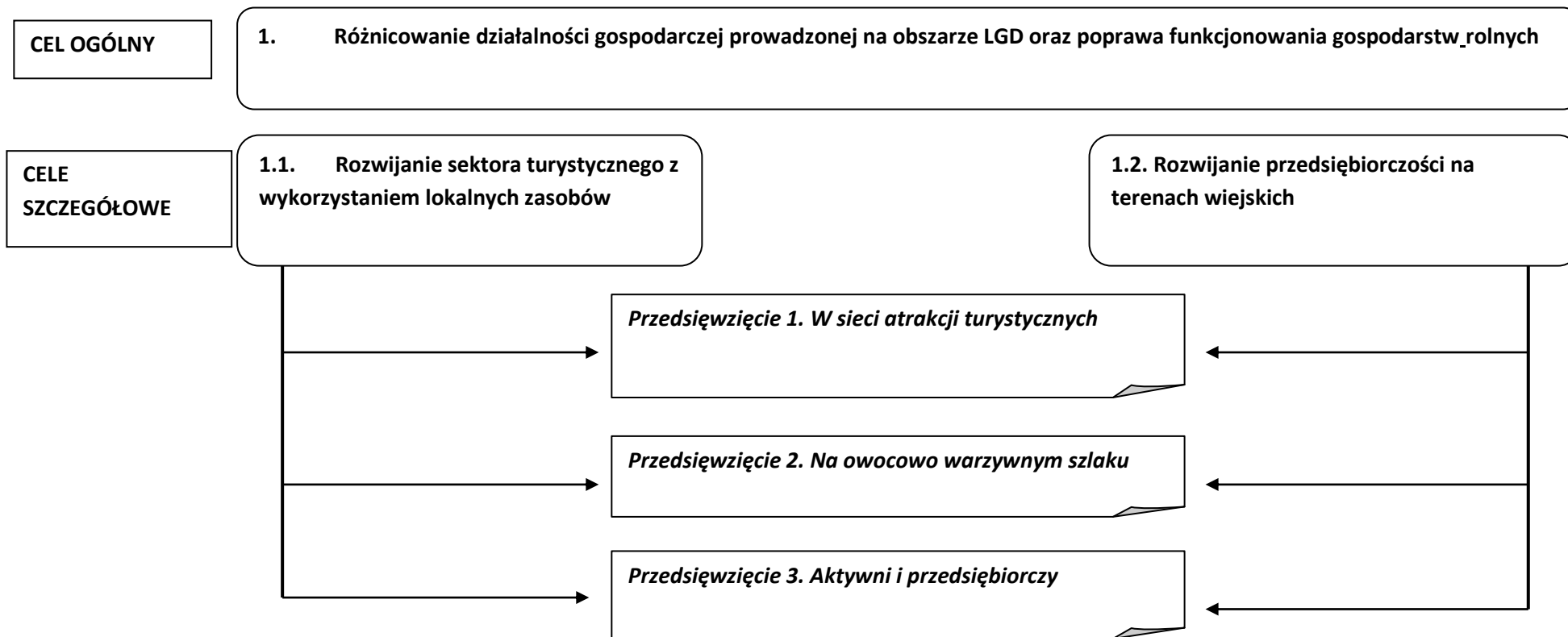
Źródła weryfikacji wartości wskaźników:

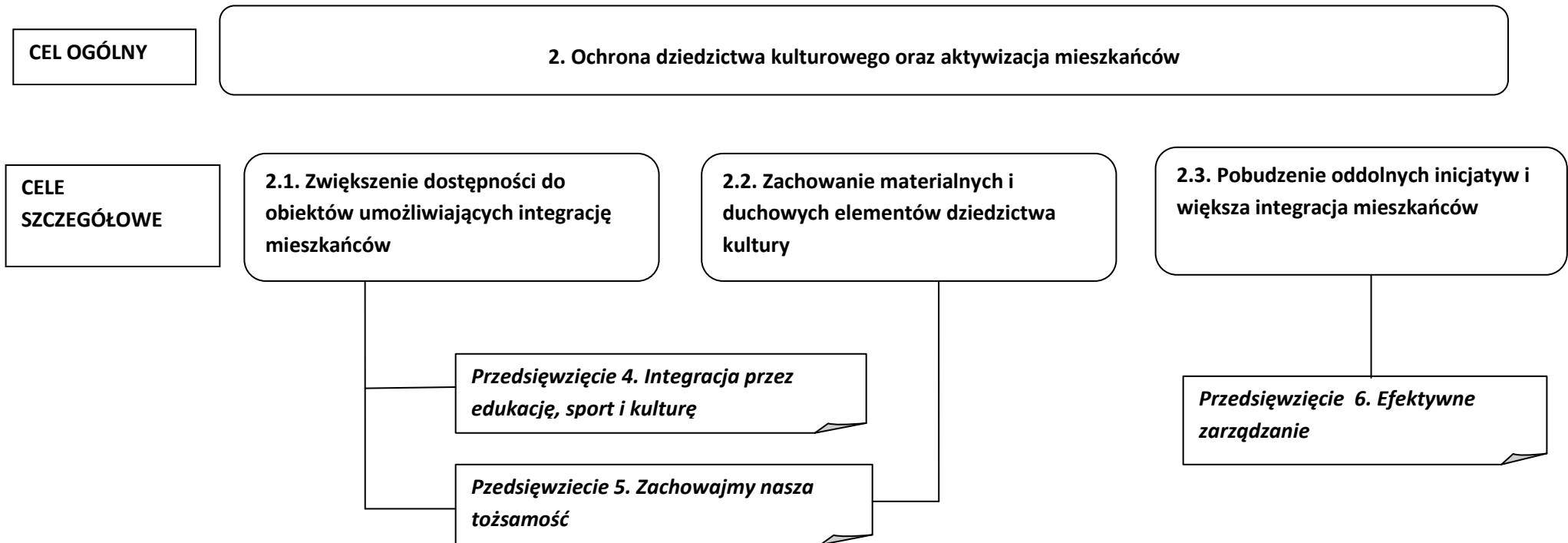
Dokumentacja w siedzibie LGD

Grupy beneficjentów:

- LGD “Owocowy Szlak”.

Rys. 5. Powiązania przedsięwzięć z celami szczegółowymi

V. Określenie misji LGD

Misja określa wartości, jakimi kierują się członkowie LGD Owocowy Szlak w codziennym funkcjonowaniu Stowarzyszenia oraz działaniach na rzecz rozwoju obszaru objętego Lokalną Strategią Działania.

Misją LGD Owocowy Szlak jest uruchomienie wspólnych i skoordynowanych działań podmiotów sektora publicznego, prywatnego i społecznego na rzecz rozwoju obszaru LGD z wykorzystaniem lokalnych tradycji gospodarczych w zakresie sadownictwa i przetwórstwa owocowo-warzywnego, z dbałością o dziedzictwo kulturowe oraz w poszanowaniu zasady zrównoważonego rozwoju.

Opierając się na tak określonych wartościach działania realizowane przez mieszkańców LGD Owocowy Szlak powinny doprowadzić w założonym horyzoncie czasowym do realizacji pożądanego stanu rozwoju obszaru. Wskazuje go **wizja** LGD Owocowy Szlak.

VI. Wykazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR

Cele LSR zostały ustalone w wyniku zestawienia potencjalnych przewag konkurencyjnych obszaru oraz barier, które uniemożliwiają lub ograniczają wykorzystanie tych potencjałów.

W gospodarce obszaru LGD dominuje rolnictwo, przy czym obszary wiejskie charakteryzuje brak zróżnicowania funkcji. Dla podniesienia jakości życia mieszkańców wachlarz oferowanych usług powinien być możliwie szeroki, dlatego pierwszy cel ogólny skierowany jest na **dywersyfikację gospodarki**. Oprócz bazy ekonomicznej niezwykle ważne dla rozwoju obszaru są zasoby ludzkie. Na ich jakość składa się wykształcenie, aktywność, chęć wspólnego działania i niesienia pomocy, kondycja fizyczna i postawy etyczne prezentowane przez mieszkańców. Odpowiednie „zagospodarowanie” bogatego dziedzictwa kulturowego obszaru LGD posłuży nie tylko rozwijaniu turystyki, ale też większej integracji społeczności lokalnej. Z tego względu jako drugi strategiczny obszar wsparcia wybrano **ochronę dziedzictwa kulturowego i aktywizację mieszkańców**

Obszar LGD jest miejscem predestynowanym do rozwoju turystyki. Sprzyjają temu warunki przyrodnicze, w szczególności wysoko oceniane walory krajobrazowe, malownicza rzeźba terenu, bogactwo przyrody potwierdzone ustanowieniem wielu obszarów chronionych. Dodatkowo atrakcyjność turystyczna tego obszaru jest podnoszona przez materialne i duchowe dziedzictwo kulturowe. Z tego względu pierwszym celem szczegółowym jest **Rozwijanie sektora turystycznego z wykorzystaniem lokalnych zasobów**. Przedsięwzięcia w ramach tego celu będą się skupiać głównie na kreowaniu i wykorzystywaniu już istniejących atrakcji turystycznych (ścieżki rowerowe, akweny wodne). Rozwój turystyki w dużej mierze bazuje na zabytkach, a przywiązanie do tradycji jest widoczne wśród mieszkańców LGD.

Cel **Zachowanie materialnych i duchowych elementów dziedzictwa kultury** łączy w sobie wykorzystanie elementów dziedzictwa kultury do celów turystycznych z aktywizacją i integracją mieszkańców poprzez kultywowanie tradycji. Warunkiem efektywnego wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych do rozwoju turystyki jest istnienie powiązań między sektorem publicznym, prywatnym i społecznym. Takie działania wymagają jednak budowania kapitału społecznego i integracji mieszkańców obszaru LGD.

Punktem wyjścia dla integracji ludzi jest stworzenie im przestrzeni, w której mogą się spotkać, wymienić poglądy, wspólnie wypracować pomysł na rozwiązanie problemu. Taka przestrzeń jest szczególnie ważna dla ludzi młodych. Jeśli nie znajdują w swoim otoczeniu „przyjaznego” środowiska do nauki, pracy i wypoczynku będą emigrować. Ten wyraźny trend należy zahamować. Służyć temu będą operacje realizowane w ramach celów **Zwiększenie dostępności do obiektów umożliwiających integrację mieszkańców** oraz **Pobudzenie oddolnych inicjatyw i większa integracja mieszkańców**.

VII. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR

Przedsięwzięcia w ramach LSR zostały zaplanowane tak, by przy ich realizacji **budować partnerstwo różnych sektorów**. Tylko takie podejście zapewni efekt synergiczny. Na ostateczny efekt w postaci rozwoju gospodarczego złożą się zarówno działania samorządów gminnych i jednostek publicznych (podstawowa infrastruktura w postaci dróg dojazdowych, szlaków rowerowych), organizacji pozarządowych (organizowanie różnych imprez, wydawnictwa promocyjne, imprezy integracyjne), przedsiębiorców (prowadzenie działalności handlowej, obsługi rolnictwa, usług w sektorze turystyki), rolników. Kluczowym dla rozwoju obszaru jest sektor przedsiębiorstw, zapewniający miejsca noclegowe, obsługę gastronomiczną oraz różnorakie usługi. Również działania z zakresu integracji społecznej nie mogą być w pełni realizowane jedynie przez jednostki publiczne. Bardzo ważną i coraz ważniejszą rolę w zachowaniu niematerialnych przejawów dziedzictwa kulturowego odgrywają organizacje pozarządowe i społeczności lokalne. Podstawę gospodarki tworzą gospodarstwa rolne i przedsiębiorstwa, są one jednak stosunkowo słabe. Stąd też w ramach LSR planowane jest wsparcie bezpośrednio, ale też pośrednio, angażujące firmy szkoleniowe, organizacje szkoleniowe i instytucje doradcze. Pozwoli to przyspieszyć i wzmocnić działania podejmowane przez sektor prywatny.

Dla zapewnienia zintegrowanego podejścia w ramach przedsięwzięć zaplanowano **zarówno operacje związane z infrastrukturą jak i dopełniające je operacje typu „miękkiego”** (szkolenia, warsztaty, działania promocyjne). Dodatkową wartość dodaną będą miały te operacje, które obejmą swoim oddziaływaniem cały obszar LGD lub jego znaczną część (np. utworzenie wspólnej strony internetowej dla gospodarstw agroturystycznych, mała infrastruktura turystyczna uzupełniana wzdłuż wybranego szlaku rowerowego).

Zintegrowane podejście wyraża się również w **zazębianiu się i przenikaniu celów i przedsięwzięć**. Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego będzie ułatwiała rozwijanie turystyki; działania z zakresu integracji i zwiększania aktywności mieszkańców powinny zapoczątkować wzrostem liczby mikroprzedsiębiorstw i podejmowanych oddolnie inicjatyw. **Zaproponowane przedsięwzięcia bazują**

na walorach obszaru LGD do rozwoju turystyki i sektora rolno-spożywczego, a także wykorzystują dziedzictwo historyczne i kulturowe.

VIII. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR

Innowacyjne podejście, ma za zadanie wypracowywanie przez lokalnych aktorów nowych sposobów rozwoju danego terenu i rozwiązywania istniejących problemów. Nie ma ono za zadanie promowania jedynie trafnych działań, ponieważ nawet jeśli podjęte środki nie przyniosą oczekiwanych skutków, dają wskazówki jak nie powinno się działać w przyszłości. Innowacje są opracowywane dla określonego obszaru, więc uwzględniają charakterystyczne dla danego terenu cechy. Realizacja zaplanowanych przedsięwzięć powinna zaowocować wprowadzeniem **nowych usług i produktów, wykorzystujących lokalne zasoby**. Należą do nich: wyrób pamiątek nawiązujących do specyfiki obszaru, możliwość uzyskania pełnej informacji na temat gospodarstw agroturystycznych, utworzenie stancji wodnej. Możliwość uzyskania dofinansowania powinna zachęcić organizacje społeczne do organizowania **nowych imprez, wydarzeń i akcji**. Realizacja zaplanowanych przedsięwzięć wpłynie na zacieśnienie współpracy pomiędzy różnymi instytucjami z obszaru LGD, wytworzą się nowe formy współpracy i wymiany informacji. Rozwiązania dotyczące usieciowienia gospodarstw agroturystycznych, konkursów dla młodzieży na spisywanie lokalnych legend i podań, organizacji imprez zachowujących tradycje będą mogły być **wykorzystane w przez społeczności spoza LGD „Owocowy Szlak”** przy realizacji podobnych przedsięwzięć. Ważne jest by opisane w Strategii przedsięwzięcia pozwoliły wszystkim aktorom zaangażowanym w jej wdrażanie na podejmowanie działań nowatorskich, pozwalających na budowanie nowoczesnej wsi z uwzględnieniem jej kulturowego dziedzictwa.

IX. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD, procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 21 ustawy, kryteriów, na podstawie których jest oceniana zgodność operacji z LSR, oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów

Za ocenę i wybór operacji do dofinansowania odpowiedzialna jest **Rada**, działająca w oparciu o Statut LGD oraz Regulamin działania Rady LGD. Wykonując swoje funkcje Rada korzysta z pomocy osób zatrudnionych w Biurze.

Tryb i proces wyboru operacji

Do wyboru wniosków stosuje się tryb konkursu zamkniętego.

Proces wyboru operacji przewiduje następujące etapy:

- ogłoszenie konkursu,
- nabór wniosków,
- ocena wniosków,
- podjęcie decyzji o wyborze operacji do dofinansowania,
- ogłoszenie wyników konkursu,
- przesłanie informacji o wybranych wnioskach do Samorządu Województwa.

Tab. 6. Schemat procedury konkursowej

Działanie	Podmiot	Zarząd LGD/ Biuro	Rada	Samorząd Województwa
Ogłoszenie konkursu				
Nabór wniosków				
Ocena wniosków				
Podjęcie decyzji o wyborze operacji do dofinansowania				
Powiadomienie wnioskodawców o wstępnych wynikach konkursu				
Rozpatrzenie odwołań				
Przekazanie informacji o wybranych do dofinansowania operacjach Samorządowi Województwa Lubelskiego i podanie protokołu/protokołów posiedzenia Rady do wiadomości publicznej				

Ogłoszenie konkursu

Na wniosek Zarządu LGD konkurs ogłasza Samorząd Województwa. Ogłoszenie o konkursie zamieszcza się na stronie internetowej Samorządu Województwa, stronie internetowej LGD oraz na tablicach ogłoszeń w siedzibach urzędów, stronach internetowych urzędów gmin będących członkami LGD oraz w prasie lokalnej. Ogłoszenie w prasie oraz na stronach internetowych gmin będących partnerami LGD zawiera:

- nazwę instytucji ogłaszającej konkurs (LGD)
- rodzaje przedsięwzięć i operacji podlegających dofinansowaniu,
- rodzaje podmiotów, które mogą się ubiegać o dofinansowanie,
- kwotę środków EFRROW przeznaczonych na dofinansowanie projektów,
- poziom dofinansowania projektów,
- informacje o wymaganym terminie, miejscu i sposobie złożenia wniosku (adres Biura LGD),
- wskazanie adresu strony internetowej na której ogłoszono konkurs

- informacje o minimalnych wymaganiach, których spełnienie jest niezbędne do wyboru projektu przez LGD

Ogłoszenie na stronie internetowej LGD zawiera dodatkowo:

- maksymalną kwotę dofinansowania projektu (o ile taka została określona),
- kryteria wyboru projektów,
- termin rozstrzygnięcia konkursu,
- wzór wniosku o dofinansowanie projektu (wraz z instrukcją wypełniania)
- termin, miejsce i sposób składania wniosków o dofinansowanie,
- wzór umowy o dofinansowanie projektu,
- maksymalną i minimalną wartość projektów (o ile taka została określona),
- wykaz niezbędnych załączników do wniosku (wraz z instrukcją wypełniania),
- sposób dokonywania oceny wniosku.

Ustalone zasady konkursu nie powinny być zmieniane w trakcie jego trwania.

Konkurs przeprowadzany jest jawnie z zapewnieniem publicznego dostępu do informacji o zasadach jego przeprowadzania oraz do listy projektów wyłonionych do dofinansowania.

Nabór wniosków

Operacje muszą zostać przygotowane w formie wniosku o dofinansowanie operacji na odpowiednim formularzu wniosku zamieszczonym na stronie internetowej LGD.

Wnioski należy składać w siedzibie Biura LGD w godzinach pracy Biura: osobiście lub przez posłańca (decyduje data stempla wpływu Biura). Wnioski złożone po terminie nie podlegają ocenie.

Wniosek o dofinansowanie operacji (formularz wniosku oraz załączniki) należy składać w formie papierowej w dwóch egzemplarzach oraz w formie elektronicznej (na płycie CD formularz wniosku oraz arkusze kalkulacyjne w postaci MS Excel).

Wnioski są rejestrowane w rejestrze wniosków¹³ i są im nadawane numery ewidencyjne z oznaczeniem:

- lokalnej grupy działania
- rodzaju konkursu
- numer wniosku
- roku, w którym został ogłoszony konkurs

LGD-OS/R,MP,TRM,OW/1/2010

Pracownik Biura sporządza zestawienie wniosków, które napłynęły w odpowiedzi na konkurs uwzględniając:

- numer operacji
- tytuł operacji
- wnioskodawcę
- numer identyfikacyjny wnioskodawcy
- nip wnioskodawcy
- wartość całkowitą operacji
- wnioskowaną wartość dofinansowania

Zestawienie jest przekazywane Zarządowi LGD.

Zarząd LGD informuje niezwłocznie Przewodniczącego Rady o zakończeniu naboru wniosków oraz konieczności zwołania posiedzenia Rady. Załącznikiem do pisma jest zestawienie wniosków, które napłynęły w odpowiedzi na konkurs, ze wskazaniem wniosków, które wpłynęły po terminie

¹³ Wzór rejestru stanowi załącznik nr 3 LSR

Zwołanie posiedzenia Rady

W ciągu 3 dni od otrzymania od zarządu LGD informacji o zakończeniu konkursu Przewodniczący Rady podejmuje działania w celu zwołania posiedzenia Rady. W tym celu, w porozumieniu z pracownikiem Biura wyznaczonym do pełnienia funkcji Sekretarza posiedzenia oraz Zarządem ustala miejsce i termin posiedzenia, przy czym termin nie powinien być późniejszy niż miesiąc od daty otrzymania informacji o zakończeniu konkursu. Zwołując posiedzenie Rady stosowane są terminy określone w Regulaminie działania Rady.

Zawiadomienia z podaniem terminu, miejsca i proponowanego porządku obrad są przesyłane każdemu członkowi Rady. W przypadku zaproszenia przez Przewodniczącego osób spoza Rady do osób tych przesyłane jest zaproszenie z podaniem terminu, miejsca i proponowanego porządku obrad.

W przypadku, gdy liczba złożonych wniosków jest duża Przewodniczący może wyznaczyć posiedzenie trwające dwa lub więcej dni.

Przygotowanie posiedzenia

Za przygotowanie posiedzenia od strony technicznej odpowiedzialny jest Sekretarz posiedzenia. Sekretarz przygotowuje:

- listę obecności członków Rady
- karty oceny, będące jednocześnie kartami do głosowania, w liczbie odpowiedniej do ilości złożonych wniosków i osób oceniających
- dokumenty, w szczególności wnioski, będące przedmiotem obrad podczas posiedzenia
- projekt uchwały o wyborze operacji do dofinansowania
- inne dokumenty przydatne podczas posiedzenia.

Ocena wniosków

Przed przystąpieniem do oceny wniosków Sekretarz posiedzenia na prośbę Przewodniczącego sporządza listę osób-członków Rady, które stwierdziły możliwość złamania zasady bezstronności wraz z odnotowaniem, którego wniosku dotyczy ten fakt.

Każdy wniosek jest oceniany przez wszystkich członków Rady uprawnionych do głosowania (a więc z zastrzeżeniem sytuacji złamania zasady bezstronności).

Ocenie zgodności z LSR poddawane są wszystkie wnioski, natomiast ocenie zgodności z kryteriami lokalnymi tylko te, które pomyślnie przeszły ocenę zgodności z LSR.

I. Ocena zgodności operacji z LSR

Przy ocenie zgodności operacji z LSR nie przyznaje się punktów, lecz stwierdza zgodność operacji z celami ogólnymi, szczegółowymi i przewidywanymi przedsięwzięciami. W tym celu Członkowie Rady wypełniają *Kartę oceny zgodności z LSR*, stanowiącą załącznik do Regulaminu działania Rady. Nie przewiduje się zmiany kryteriów oceny zgodności operacji z LSR.

Ocena zgodności operacji z LSR odbywa się w dwóch etapach.

1. Ocena indywidualna członka Rady

Operację uznaje się za zgodną z LSR (ocena pozytywna) jeśli jednocześnie spełnia trzy warunki (kryteria):

- jest zgodna z minimum jednym celem ogólnym LSR
 - jest zgodna z minimum jednym celem szczegółowym LSR
 - jest zgodna z minimum jednym przedsięwzięciem planowanym w ramach LSR.
- Wypełnione karty oceny przekazywane są Sekretarzowi posiedzenia.

2. Ocena zbiorcza

Sekretarz oblicza liczbę kart z oceną pozytywną oraz negatywną.

Jeśli większość członków Rady uprawnionych do głosowania wydała ocenę negatywną operację uznaje się za niezgodną z LSR i wniosek zostaje odrzucony.

Jeśli większość członków Rady (minimum 50%+1) uprawnionych do głosowania wydała ocenę pozytywną operację uznaje się za zgodną z LSR i przechodzi ona do następnego etapu oceny.

Do następnego etapu oceny przechodzą tylko wnioski (operacje) uznane za zgodne z LSR.

II. Ocena operacji zgodnie z kryteriami lokalnymi

Przy ocenie zgodnie z lokalnymi kryteriami za każde spełnione kryterium przyznawane są punkty w przedziale od 0 do maksymalnej liczby punktów przewidzianych dla danego kryterium. Członkowie Rady uprawnieni do głosowania (nie wyłączeni z głosowania w związku ze złamaniem zasady bezstronności) wypełniają *Kartę oceny zgodności operacji z kryteriami lokalnymi*, odpowiednią dla danej operacji, stanowiącą załącznik do Regulaminu działania Rady i sumują przyznane za poszczególne kryteria punkty. Wypełnione karty są przekazywane Sekretarzowi posiedzenia.

Sekretarz sumuje liczbę punktów przyznanych danej operacji przez wszystkich oceniających i dzieli tak otrzymaną sumę przez liczbę oceniających. Tak wyliczona suma stanowi ostateczną ocenę operacji. Do dofinansowania kwalifikują się wnioski, które otrzymały więcej niż 60% punktów.

W terminie do 21 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków tworzona jest lista ocenionych operacji. Operacje uszeregowane są wg. liczby uzyskanych punktów w kolejności od najwyższej do najniższej liczby punktów.

Lista ocenionych operacji zawiera:

- numer wniosku
- beneficjenta
- tytuł operacji
- numer identyfikacyjny wnioskodawcy
- nip wnioskodawcy
- wartość operacji
- wartość wnioskowanego dofinansowania
- informację na temat zgodności z LSR
- liczbę uzyskanych punktów przy czym operacje, które kwalifikują się do dofinansowania muszą mieć więcej niż 60% otrzymanych punktów
- wskazanie, które operacje mieszczą się w limicie na dany nabór-

Jednocześnie do wnioskodawców wysyłane są pisma informujące o:

- 1) zgodności operacji z LSR lub niezgodności – wskazując przyczyny niezgodności
- 2) liczbie uzyskanych punktów w ramach oceny lub miejscu na liście ocenionych operacji
- 3) możliwości złożenia odwołania od wyników oceny zgodnie z procedurą określoną w LSR

Sekretarz posiedzenia w ciągu 2 dni roboczych od daty posiedzenia sporządza protokół postępując się wzorem stanowiącym załącznik do Regulaminu działania Rady.

Procedura odwoławcza

W przypadku, gdy wnioskodawca nie zgadza się z wynikiem oceny może w ciągu ustalonego w piśmie terminu, nie dłuższego jednak niż 4 dni kalendarzowych od daty otrzymania pisma informującego o wynikach oceny, złożyć odwołanie. Odwołanie kierowane jest do Rady i powinno zawierać:

- numer wniosku
- tytuł operacji
- beneficjenta
- uzasadnienie odwołania się od decyzji Rady.

Odwołanie składane jest osobiście w Biurze LGD. Kierownik Biura informuje Przewodniczącego Rady o wpłynięciu pierwszego odwołania, natomiast przekazuje je Radzie następnego dnia po upływie terminu wyznaczonego w piśmie powiadamiającym.

Po uzyskaniu informacji o wpłynięciu pierwszego odwołania Przewodniczący zwołuje niezwłocznie posiedzenie Rady, na którym dokonywana jest ocena zasadności złożonego odwołania. W przypadku uznania odwołania za bezzasadne wniosek nie podlega powtórnej ocenie co jest równoznaczne z podtrzymaniem decyzji. W przypadku uznania odwołania za zasadne odbywa się powtórna ocena wniosku, przy czym oceniane są tylko te elementy, od których odwołuje się wnioskodawca. Pozostałe elementy pozostają bez zmian. W posiedzeniu mają obowiązek uczestniczyć wszyscy członkowie Rady, którzy byli obecni przy pierwszej ocenie wniosku. Również w przypadku procedury odwoławczej obowiązuje procedura wyłączenia Członka Rady, w stosunku do którego istnieje uzasadnione domniemanie złamania zasady bezstronności.

Decyzja Rady może ulec zmianie (co jest równoznaczne z przyznaniem operacji nowej liczby punktów) lub zostać podtrzymana (brak zmiany liczby punktów).

W przypadku uznania odwołania wniosek jest dopisywany do listy rankingowej w miejscu odpowiednim do przyznanej liczby punktów.

W terminie do 45 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy, sporządzane są listy:

- 1) operacji, które zostały wybrane do dofinansowania
- 2) operacji, które nie zostały wybrane do dofinansowania

Jednocześnie wnioskodawcy są informowani na piśmie o:

- 1) wybraniu operacji lub jej nie wybraniu – wskazując przyczyny niewybrania
- 2) liczbie uzyskanych punktów w ramach oceny lub miejscu na liście wybranych operacji
- 3) zamieszczeniu się wniosku w limicie przeznaczonym na dany nabór

W wyniku przeprowadzonej procedury Zarząd LGD/Biuro w terminie do 45 dni od dnia, w którym upłynął termin na składanie wniosków o przyznanie pomocy przekazuje samorządowi województwa następujące dokumenty:

- 1) Wnioski o przyznanie pomocy, które nie wpłynęły w terminie wraz z ich wykazem
- 2) Wnioski o przyznanie pomocy, w których nie wskazano adresu wnioskodawcy i nie ma możliwości ustalenia tego adresu wraz z ich wykazem
- 3) Wnioski o przyznanie pomocy, które zostały wybrane wraz z uchwałami w sprawie wyboru
- 4) Lista wniosków o przyznanie pomocy wybranych do finansowania w ramach LSR wraz z uchwałą
- 5) Wnioski o przyznanie pomocy, które nie zostały wybrane do finansowania w ramach LSR wraz z uchwałami w sprawie wyboru
- 6) Lista wniosków o przyznanie pomocy niewybranych do finansowania w ramach LSR wraz z uchwałą

Pracownik Biura umieszcza protokoły z posiedzeń Rady oraz ostateczną listę rankingową na stronie internetowej LGD.

Ogłoszenie wyników konkursu

W przypadku braku odwołań protokół z posiedzenia Rady jest zamieszczany na stronie internetowej LGD w ciągu 2 dni od wyznaczonego terminu składania odwołań.

W przypadku przeprowadzenia procedury odwoławczej protokoły z posiedzeń Rady są zamieszczane na stronie internetowej LGD w dniu przesłania informacji o wyborze wniosków do dofinansowania do samorządu województwa.

Prezentacja graficzna i tabelaryczna procesu oceny oraz procedury odwoławczej stanowi załącznik do wniosku o wybór lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju.

Zmiana lokalnych kryteriów wyboru operacji

Ze względu na specyfikę poszczególnych działań lokalne kryteria wyboru zostały opracowane dla każdego z nich. Kryteria wyboru są umieszczone w kartach oceny operacji, stanowiących załączniki do Regulaminu działania Rady.

Wdrażanie LSR jest procesem dynamicznym, w efekcie którego może okazać się, że przyjęte na wstępie kryteria nie sprzyjają wyborowi operacji najlepiej realizujących cele LSR. Dlatego po sporządzeniu ewaluacji własnej lub na podstawie obserwacji własnych władz LGD może zaistnieć konieczność zmiany kryteriów wyboru operacji.

Z wnioskiem o zmianę kryteriów może wystąpić:

- Przewodniczący Rady po podjęciu przez Radę stosownej uchwały;
- Członek LGD.

Wniosek o zmianę kryterium lub kryteriów wraz z uzasadnieniem kierowany jest do Walnego Zebrania Członków, które podejmuje ostateczną decyzję w drodze głosowania (zgodnie z zapisami Statutu).

X. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji

rok	rodzaj kosztu	DZIAŁANIA OSI 4										
		Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					Projekty współpracy	Funkcjonowanie lokalnej grupy działania			razem (9+10+11)	RAZEM DZIAŁANIA (7+8+12)
		Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Odnowa i rozwój wsi	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Małe projekty	razem (3+4+5+6)		Koszty bieżące LGD	Nabywanie umiejętności	Aktywizacja		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2009	całkowite	271843,29	906144,31	271843,29	582521,34	2032352,24	38347,80	202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	2335482,47
	kwalifikowalne	247130,27	823767,56	247130,27	529564,86	1847592,95	38347,80	202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	2150723,17
	do refundacji	123565,13	617825,67	123565,13	370695,40	1235651,33	38347,80	202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	1538781,56
2010	całkowite	271843,29	906144,31	271843,29	582521,34	2032352,24	38347,80	202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	2335482,47
	kwalifikowalne	247130,27	823767,56	247130,27	529564,86	1847592,95	38347,80	202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	2150723,17
	do refundacji	123565,13	617825,67	123565,13	370695,40	1235651,33	38347,80	202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	1538781,56
2011	całkowite	271843,29	906144,31	271843,29	582521,34	2032352,24	38347,80	202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	2335482,47
	kwalifikowalne	247130,27	823767,56	247130,27	529564,86	1847592,95	38347,80	202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	2150723,17
	do refundacji	123565,13	617825,67	123565,13	370695,40	1235651,33	38347,80	202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	1538781,56
2012	całkowite	271843,29	906144,31	271843,29	582521,34	2032352,24	38347,80	202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	2335482,47
	kwalifikowalne	247130,27	823767,56	247130,27	529564,86	1847592,95	38347,80	202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	2150723,17
	do refundacji	123565,13	617825,67	123565,13	370695,40	1235651,33	38347,80	202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	1538781,56
2013	całkowite	271843,29	906144,31	271843,29	582521,34	2032352,24	38347,80	202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	2335482,47
	kwalifikowalne	247130,27	823767,56	247130,27	529564,86	1847592,95	38347,80	202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	2150723,17
	do refundacji	123565,13	617825,67	123565,13	370695,40	1235651,33	38347,80	202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	1538781,56
2014	całkowite	271843,29	1359216,47	271843,29	582521,34	2485424,40		202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	2750206,82

	kwalikowalne	247130,27	1235651,33	247130,27	529564,86	2259476,72		202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	2524259,15
	do refundacji	123565,13	617825,67	123565,13	370695,40	1235651,33		202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	1500433,76
2015	całkowite							202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	264782,43
	kwalikowalne							202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	264782,43
	do refundacji							202571,42	31105,50	31105,50	264782,43	264782,43
razem całkowite		1631059,76	5889938,02	1631059,76	3495128,06	12647185,60	191739,00	1418000,00	217728,50	217728,50	1853477,00	14692401,60
razem kwalifikowalne		1482781,60	5354489,11	1482781,60	3177389,14	11497441,45	191739,00	1418000,00	217728,50	217728,50	1853477,00	13542657,45
razem do refundacji		741390,78	3706954,02	741390,78	2224172,40	7413908,00	191739,00	1417999,94	217738,50	217738,50	1853477,00	9459124,00

XI. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR

Po podpisaniu w dniu 4 stycznia 2008r. deklaracji rozszerzenia LGD opracowano harmonogram przygotowania Lokalnej Strategii Rozwoju zgodnej z wymogami Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz odpowiednimi rozporządzeniami Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Wybrano ekspercko-partnerski model opracowania LSR, w którym największa rola została przypisana czynnemu udziałowi społeczności lokalnej. O pomoc w tworzeniu dokumentu został poproszony ekspert zewnętrzny, którego zadaniem było dopilnowanie, aby zarówno proces opracowania LSR jak i sam dokument były zgodne z wymogami formalnymi.

W okresie styczeń-luty skupiono się głównie na zebraniu podstawowego materiału diagnostycznego (dane GUS, dane pochodzące z poszczególnych gmin, opracowania dotyczące obszaru LGD, dokumenty strategiczne i programowe gmin). Na ich podstawie opracowano wstępną wersję diagnozy sytuacji, która stała się podstawą organizowanych w każdej gminie spotkań konsultacyjnych.

Zostały na nie zaproszone osoby aktywnie działające na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Oprócz przedstawicieli administracji samorządowej w spotkaniach wzięli udział radni, sołtysi, dyrektorzy szkół, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorcy, rolnicy, przedstawiciele organizacji nieformalnych, osoby fizyczne.

Spotkania odbyły się:

- 14 marca 2008 Poniatowa,
- 18 marca Opole Lubelskie,
- 26 marca Łaziska,
- 4 kwietnia Chodel,
- 7 kwietnia Opole Lubelskie,
- 8 kwietnia Karczmiska,
- 11 kwietnia Józefów,
- 17 kwietnia Wilków,
- 30 kwietnia Opole Lubelskie.

Podczas każdego ze spotkań omówiono zasady podejścia LEADER, korzyści wynikające z przystąpienia do LGD, potencjały i problemy rozwojowe obszaru, oraz zebrano pierwsze propozycje przedsięwzięć. W spotkaniach uczestniczył ekspert, który moderował dyskusję. Wynikiem spotkań było opracowanie propozycji analizy SWOT. Na podstawie sondaży przeprowadzonych podczas spotkań ustalono, które z rodzajów operacji mieszkańcy uznają za najbardziej potrzebne do realizacji na obszarze LGD, w największym stopniu wykorzystujące walory obszaru oraz zapobiegające pogłębianiu się słabych stron obszaru. Zostały one ujęte w zaproponowanych przedsięwzięciach.

W każdym urzędzie gminy wyznaczona została osoba do kontaktów. Jej zadaniem było przeprowadzanie rozmów z mieszkańcami, zbieranie propozycji i uwag, stały kontakt z ekspertem i przesyłanie informacji uzupełniających.

Zadania głównego punktu informacyjnego pełniła wyznaczona osoba. W grudniu 2008r. punktu informacyjnego przejęło Biuro, obsługujące LGD „Owocowy Szlak”. Biuro prowadziło „bank pomysłów”, a także udzielało informacji zainteresowanym mieszkańcom o postępach w pracach nad Lokalną Strategią Rozwoju.

Na podstawie informacji oraz cząstkowych opisów przesłanych przez poszczególne gminy ekspert zewnętrzny redagował poszczególne części Strategii (opis LGD, diagnoza sytuacji, analiza SWOT, cele i przedsięwzięcia, rozwiązania wdrożeniowe) które na bieżąco podlegały konsultacjom z członkami LGD i przedstawicielami samorządów.

XII. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

Wdrażanie LSR

Ze względu na zintegrowane podejście LSR jej wdrażanie będzie wymagało dużej aktywności władz LGD.

Beneficjentami części planowanych operacji będą podmioty-członkowie LGD, jednak znaczna część operacji powinna być realizowana przez podmioty nie będące członkami LGD. Aby zaangażować te podmioty LGD będzie popularyzowała LSR oraz swoją działalność. Najbardziej przemawiającą formą jest pokazywanie dobrych praktyk, czyli przykładów operacji zrealizowanych przez mieszkańców z terenu LGD i wskazanie ich efektów zarówno dla realizującego daną operację, jak i dla społeczności lokalnej.

Do zachęcania do włączenia się do współpracy będą wykorzystywane różne kanały informacji:

- na **stronie internetowej LGD** na bieżąco będą się ukazywały uchwały w sprawie wyboru operacji do dofinansowania. Stworzona zostanie zakładka, do której na bieżąco będą wprowadzane dane dotyczące realizowanych operacji, a raz w roku będzie opracowany i udostępniony na stronie WWW raport z wdrażania LSR.
- **w prasie lokalnej oraz czasopismach wydawanych przez poszczególne samorządy** ukazywać się będą informacje o funkcjonowaniu LGD, opisy wybranych operacji oraz wywiady z beneficjentami.
- władze LGD będą prowadziły **rozmowy indywidualne** z osobami, których działalność byłaby pożądana dla zrealizowania założeń danego przedsięwzięcia (np. zachęcanie osób fizycznych, mieszkających nad zalewem do prowadzenia usług wypożyczania sprzętu wodnego).
- wydawane i rozdawane będą **foldery i ulotki** informujące o podejmowanych ostatnio i planowanych w najbliższym czasie działaniach LGD.

- członkowie LGD będą brać udział w **spotkaniach z mieszkańcami**. Spotkania mogą być organizowane przez LGD, albo przez władze gmin czy organizacji pozarządowych, gdzie informacje nt. wdrażania LSR będą dodatkowym punktem agendy.
- Biuro LGD będzie prowadziło „**bank pomysłów**”. Będą to zarówno pomysły osób które chcą skorzystać z dofinansowania w ramach podejścia LEADER (będą to dane poufne, wykorzystywane do ewentualnych zmian zapisów LSR lub „powiązania” pomysłu z innym, komplementarnym) oraz osób, które dostrzegają potrzebę lub sposób rozwiązania danego problemu, ale same nie mogą się zaangażować w realizację operacji (będą to informacje podawane do opinii publicznej, do realizacji przez chętne instytucje i osoby).
- Spotkaniach sołtysów, za pośrednictwem ODR, na tablicach ogłoszeń , na stronach internetowych gmin

W procesie wdrażania LSR bardzo ważna będzie opinia mieszkańców LGD na temat realizowanych działań. Swoje uwagi mieszkańcy będą mogli kierować na adres Biura LGD oraz specjalny adres e-mail. Łącznikami pomiędzy mieszkańcami a LGD będą również członkowie LGD, którzy będą zbierać i przekazywać do Biura LGD opinie mieszkańców.

Aktualizacja LSR

Należy pamiętać, że dokument LSR może ewoluować w zależności od zmieniających się uwarunkowań.

Konieczność zmian dokumentu może pojawić się na wskutek:

- zmian prawa uniemożliwiających realizację operacji bądź otwierających nowe możliwości ich realizacji;
- większego niż deklarowane na wstępie zainteresowania którymś z działań, co może mieć wpływ na zmianę tabeli finansowej;
- konieczności wprowadzenia nowych przedsięwzięć czy operacji, wywołanych zmieniającymi się preferencjami turystów (np. moda na jazdę konną);
- realizacji projektów z innych instrumentów (RPO WL, programy sektorowe w tym PROW poza osią 4) i związanych z tym przesunięć w harmonogramie realizacji operacji w celu zapewnienia większej komplementarności;
- wniosków wynikających z przeprowadzonej ewaluacji własnej
- uwag i opinii zgłaszanych przez mieszkańców LGD.

Na podstawie uwag i opinii mieszkańców oraz własnych obserwacji Zarząd LGD formułuje wniosek o przystąpieniu do aktualizacji LSR. Wniosek jest przegłosowywany przez Walne Zebranie Członków. W przypadku decyzji pozytywnej Zarząd LGD zamieszcza na stronie internetowej Biura oraz w prasie lokalnej stosowną informację. Podaje się w niej zakres zmian (których części LSR będą one dotyczyć) oraz kalendarz spotkań, na których omawiane będą propozycje zmian. O spotkaniach mieszkańcy są również informowani poprzez ogłoszenia rozwieszane w każdej miejscowości. Po zebraniu propozycji zgłoszonych przez mieszkańców Zarząd formułuje projekt zaktualizowanej LSR, który jest poddawany konsultacjom społecznym. Konsultacje trwają nie krócej niż 21 dni. W tym czasie mieszkańcy mogą zgłaszać swoje uwagi pisemnie pocztą tradycyjną oraz e-mailem (na adres Biura LGD), oraz ustnie podczas organizowanych spotkań. Po zakończeniu konsultacji Zarząd sporządza zestawienie zgłoszonych uwag ze wskazaniem sposobu ich uwzględnienia w projekcie zaktualizowanej LSR.

Ostateczny, ujednoczony tekst LSR, po rozpatrzeniu i uwzględnieniu uwag z konsultacji społecznych, zatwierdzany jest przez Zarząd LGD, następnie uchwalany przez Walne Zebranie Członków i podawany do publicznej wiadomości ze wskazaniem daty, od której obowiązują zmiany.

Tabela nr 7. Zestawienie uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji i sposób ich uwzględnienia

LP.	Podmiot/osoba zgłaszający/a uwagę	Treść uwagi	Uwaga uwzględniona/nie uwzględniona (uzasadnienie)	Sposób uwzględnienia /zapisania w tekście LSR

XIII. Zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji) własnej

Podstawowym zadaniem ewaluacji jest przedstawienie wniosków i rekomendacji, które pozwolą poprawić wdrażanie LSR.

Przeprowadzona ewaluacja ma służyć przede wszystkim władzom LGD w podejmowaniu decyzji dotyczących zmian LSR, ale również wszystkim członkom w poprawie jakości współpracy.

Ewaluacja będzie przeprowadzona w celu:

- oceny, czy założone cele są realizowane (czy następuje zmiana ogólnej sytuacji na obszarze LGD w zakresie dywersyfikacji gospodarki, poprawy kondycji gospodarstw rolnych, aktywizacji ludności, rozwoju turystyki oraz sektora rolno-przetwórczego, zachowania dziedzictwa kulturowego)
- oceny postępu w realizacji oraz efektów wdrażanych przedsięwzięć (na podstawie danych z monitoringu)
- zidentyfikowania ewentualnych problemów we wdrażaniu LSR i zaproponowania środków usprawniających ten proces
- ocenienia sprawności działania LGD jako jednostki odpowiedzialnej za wdrażanie LSR i budowanie partnerstwa (postęp w procesie rozszerzania LGD, zachęcania nowych podmiotów do włączenia się w realizację przedsięwzięć)
- oceny klimatu współpracy pomiędzy partnerami.

Analizie zostaną poddane:

- dokument LSR (wskazane w niej cele i przedsięwzięcia)
- baza danych operacji i beneficjentów końcowych
- dokumentacja projektowa (wnioski o dofinansowanie, sprawozdania końcowe z realizacji operacji)
- dane statystyczne odnoszące się do sytuacji ogólnej.

Informacje na temat postępu rzeczowo-finansowego poszczególnych operacji (w szczególności wskaźniki produktu i rezultatu) będą systematycznie gromadzone i agregowane. Posłużą one do dokonywania porównań osiągniętych (zrealizowanych) rezultatów z wartościami zakładanymi. Na tej podstawie zostanie dokonana ocena stopnia osiągania celów, do których przypisane zostały poszczególne przedsięwzięcia.

Oprócz analizy danych ilościowych zostaną przeprowadzone badania jakościowe (np. wywiady badające odczucia mieszkańców, zauważalność zmian). W tym celu opracowana zostanie ankieta, która zostanie udostępniona na stronie internetowej LGD; raz na pół roku pracownicy Biura lub zatrudnione do tego osoby będą przeprowadzały ankietyzację wśród społeczności lokalnej (na podstawie dobranej próby).

Z przeprowadzonych analiz zostanie sporządzony raport, zawierający opis problemów, zjawisk oraz wnioski i rekomendacje. Raport zostanie przedstawiony Zarządowi LGD i podany na stronie internetowej Biura. Skróć raportu zawierający rekomendacje i wnioski zostanie przedstawiony członkom LGD oraz społeczności lokalnej.

Wyniki ewaluacji będą służyć jako:

- podstawa lub jedna z przesłanek do podjęcia przez władze LGD decyzji o aktualizacji LSR
- wskazówki do poprawy funkcjonowania Biura LGD (zmiana regulaminu organizacyjnego, nowe funkcje i zadania, zmiany w sposobie przekazywania informacji, itp.)
- podejmowania działań w celu podniesienia sprawności działania beneficjentów-realizatorów operacji (zwiększenie wysiłków na rzecz zaangażowania partnerów do realizacji operacji, w sytuacji gdy przedsięwzięcia nie są realizowane kompleksowo, wspieranie doradcze beneficjentów realizujących operacje)
- podejmowania działań zacieśniających współpracę pomiędzy partnerami.

XIV. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR

Dokumenty strategiczne na poziomie krajowym

Cele Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Owocowy Szlak” wpisują się w realizację celów głównego dokumentu strategicznego Polski, jakim jest **Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015**. Realizacja zaplanowanych w LSR przedsięwzięć będzie elementem przyczyniającym się do osiągnięcia nakreślonej w SRK wizji kraju, stwierdzającej, że „Polska w roku 2015 będzie krajem o wysokim poziomie i jakości życia mieszkańców oraz silnej i konkurencyjnej gospodarce, zdolnej do tworzenia nowych miejsc pracy”. Spośród 6 priorytetów Strategii Rozwoju Kraju szczególnie Priorytet 5. Rozwój obszarów wiejskich oraz Priorytet 6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej stanowią punkt odniesienia i element korelacji z celami, jakimi stawia LSR Stowarzyszenia „Owocowy Szlak”.

Poprzez osiągnięcie celów LSR realizowane będą w szczególności następujące działania SRK:

-w priorytecie 5.

- a) Rozwój przedsiębiorczości i aktywności pozarolniczej;
- b) Wzrost jakości kapitału ludzkiego oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców wsi;

- w priorytecie 6.

- a) Podniesienie konkurencyjności polskich regionów (rozpatrując obszar LGD jako ważny element dla rozwoju całego województwa lubelskiego);
- b) Wyrównywanie szans rozwojowych obszarów problemowych (w kontekście wyrównywania szans obszarów wiejskich).

Działania podejmowane na obszarze LGD z oczywistych względów powinny być spójne z **Krajowym Planem Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013**. Dokument ten określa politykę w stosunku do obszarów wiejskich uwzględniając „Strategiczne Wytyczne Wspólnoty” w tym zakresie. Stanowi on jednocześnie podstawę realizacji „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”, w ramach którego realizowane będzie podejście LEADER. Ogólna strategia KPSROW opiera się na koncepcji wielofunkcyjnego rolnictwa i obszarów wiejskich. Oznacza to dążenie do:

- wzmocnienia ekonomicznego gospodarstw rolnych;
- wzrostu konkurencyjności sektora rolno-spożywczego;
- różnicowania działalności gospodarczej gospodarstw rolnych;
- zachowania i odtworzenia walorów krajobrazowych, zasobów przyrody i dziedzictwa kulturowego wsi.

Założone w LSR cele i działania w pełni odnoszą się do wyżej wymienionych zagadnień.

Dokumenty strategiczne na poziomie regionu

Podstawowym dokumentem określającym kierunki rozwoju Lubelszczyzny jest **Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020**. Rozwój obszarów wiejskich traktowany jest jako zagadnienie horyzontalne, pojawiające się w różnych wymiarach w każdym z czterech priorytetów Strategii. Działania zaplanowane w ramach niniejszej LSR w sposób bezpośredni odnoszą się do następujących celów SRWL:

Cel SRWL	Działania zaplanowane w LSR
Cel 1.2. Rozwój i podnoszenie konkurencyjności regionalnego agrobiznesu	- różnicowanie działalności gospodarstw rolnych - rozwijanie rolnictwa ekologicznego
Cel 1.3. Specjalizacja województwa w wybranych sektorach produkcji i usług cechujących się wysokim poziomem konkurencyjności	- rozwijanie turystyki, w tym agroturystyki - rozwijanie rolnictwa ekologicznego
Cel 1.4. Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw oraz wzrost poziomu ich innowacyjności	- tworzenie mikroprzedsiębiorstw
Cel 1.6. Rozwój społeczeństwa informacyjnego	- strony internetowe - wyposażenie świetlic i remiz w sprzęt komputerowy
Cel 2.2. Podniesienie poziomu wykształcenia i wiedzy mieszkańców regionu	- szkolenia - akcje informacyjne

Cel 2.4. Wspieranie integracji społecznej i ograniczanie poziomu ubóstwa w regionie	<ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie infrastruktury umożliwiającej integrację mieszkańców - organizowanie imprez plenerowych - wspieranie organizacji pozarządowych i zespołów ludowych
Cel 2.5. Wzmocnienie i wykorzystanie kapitału kulturowego i społecznego w regionie	<ul style="list-style-type: none"> - zachowanie i popularyzacja materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego - wspieranie współpracy
Cel 3.2. Zachowanie i wzmocnienie różnorodności przyrodniczej, krajobrazowej i kulturowej	<ul style="list-style-type: none"> - porządkowanie przestrzeni publicznych - racjonalne wykorzystanie zasobów do rozwijania turystyki - szkolenia z zakresu ekologii
Cel 3.4. Poprawa jakości życia mieszkańców wsi oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie mikroprzedsiębiorstw zapewniających dostęp do usług - zapewnienie dostępu do infrastruktury publicznej
Cel 4.3. Poprawa skuteczności promocji regionu i zdolności do przyciągania inwestycji z zewnątrz	<ul style="list-style-type: none"> - druk i dystrybucja folderów promocyjnych - strony internetowe poświęcone obszarowi LGD

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego obszarowi LGD przypisano funkcję rozwoju gospodarki rolnej i agroturystyki, związanej z obszarem gleb dobrych i bardzo dobrych. Znaczna część terenu zakwalifikowana jest jako obszar o wysokich walorach turystycznych i przeznaczonych do zainwestowania turystycznego. Wynika stąd pełna spójność celów LSR z funkcjami przewidzianymi w PZP WL.

Dokumenty strategiczne na poziomie lokalnym

Punktem wyjścia dla określenia celów LSR, a następnie przedsięwzięć były:

- diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru objętego LSR wraz z analizą SWOT;
 - dokumenty programowe regulujące wdrażanie podejścia LEADER w Polsce
 - wyniki spotkań konsultacyjnych
- oraz
- dokumenty strategiczne odnoszące się do obszaru LGD.

Strategia Rozwoju Powiatu Opolskiego

Strategia Rozwoju Powiatu Opolskiego, uchwalona w 2001r., określiła cel główny/wizję obszaru powiatu:

„Sprzyjający klimat dla przedsiębiorczości, dobre wykorzystanie istniejącego potencjału rolnego, produkcji i przetwórstwa zdrowej żywności”.

Określono cztery obszary: Rozwój gospodarczy, Podniesienie jakości życia, w szczególności na obszarach wiejskich, Ochrona środowiska i wykorzystanie jego naturalnych walorów, Aktywizacja środowisk społecznych mieszkańców, w ramach których sformułowano cele strategiczne.

Cel strategiczny SRPO	Działania planowane w LSR
Wyrównywanie szans rozwoju na wsi i w mieście	<ul style="list-style-type: none"> – rozwijanie infrastruktury umożliwiającej integrację mieszkańców – wyposażenie świetlic i remiz w sprzęt komputerowy – zwiększenie ilości i poprawa jakości boisk sportowych, placów zabaw dla dzieci – szkolenia – akcje informacyjne
Stworzenie klimatu i sprzyjających warunków do rozwoju gospodarczego	<ul style="list-style-type: none"> – tworzenie publicznej infrastruktury sprzyjającej rozwojowi przedsiębiorstw w sektorze turystyki – wsparcie mikroprzedsiębiorstw, szczególnie w sektorze turystyki, przetwórstwa rolnego i obsługi rolnictwa
Dobre wykorzystanie istniejącego potencjału rolnego do produkcji i przetwórstwa zdrowej żywności	<ul style="list-style-type: none"> – szkolenia i doradztwo z zakresu nowych form gospodarowania (sadownictwo, rolnictwo ekologiczne)
Prowadzenie działań na rzecz ochrony i wykorzystania naturalnych walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych jako miejsca wypoczynku i rekreacji	<ul style="list-style-type: none"> – zagospodarowanie turystyczne zbiorników wodnych – działania informacyjne i promujące obszar LGD – wspieranie rozwoju agroturystyki – szkolenia z zakresu ekologii – imprezy, warsztaty, których celem jest zachowanie i popularyzacja tradycji i folkloru – ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego – porządkowanie centrów wsi

Dokumenty strategiczne rozwoju gmin wchodzących w skład LGD

W procesie tworzenia LSR pod uwagę wzięto strategie rozwoju poszczególnych gmin (lub ich projekty) oraz inne dokumenty o charakterze strategicznym (plany rozwoju lokalnego, plany gospodarki odpadami, plany ochrony środowiska). Specyficznym dokumentem który dotyczy obszaru LSR jest „Strategia Rozwoju Turystyki Krainy Lessowych Wąwozów na lata 2008-2013” opracowana na zlecenie Lokalnej Organizacji Turystycznej „Kraina Lessowych Wąwozów”.

Zapisy wszystkich wyżej wymienionych dokumentów są skorelowane z celami niniejszej LSR, szczególnie w zakresie rozwoju turystyki, zachowania dziedzictwa kulturowego, dążenia do większego zróżnicowania działalności gospodarczej oraz coraz większej integracji i aktywności mieszkańców, co w efekcie powinno doprowadzić do podniesienia standardów życia mieszkańców LGD.

		Cele Strategiczne Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Owocowy Szlak”				
		1.1. Rozwijanie sektora turystycznego z wykorzystaniem lokalnych zasobów	1.2. Rozwijanie przedsiębiorczości na terenach wiejskich	2.1. Zwiększenie dostępności do obiektów umożliwiających integrację	2.2. Zachowanie materialnych i duchowych elementów dziedzictwa kultury	2.3. Pobudzenie oddolnych inicjatyw i większa integracja mieszkańców
PO Kapitał Ludzki	Cel strategiczne programów operacyjnych					
	Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo.		X			
	Zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego		X	X		X
	Poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce					
	Upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy.					
	Zwiększenie potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania polityk i świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa					
Wzrost spójności terytorialnej.						

PO Infrastruktura i Środowisko	Budowa infrastruktury zapewniającej, że rozwój gospodarczy Polski będzie dokonywał się przy równoczesnym zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego.	X	X			
	Zwiększenie dostępności głównych ośrodków gospodarczych w Polsce poprzez powiązanie ich siecią autostrad i dróg ekspresowych oraz alternatywnych wobec transportu drogowego środków transportu.					
	Zapewnienie długookresowego bezpieczeństwa energetycznego Polski poprzez dywersyfikację dostaw, zmniejszenie energochłonności gospodarki i rozwój odnawialnych źródeł energii.					
	Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego o znaczeniu światowym i europejskim dla zwiększenia atrakcyjności Polski.				X	
	Wspieranie utrzymania dobrego poziomu zdrowia zasobów pracy.					
	Rozwój nowoczesnych ośrodków akademickich, w tym kształcących specjalistów w zakresie nowoczesnych technologii.					
PO Innowacyjna Gospodarka	Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw					
	Wzrost konkurencyjności polskiej nauki					
	Zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym					
	Zwiększenie udziału innowacyjnych produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym,	X				
	Tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy	X	X			
	Wzrost wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w gospodarce.	X				

XV. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR

Oprócz aktywnego działania na rzecz sprawnego i efektywnego wdrażania niniejszej LSR władze LGD zamierzają występować o dofinansowanie operacji pozostających poza zakresem kwalifikowalności podejścia LEADER. Przedsięwzięcia te będą realizowały cele statutowe LGD, a jednocześnie uzupełniały bądź wzmacniały działania podejmowane na rzecz wdrażania LSR. W szczególności będą to projekty w ramach działań Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki:

- 4.3. Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich
- 7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji
- 9.5. Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich

Przed nakładaniem się pomocy w ramach PROW i innych programów, LGD stosować będzie następujące mechanizmy zabezpieczające:

- LGD do realizacji działań pochodzących z innych programów niż PROW zatrudniać będzie oddzielnych koordynatorów, zapoznając ich jednocześnie z opisem linii demarkacyjnej;
- z każdą osobą zatrudnioną przez LGD zawarta zostanie umowa precyzująca zakres obowiązków i zadań, w której będzie wyraźnie wskazany program, na rzecz którego te zadania i obowiązki będą wykonywane oraz podana wysokość wynagrodzenia finansowanego ze środków tego programu w przypadku finansowania pracy zatrudnianych pracowników z różnych źródeł, w ramach danego etatu przewiduje się prowadzenie kart pracy, odpowiednio dla każdego programu, z którego refundowane będzie wynagrodzenie,
- przewiduje się prowadzenie osobnych subkont dla każdej pozyskanej dotacji,
- księgowość LGD będzie prowadzona w sposób umożliwiający wyodrębnienie wszystkich wydatków refundowanych z różnych źródeł,
- każdy dokument przedstawiany do refundacji ze środków publicznych opisany będzie w sposób umożliwiający identyfikację dokładnych wartości finansowanych z danego źródła finansowania
- Zarząd LGD zapewni dobry przepływ informacji między zespołami realizującymi różne programy, organizując raz na miesiąc spotkania z udziałem pracowników.

XVI. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich

Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach LSR wpłynie na poprawę sytuacji na obszarze LGD, a tym samym na zmianę sytuacji w województwie. Osiągnięcie postawionych w LSR celów pozwoli na wykreowanie obszaru LGD jako liczącego się w kraju ośrodka w zakresie przetwórstwa owocowo-warzywnego oraz turystyki.

Cel szczegółowy 1.1. Rozwijanie sektora turystycznego z wykorzystaniem lokalnych zasobów przyczyni się do wykreowania obszaru LGD jako atrakcyjnego do spędzania czasu wolnego. Rozwinięta infrastruktura turystyczna, a także pielęgnacja dziedzictwa kulturowego przyciągnie turystów spragnionych wypoczynku na łonie natury. Współpraca z innymi LGD oraz gminami zaowocuje „przesyłaniem” turystów z miejsca do miejsca, co wydłuży okres ich przebywania na Lubelszczyźnie.

Cel szczegółowy 1.2. Rozwijanie przedsiębiorczości na terenach wiejskich będzie możliwe do osiągnięcia przez zachęcenie gospodarstw rolnych do podejmowania dodatkowej działalności, szczególnie związanej z sektorem turystyki oraz przetwórstwem rolnym. Wsparcie przedsiębiorstw, które obsługują sektor rolny przyczyni się do zwiększenia liczby miejsc pracy poza rolnictwem. W ten sposób nastąpią pozytywne przemiany zarówno w sferze ekonomicznej (zmiana struktury zatrudnienia) jak i społecznej (poprawa atrakcyjności obszaru do zamieszkania dzięki dostępowi do różnorodnych usług).

Cel szczegółowy 2.1. Zwiększenie dostępności do obiektów umożliwiających integrację przyczyni się do zwiększenia stopnia identyfikacji mieszkańców z obszarem LGD oraz wzrostu poziomu kapitału społecznego. Integracja mieszkańców wpłynie na zahamowanie odpływu ludzi młodych, poprawi atrakcyjność tego obszaru do zamieszkania poprzez ułatwienie dostępu do obiektów sportowych, świetlic, itp.

Cel szczegółowy 2.2. Zachowanie materialnych i duchowych elementów dziedzictwa kultury pozwoli na ochronę obiektów historycznych oraz zachowanie tradycyjnego klimatu wsi opolskiej. Dodatkowo informacja o nich będzie rozpowszechniana, co powinno przełożyć się na zwiększenie liczby turystów.

Cel szczegółowy 2.3. Pobudzenie oddolnych inicjatyw i większa integracja mieszkańców wpłynie przede wszystkim na zachęcenie mieszkańców do włączenia się w rozwiązywanie problemów społeczności, w której mieszkają. Realizacja celu umożliwi mieszkańcom kultywowanie ich zainteresowań związanych z tradycjami i historią obszaru, który zamieszkują. Pozwoli to na zachowanie i propagowanie działalności w tradycyjnych zawodach oraz pokazania tradycyjnych produktów szerszej społeczności.

Przemiany w sektorze rolnym, rozwój przetwórstwa owocowo-warzywnego, zwiększenie udziału turystyki oraz wywołanie popytu na usługi na obszarach wiejskich wpłyną na zmianę struktury gospodarowania i zatrudnienia oraz wielofunkcyjność obszarów wiejskich. Rozwijający się obszar LGD wpłynie na podniesienie rangi Lubelszczyzny jako regionu ekologicznego, przyjaznego turystom, gdzie mieszkańcy doceniają i pielęgnują swoją odrębność.

XVII. Informacja o dołączonych do LSR załącznikach

Załącznik nr 1. Wykaz partnerów LGD

Załącznik nr 2. Wzór deklaracji członkowskiej

Załącznik nr 3. Rejestr wniosków o dofinansowanie operacji

Załącznik nr 4. Wzór uchwały Rady w sprawie wyboru operacji do dofinansowania